

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

**UNIVERSAL
LIBRARY**

OU_200142

**UNIVERSAL
LIBRARY**

ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು

[ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ]

K 83

K 42 K

ಮತಿಘಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು

[ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ]

ಬರೆದವರು

ಮತಿಘಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಮತಿಗಿಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಎಸ್. ಎಸ್. ಎನ್. ಬುಕ್ ಡಿಪೋ

ಸಿಟಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಒಡೆತನ
ಬರೆದವರದು

ಬೆಲೆ
ರೂ. ೧

Checked 1900 ಮೊದಲ ಮಾತು

ಈಗ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಳಸಾಪುರ ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಊರಿನ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟು, ಧೈರ್ಯ, ನಾಹಸ, ದೈವ ಭಕ್ತಿ, ಊರಿಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತ್ಯಾಗ ಮೊದಲಾದ ಸುಗುಣಗಳಿದ್ದವು. ನಿಜ. ಆದರೆ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಳಸಾಪುರ ಅವನತಿ ಹೊಂದಿತು.

ಇದು ಕೇವಲ ಕಳಸಾಪುರದ ಕಥೆಯಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕಥೆ. ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಹುಡುಗರ ನಾಹಸ ಜೀವನ, ಇಂದಿನ ಹುಡುಗರ ನಿಚಾರವಿವೇಚನಾಪರಿಷ್ಕಾಸ, ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನ ಅದಾಗಬೇಕು. ಆಗ ನಮ್ಮ ನಾಡು ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಂತೀತು. ಇದಿ ಕ್ಯಾಗಿ ನಾಡಿಗೆ ನಾಡೇ ದುಡಿಯಬೇಕು. ಅದರ ಸುಳಿವು ಹೊಳವು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕತ್ತಲೆ ಹರಿದು ಮುಂಬೆಳಗು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆ ಮಹಾ ಸುಪ್ರಭಾತವನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಿದ ಫಲವಾಗಿ ರೂಪುನೆತ್ತುದು ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕ. ಇದನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದ ಎಸ್. ಎಸ್. ಎನ್. ಬುಕ್ ಡಿಪೋ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀ. ಎಂ. ರಾಮರಾವ್ ಅವರಿಗೂ, ನನಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ತ್ತು ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಗಳಾದ ಎ. ಕೆ. ಪುಟ್ಟರಾಮು, ಬಿ.ಎ., ಆರ್. ಎಸ್. ರಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಪಿ. ಆರ್. ರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್, ಬಿ.ಎ., ಬಿ. ಶ್ರೀ. ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ್ ಇವರಿಗೂ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಮತಿಘಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ

Checked 1953

ಸ ಮ ರ್ಪ ಣೆ

ಹಾಸನದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ 'ಹಳೆಯ ಬೀಡನ್ನು'

'ಹೊಸ ಬೀಡಾಗಿ' ಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ

ವಿದ್ಯಾಖಾತೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎನ್. ಎಸ್. ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

ಅವರಿಗೆ

— ಪ ರಿ ವಿ ಡಿ —

			ಪುಟ
೧.	ದಾರಿಹೋಕರು	—	೧
೨.	ಬಂದನಾ ಹುಲಿರಾಯನು	—	೪
೩.	ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ	—	೮
೪.	ಹುಡುಗರ ಹೊಡೆದಾಟ	—	೧೪
೫.	ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹಬ್ಬ	—	೨೩
೬.	ಇದಿರಾಳಿಗಳು	—	೨೯
೭.	ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸೀತಾರಾಮು	—	೩೩
೮.	ರಾಮಚಂದ್ರನ ಸಾಹಸ	—	೩೯
೯.	ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲ	—	೪೫
೧೦.	ಉಪಾಯ	—	೪೯
೧೧.	ಅಡಾವುಡಿ	—	೫೫
೧೨.	ದೆವ್ವದ ಮನೆ	—	೫೭
೧೩.	ಜೇನು ಅಳಿಸಿದುದು	—	೬೪
೧೪.	ಗುರುಗಳು	—	೬೯
೧೫.	ಶಿಕ್ಷಣ - ಶಿಕ್ಷೆ	—	೭೩
೧೬.	ಬಿಡುಗಡೆ	—	೭೯
೧೭.	ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥ ಸೀತಾರಾಮು	—	೮೫
೧೮.	ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮದುವೆ	—	೯೦
೧೯.	ಕಳಸಾಪುರದ ಕಥೆ	—	೯೨
೨೦.	ಬದಲಾವಣೆ	—	೯೪
೨೧.	ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ	—	೯೯
೨೨.	ಇಂದಿನ ಕಳಸಾಪುರ	—	೧೦೨
೨೩.	ಮುಂಬೆಳಗು	—	೧೦೯

ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು

— ದಾರಿಹೋಕರು —

ಈಗ ಎಷ್ಟಕ್ಷಮೆ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಒಂದು ಸಂಜೆ, ಸುಮಾರು ಐನೂವರೆ ಘಂಟೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಕಳಸಾಪುರದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ, ಮುನುಕರೊಬ್ಬರು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕಳಸಾಪುರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಐವತ್ತಯ್ಯ ಆಧುನಿಕರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿರಬಹುದು. ಮುಖವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ತೇಜಸ್ವಿಸಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಗಡ್ಡವಿವಾಸಗಳು ನೆರೆತುಹೋಗಿ ದ್ದವು. ಗಡ್ಡವು ಎದೆಯವರೆಗೂ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಒಂದು ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಮುಖಕ್ಕೂ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಮೂಗು ನೀಳವಾಗಿ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿತ್ತು. ಎದೆಯು ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ತೋಳುಗಳು ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮಂಡಿಯ ತನಕ ಬರುವ ಒಂದು ಸಂಜೆ. ಸುಗಲಮೇಲೆ ಹೊದೆದಿದ್ದ ಒಂದು ಉತ್ತರಿಯ; ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಒಂದು ಶಲ್ಯ. ಇವಿಷ್ಟೇ ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳು. ಈ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೈಮಗ್ಗದವು. ಲಾಡಿಯ ಲಗಾಮನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಅವರ ಕೈಗಳೆಲ್ಲ ಪವಿತ್ರದ ಉಂಗುರಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ, ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದ ತಟ್ಟನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದಿರಿಗೆ ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು ಒಬ್ಬರೇ ಎಂದು ತೋರಿದರೂ, ನಿಜವಾಗಿ ಆ ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸವಾರನಿದ್ದನು. ದಾರಿಯ ಒಂದು ಸಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಂತು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಮುದುಕರ ಹಿಂದೆ, ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಮಾರು ಹದಿನೂರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ. ಅವನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚಿದರೂ ಒಪ್ಪುವುದು. ಆದರೆ ಮುಖದ ಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ ವರೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಡಿಮೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮುದ್ದಾದ ಮುಖ ; ದೊಡ್ಡದಾದ, ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ; ತುಂಬುಗನ್ನೆ ; ನೀಳವಾದ ಮಾಟವಾದ ಮೂಗು ; ಬಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿದ್ದ ತುಟಿ ; ಪುಟ್ಟದಾದ ಬಾಯಿ ; ಸ್ವಲ್ಪ ಚೂಪಾದ ಗಲ್ಲ ; ಗಲ್ಲದಮೇಲೆ ಸದಾ ನಲಿದಾಡುವ ಎಳೆನಗು ; ನಕ್ಕರೆ ಸಾಲಾಗಿ, ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಹೆಲ್ಲು ಗಳು ; ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಹುಡುಗನ ಮುಖದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಸುಂದರಿಯಾದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಗಂಡುಡುಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಿರತೆ, ರಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಂಸಖಂಡ, ಎದೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತ ಉತ್ತರೀಯದ ಸಂದಿನಿಂದ ಜೋಲಾಡುವ ಜನಿವಾರ,--ಇವು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಯೋಚಿಸಲು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಜಡೆಯಾಗಲೀ ತುರುಬಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ! ಅವರ ಬದಲು ಕುದುರೆಯು ಆ ಕಲ್ಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲುಕಿನಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಲ್ಲಾ ಸತ್ತಿಯಲ್ಲ ಒಂದು ಸಿಳ್ಳಿ ಜುಟ್ಟು ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಗ ಶ್ರಾವಣಮಾಸ. ವರ್ಷಯತು ಮೊದಲಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗಿಡಮರಗಳೂ, ಪೊದೆ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ, ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. ಗುಡ್ಡವೆಲ್ಲ ಹಸುರಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಡುಮಲ್ಲಗೆ, ಕಾಡುಗುಲಾಬಿ, ಜಾಜಿ, ಸುರಹೊನ್ನೆ, ಕೇದಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಕಾಡುಹೂಗಳು ಅರಳಿ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಸಂಜೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ

ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತನೋಡಿದರೂ ಸುಂದರವಾದ ನೋಟವೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು |

ಆ ದಾರಿಹೋಕರು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಣಿವೆಗೆ “ರಂಗನ ಕಣಿವೆ” ಅಥವಾ “ಕಳಸಾಪುರದ ಕಣಿವೆ” ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಳಸಾಪುರದ ಕಣಿವೆಯೆಂಬೂ, ರಂಗನಗಿರಿಯ ಸಕ್ಕವಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ರಂಗನ ಕಣಿವೆಯೆಂಬೂ ಅವಕ್ಕೆ ಎರಡು ಹೆಸರು. ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ಕಣಿವೆಯ ಎಡಕ್ಕೆ ರಂಗನಗಿರಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಆ ಗಿರಿಯಮೇಲೆ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕಣಿವೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಾಡು ಬೆಳೆದು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಮರಗಳಿಂದಲೂ ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳಿಂದಲೂ, ದಟ್ಟವಾದ ಮುಳ್ಳುಪೊದೆಗಳಿಂದಲೂ ಮರ್ಗಮವಾಗಿ ಕಳೆಯಬೀಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವುದು.

ಹೆಚ್ಚನೆಯ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಇದಿರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಬೆಟ್ಟ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಹಲವು ತರದ ಮೋಡಗಳು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಜೆಯ ಕೆಂಬಣ್ಣ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಅನೇಕ ವಸಿಯ ಕೂಗು, ಹೂವುಗಳ ಸುವಾಸನೆ — ಇವೆಲ್ಲ ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ ಅವನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಾಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಅದೇ, ತಾನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದರ ಅರಿವೇ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಭಾರತದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯವು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು.

ಶ್ರೀ ವನಿತೆಯರವನೆ ವಿಮಲರಾ

ರೇವ ಪೀಠನಸಿತನೆ ಜಗಕತಿ

ಶಾಪನನೆ ಸನಕಾದಿ ಸಜ್ಜನ ನಿಕರ ದಾತಾರ

ರಾಸಣಾಸುರ ಮಥನ ರ್ತಪಣವ.

ಧಾವಿನೂತನ ಕಥನಕಾರಣ

ಶಾವುದಾನತ ಜಗವ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣ ||

ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಪನಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿದನು. ಪದ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹುಡುಗನು ಎಚ್ಚೆತ್ತ, ಮುದುಕರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, ಅವರು ಪದ್ಯದ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿತ್ತುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಕ್ಕು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿದನು. ಮುದುಕರೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಕ್ಕು,

‘ರಾಮಚಂದ್ರ, ಮುಂದೆ ಹೇಳು. ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವೆ’ ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಮುದುಕರ ಮಾತಿನಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸ್ವಲ್ಪಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆಮೇಲೆ ‘ಅಜ್ಜಯ್ಯ, ಕಳಸಾಪುರ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದೂರ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ‘ಇನ್ನೇನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದ ಅಚೆ ಬುಡದಲ್ಲಿದೆ’ ಎಂದು ಮುದುಕರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು.

ಬಂದನಾ ಹುಲಿರಾಯನು

ಅವರು ಆಮಾತು ಈಮಾತು ಆಡುತ್ತ ಕಣವೆಯನ್ನಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಹೆಸುಬೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಂಡಿಯ ಗಂಟು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಗಂಟನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸಣ್ಣದು ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಕಣವೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಹಳ್ಳದ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೇ ರಾಮಚಂದ್ರ ಅಜ್ಜಯ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಮುದುಕರಿಗೆ ಆ ನಡುಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಯಣವನ್ನು ನಿಧಾನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪುಲಿಲ್ಲ ಹಳ್ಳವಿದ್ದ ಆ ಜಾಗವು ದೆವ್ವಗಳ ಸಂಚಾರಕ್ಕೂ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದಿಗಿಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗಿದ್ದ ದಿಗಿಲೇ ಬೇರೆ. ಹುಲಿ, ಕಿರುಬ, ತೋಳ ಮೊದಲಾದ ಕಾಡುವೃಗಗಳು ಆಕಡೆ ಬಹಳ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಂಥ ಮಬ್ಬುಸಂಜೆಯಲ್ಲೇ ಅವುಗಳ ಸಂಚಾರ. ಜೊತೆಗೆ, ಕುದುರೆಯ ವಾಸನೆ ದೂರದ ಹುಲಿಯನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಊರು ಸೇರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಹಸಿವೆನ್ನಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಿಂದ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕುದುರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡುವು ಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡರು. ಅದರಿಂದ ಹಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಳಿದು, ಹೆಸುಬೆಯ ಹೇರನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಕಡೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು

ತೊಳೆದುಕೊಂಡರು ; ಮತ್ತು ಹಸುಬೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಡಕೆ ಹಾಳೆಯ ಪೊಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಮೊಸರವಲಕ್ಕೆ, ಕಲ್ಲುತಂಬಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆ, ಗುಳ್ಳಪಟಿ ಮೊಲಾದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವನು ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಿಂದು ಹಸಿವನ್ನು ಇಂಗಿಸಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಹಸುಬೆಯ ಚೀಲವನ್ನು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಸಿಲು ಮರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಚುರುಕುಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಹೆಳ್ಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಅರ್ಧ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೈಲಿ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಕುದುರೆಯು ಬೆದರಿ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆಮಾಡಿ ಎದುರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿತು. ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೆಳಗಿಳಿದರು. ಮುದುಕರು ಕುದುರೆ ಬೆದರಿದ ಕಾರಣವನ್ನು ಊಹಿಸಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಾ, ಕುದುರೆಯ ಲಗಾನನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಾ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೊರಟರು. ಕುದುರೆ ಅಳುಕುತ್ತ ಅಳುಕುತ್ತ ಅವರ ಹಿಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು, ಕಡೆಗೆ, ಎಷ್ಟು ಎಳೆದರೂ ಮುಂದೆ ಬರದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತುಯ್ಯಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿತು.

ಮುದುಕರು ದಾರಿಯ ಎರಡು ಕಡೆಗಳನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ನೋಡಿ, ಬೆಚ್ಚಿ, ಕುದುರೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಮಾರು ಹಿಂದೆ ಸರಿದರು. ಅವರು ನಿಂತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಾರು ಮೂರದಲ್ಲ, ದಾರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಡೊಂಕಾಗಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ, ಕುರುಚಲು ಕುರುಚಲಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಗಿಡಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹುಲಿ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದುದನ್ನು ಅವರು ನೋಡಿದರು.

ಮುದುಕರು ಕುದುರೆಯೊಡನೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹುಲಿಯೂ ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು, ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಸಿದ್ಧ

ವಾಗಿ ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹಿಂದಿಡುವುದಾಗಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮುಂದಿಡುವುದಾಗಲಿ ಬಹಳ ಅಪಾಯ ಕರವಾಗಿತ್ತು. ಕುದುರೆಯು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತ ಮುದುಕರನ್ನು ಒರಗಿ ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಎಡಗೈಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುದುಕರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಅದರೂ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಹುಲಿಯನ್ನು ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಗೋವಿನ ಕಥೆಯ ನೆನಪಾಗಿ 'ಬಂದನಾ ಹುಲಿರಾಯನು' ಎಂದುಕೊಂಡನು.

ಆ ಸಂಜೆ, ಆ ನಿರ್ಜನವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಆ ದಾರಿಹೋಕರು ಹೀಗೆ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಸಂದಿಗ್ಧಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಕಣಿವೆಗೆ ಕಣಿವೆಯೇ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಕೊಡುವಂತೆ "ಹೋ, ಹೋ" ಎಂಬ ಕೂಗು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬಂದು ಹುಲಿ, ಕುದುರೆ ಮನುಷ್ಯರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದರು. ಹುಲಿಯು ಆ ಶಬ್ದ ಬಂದಕಡೆ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಪಲತೆಯಿಂದ ಎದ್ದುನಿಂತಿತು. ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಏಕಕಂಠದಿಂದ ಕೂಗಿ ದರೆ ಮಾತ್ರನೇ ಅಂತಹ ಶಬ್ದ ಬರಬಹುದು. ಆ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುದುಕರಿಗೆ ಧೈರ್ಯವು ಬಂತು. ಅವರೂ "ಹೋ-ಹೋ, ಹುಲಿ-ಹುಲಿ" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.

ಮುದುಕರ ಕೂಗಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ "ಹೋ-ಹೋ, ಬಂದೆವು, ಬಂದೆವು" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಹುಡುಗರ ಒಂದು ಗುಂಪು ನಲವತ್ತು ಐವತ್ತು ಮೂರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ನಲವತ್ತು ಹುಡುಗರಿದ್ದರು. ಅವರು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಿರಿಚಿಕೊಳ್ಳಲು ನೊದಲುಮಾಡಿದರು. ಆ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಬೆಚ್ಚಿದ್ದ ಆ ಹುಲಿ ಆ ಹುಡುಗರ ಭಯಂಕರವಾದ ಗಲಭೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಂಗನೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು. ನೇರಲೆ ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ರಂಗನ ಕಣಿವೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಾಯಿಯೆಲ್ಲ ನೇರಲೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಕೋತಿಗಳಂತೆ ಎಸೆದಾಡಿ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಸಣ್ಣ

ಸಂಜೆಗಳೂ ಹೊದೆದಿದ್ದ ಶಲ್ಯಗಳೂ ನೀಲಿಬಣ್ಣದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದವು. ತಿಂದು ತಿಂದು ಸಾಕಾಗಿ ಶಲ್ಯದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನೇರಲೇಹಣ್ಣಿನ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಸೀತಾರಾಮು ಎಂಬ ಹುಡುಗನು ಮುಖಂಡ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಅವನಿಗೂ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿರಬಹುದು. ಬಲಶಾಲಿ ಮತ್ತು ತುಂಟ. ಮರ ಹತ್ತುವುದರಲ್ಲೂ ಈಜಾಡುವುದರಲ್ಲೂ ಅವನನ್ನು ಮಾರಿಸುವವರು ಕಳಸಾ ಪುರದಲ್ಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಓಡುವುದು, ನೆಗೆಯುವುದು, ಹಾರುವುದು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅವನೇ ಮೊದಲನೆಯವನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅವನು ಬಹಳ ಯುಕ್ತವಂತ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರಾದ ಹುಡುಗರೂ ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಮುದುಕರು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಇತ್ತು. ಅವರು ಅಜ್ಜಿಯ್ಯನ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ, ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಅವರಾರೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಅವನ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಸೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ ಆ ಹುಡುಗರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಅವನೂ ಆ ಹುಡುಗರಂತೆಯೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಲ್ಲ ಅಜ್ಜಿಯ್ಯನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆದಮೇಲೆ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ, ಸೀತಾರಾಮುವು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನೇರಲೇಹಣ್ಣು ತೋರಿಸಿ 'ಬೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಆ ಹುಡುಗರ ಮಧ್ಯೆ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಶಾನೂ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದನು.

ಅಜ್ಜಿಯ್ಯನೂ ಆ ಹುಡುಗರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಕುದುರೆಯ ಲಗಾಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು

ಮುಖ್ಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುದುರೆಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಅಜ್ಜಯ್ಯ, ಸೀತಾ ರಾಮು, ರಾಮಚಂದ್ರ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುದುರೆಯ ಮುಂದೂ, ಹಿಂದೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಸಾಲಾಗಿ ಸೈನಿಕರಂತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುದುಕರಿ ಗಂತೂ ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. “ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಎಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿರಬೇಕು. ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ನೀವು ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗರಾದರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಕೂಗಿದುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಹುಲಿಯೂ ಸಹ ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ಸಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

— ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ —

ಆ ಮುದುಕರ ಹೆಸರು ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆಂದು. ಅವರು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಹೆಂಡತಿ ಕಾಲವಾದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಒಬ್ಬಳು ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಅವರು ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಸರಿಯಾದ ವರನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮಗಳ ಮಗನೇ ರಾಮಚಂದ್ರ. ರಾಮಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಐದನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಬ್ಬಲಿಯಾದನು. ಮಗಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಮುದುಕರು ಬಹಳ ದುಃಖಕ್ಕೀಡಾದರು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಅವರು ದೂರದೇಶಗಳಿಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಹೋದರು. ಏಳಿಂಟು ವರ್ಷಗಳು ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಬೆಳೆದು ಊರಿಗೆ ತಿರುಗಿಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಪಂದೆ

ಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರ ಅನಾಥನಾಗಿದ್ದನು. ನೊಮ್ಮಗನ ಪೋಷಣೆಯ ಭಾರ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿತ್ತು. ಅವರೇ ಅವನನ್ನು ಸಾಕಿದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಸಾಕಿದಮೇಲೆ ಕಾಶಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು? ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಬಹುವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ, ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನ ಬಿಡುವುದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ ಅವನನ್ನು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಹುಲಿ ಅವರನ್ನು ಕಣವೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಹಾಕಿದುದು.

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನರೇ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಅದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಬಂದ ಸಮಾಚಾರ ಕೂಡಲೇ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಹುಲಿಯು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಅವರಿಂದಲೇ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ. ಅವರು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ನೊದಲಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಊರಿನ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಆಗಲೇ ಆ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ ಗೌರವದಿಂದಲೂ ಕಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ತಂಗಿ ವೆಂಕಮ್ಮನವರಿಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ಮರೆಯಾಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ವೆಂಕಮ್ಮನವರು ಅತ್ತರು. ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಕಣವೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಅಡ್ಡಹಾಕಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹುಡುಗನು ಎಷ್ಟು ಹೆದರಿದನೋ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಿ, ಉಪ್ಪು ಮೆಣಸಿನಕಾಯನ್ನು ನಿವಾಳಿಸಿ ಒಲೆಗೆ ಹಾಕಿದರು; ಕರಿಯಮ್ಮನಿಗೆ ವಿವಾಸಲು ಕಟ್ಟಿದರು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಊಟಮಾಡಿದನು. ಸೀತಾರಾಮು, ಕಾಳ, ಕಿಟ್ಟ, ಶಾಮಿ ಮುಂತಾದ ಕಳಸಾಪುರದ ಕೆಲವು ಹೆಡುಗರೂ ಊಟವನ್ನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ವೆಂಕಮ್ಮನವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನೊಡನೆ ಹೆರಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೂ ಅವನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೂ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೆಂಕಮ್ಮನವರು ನಡುಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೆಡುಗರ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಹೆಡುಗರು ಎಂತಹ ಜೀಷ್ಠೆಯ ಹೆಡುಗರೆಂಬುವನ್ನು ಅವರು ಅರಿತಿದ್ದರು.

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವರಿಗೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಡುಗರು ಬಹಳ ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಗುದ್ದುವುದು, ಚಿಗುಟುವುದು, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಣಕಿ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು, ಗುಂಪುಕೂಡಿ ಹೊಡೆಯುವುದು; ಅಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು, ಬಂದರೂ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಬರದೇ ಇದ್ದರೂ ಹೊಡೆಯುವುದು; ಉಪಾಯದಿಂದ ತೋಟಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದು ನೆಪ ತೆಗೆದು ಜಗಳವಾಡಿ 'ತುರುಚಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು'—ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರ ಊರಿನ ಹೆಡುಗರನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಹೊರ ಊರಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳೆದ ಹೆಡುಗರು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಡುಗರ ಈ ತುಂಟಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಏಟುಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಕೋದಂಡ ಹಾಕಿದರು. ಆದರೂ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಡುಗರ ತುಂಟಾಟ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಇವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ಆ ಹೆಡುಗರು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವೆಂಕಮ್ಮನವರು ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಕರೆದು "ಅಪ್ಪಾ, ಸೀತಾರಾಮು, ನಮ್ಮರಾಮಚಂದ್ರ ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಅವನನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡಿರಪ್ಪ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೆಡುಗರೆಲ್ಲಾ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವೆಂಕಮ್ಮನವರಿಗೆ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆ ಹುಡುಗರು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದರು. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಬರುವುದಾಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಸೀತಾರಾಮುವು ವೆಂಕಮ್ಮನವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ದಾರಿಯಲ್ಲ “ಸೀತಾರಾಮು, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಇದಾರೆ ” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕೇಳಿದನು.

ಸೀತಾರಾಮುವು “ನಾನು ನನ್ನ ತಂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಬ್ಬರೇ ” ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು.

ರಾಮಚಂದ್ರ—ಅಮ್ಮ?

ಸೀತಾರಾಮು—ಅಮ್ಮ ಇಲ್ಲ; ಸತ್ತುಹೋದಳು.

ರಾಮಚಂದ್ರ—ಅಪ್ಪ?

ಸೀತಾರಾಮು—ಅಪ್ಪನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ತುಹೋಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಒಬ್ಬಳು ಅಜ್ಜಿಯಿದ್ದಳು. ಅವಳೂ ಸತ್ತುಹೋಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಸೋದರತ್ತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹೇಳಿದ.—
“ನನಗೂ ತಾಯಿತಂದೆ ಇಲ್ಲ, ನಿನಗೂ ತಾಯಿತಂದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ತಂಗಿ ಇದಾಳೆ. ನನಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದನು.

ಸೀತಾರಾಮುವೂ ತನ್ನ ತೋಳನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕತ್ತು ಸುತ್ತಹಾಕಿ “ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಈ ಊರಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೀಯಲ್ಲ; ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಇರೋಣ” ಎಂದನು.

ನಾನೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಂಜೆ, ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ ನನಗೆ ಒಂದು ತರಹೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿತು” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಇಬ್ಬರ ಹೈದಯವೂ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತುಂಬುತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಬ್ಬಲಿ ಗಳೆಂಬುದು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಇಬ್ಬರೂ

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ವಿನಾನವಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾತಾಡುತ್ತ ಅವರು ರಂಗಸ್ವನಪರ ಮನೆಗೆ-ಅಂದರೆ, ಸೀತಾರಾಮನ ಮನೆ ಮಾನನ ಮನೆಗೆ-ಬಂದರು.

“ಆತ್ತ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಬಂದ.” ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದವನೇ ಸೀತಾರಾಮನು ಕೂಗಿದನು.

“ಎಲ್ಲಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ?” ಎಂದು ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಮುತ್ತುಜಿ ಬೊಂಬ್ಬಳು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಬಂದು ನೋಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಬಹಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಿದಳು.

“ನಾನೂ ನಿಮ್ಮಮ್ಮನೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಗೆಳೆತಿಯರು. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಮದುವೆಗೆ ನಾನೂ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅದೇ ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಕೊನೆಯ ಸಲ ನೋಡಿದುದು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಸಂತೋಷಪಡುವ ಭಾಗ್ಯ ಅವಳಿಗಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು.” ಎಂದು ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು. ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಸೀತಾರಾಮನು ಆತ್ತಿಯು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಊಟವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಒಂದು ಲೋಟದ ತುಂಬು ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಏಳನೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಂದಳು.

“ರಾಮಚಂದ್ರ, ಇವಳೇ ನನ್ನ ತಂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಣ್ಣನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ೭-೮ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ; ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮುಠ್ಠಾಗಿದ್ದಳು.

“ನನಗೂ ಇಂತಹ ಒಬ್ಬಳು ತಂಗಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರ ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಮಾರನೆಯದಿನ ಸೀತಾರಾಮುವು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗೂ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತೋರಿಸಿದನು. ತೋಟಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸೀಬೆ, ಚಕ್ಕೋತ, ಮಾದಲ, ಕಿತ್ತಲೆ ನೋದಲಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆನೀರಿನ ಸೂರಿಯೇ ಆಗಿಹೋಯಿತು.

ಸಂಜೆ, ಎಂದಿನಂತೆ ಊರು ಮುಂದಿನ ಗಣೇಶನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಲಗ್ನಿ ಡೆಂಡಿಗೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿದರು. ಆ ದಿನ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರ ಸೀತಾರಾಮು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಇದ್ದರೆ ಅವರೊಡನೆ ಆಟವಾಡುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೀತಾರಾಮುವಿಗಿಂತ ಒಂದು ಕೈ ಮೇಲು ಎನ್ನುವಂತೆ ಆಟ ಆಡಿದನು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಇದಿರಾಳೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು.

ಕಳಸಂಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ರಾಮಚಂದ್ರನು ತಾನು ಹೊಸಬನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಹುಡುಗರ ಚೀಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟನು. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲ ತೋಟಗಳೂ ಅವುಗಳ ಕಳ್ಳಗಂಡಿಗಳೂ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾದವು. ಓಡುವುದು, ನೆಗೆಯುವುದು, ತುಜುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲೂ; ಜೆಂಡಾಟ, ಚಿಣ್ಣಿಯಾಟ ಮುಂತಾದ ಆಟಗಳಲ್ಲೂ ಅವನು ಸೀತಾರಾಮುವಿಗಿಂತ ಮೇಲೆಂಬ ಭಾವನೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಅನೇಕ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಸೀತಾರಾಮು ಸಹ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಜಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡು, ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಮೀರಿಸುವನೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಹುಡುಗರು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದಂತಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಹೆದರಿ ಕರುಬಿದನು. ನೊದಲು ದಿನದ ಎಷ್ಟಾದ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಮರೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಸೀತಾ

ರಾಮುವಿಗೆ ಹೆದರಿ ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಸ್ನೇಹಮಾಡಿ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಇದಿರುಬಿದ್ದರು.

— ಹುಡುಗರ ಹೊಡೆದಾಟ —

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಳಸಾವುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನದ ಸಂಜೆ, ಎಂದಿನಂತೆ ಗಣೇಶನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಆಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಸೀತಾರಾಮು ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರ ಇಬ್ಬರೂ ಮೇಟಿಗಳಾಗಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರು ಆಳುತನಕ್ಕೂ ಆಟವಾಡುವ ಚತುರತೆಗೂ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಮೇಟಿಗಳ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಅವರು ಅಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದರು.

ಮೊದಲು ಕರೆಯುವವರು ಯಾರು? ರಾಮಚಂದ್ರನು ಒಂದು ಹೆಂಚಿನ ಚೂರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದುಕಡೆ ಗೀರಿ ಗುರುತು ಮಾಡಿ “ನಿನಗೆ ಯಾವುದು ಬೇಕು?” ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

“ಗುರುತು ಮಾಡಿರುವ ಕಡೆ ಹೆಳ್ಳ, ಸುರುತುಮಾಡದೇ ಇರುವಕಡೆ ತಿಟ್ಟ.”

“ತಿಟ್ಟವೇ ಇರಲಿ” ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮು ಹೇಳಿದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಆ ಹೆಂಚಿನ ಚೂರನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಟ್ಟಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿದನು. ಅದು ಸುಯ್ಯ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಎರಡಾಳುದ್ದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರೂ ಓಡಿಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ಗುರುತು, ಮಾಡಿದಕಡೆ ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಹುಡುಗರ ಒಂದು ಜೊತೆ ಬಂದಿತು.

“ಗುಣು-ಗುಡಾಸ್ ಕೈ”

“ವಾಸ್ ಕೈ”

“ಕಲ್ಲು ಬೇಕೋ ಹುಲ್ಲು ಬೇಕೋ?”

“ಹುಲ್ಲು ಜೊಳ್ಳು, ಕಲ್ಲು ಗಟ್ಟಿ. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕಲ್ಲೇ ಇರಲಿ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು. ಕಲ್ಲು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಾಳ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಗೂ, ಹುಲ್ಲು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಶಾಮ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಗೂ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಆಟ ದಲ್ಲಿ ಕಾಳ ಶಾಮನಿಗಿಂತ ಮೇಲು.

ಮತ್ತೊಂದು ಜೊತೆ ಬಂತು.

“ಹೊಲ ಬೇಕೋ, ಹಕ್ಕಿ ಬೇಕೋ?”

“ಹಾರಿಹೋಗುವ ಹಕ್ಕಿಗಿಂತ ಅನ್ನ ಕೊಡೋ ಹೊಲವೇ ಉತ್ತಮ” ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ,

“ಹಕ್ಕಿ-ನಿನಗೇ ಇರಲಿ; ನನಗೆ ಹೊಲ ಬರಲಿ” ಎಂದನು.

ಹೆಸುರುಸೊಪ್ಪು ತಂದಿದ್ದ ನಾಗಪ್ಪ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಗೂ, ಗಿಳಿಯಪುಕ್ಕ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಶಂಕರ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಗೂ ಬಂದರು. ಶಂಕರ ನಿಗಿಂತ ನಾಗಪ್ಪ ಆಟದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣ.

ಉಳಿದ ಏಳಿಂಟು ಜೊತೆ ಹುಡುಗರಲ್ಲೂ ಬಹುಪಾಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಟ ಗಾರರೇ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು. ಇದರಿಂದ ಸೀತಾರಾಮು ಎಗೂ ಅವನ ಕಡೆಯ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಬಹಳ ಗಂತೋಷವಾಯಿತು. ರಾಮ ಚಂದ್ರನ ಕಡೆ ಅವನಲ್ಲದೆ ಅಯ್ಯನೊಬ್ಬನೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಟಗಾರ. ರಾಮ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ಅವನ ಕಡೆಯ ಹುಡು ಗರು “ಆಕಡೆ ಬಲವಾದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ-ಅಂಟುಹಾಕೋಣ” ಎಂದರು. ಅವಕ್ಕೆ ಸೀತಾರಾಮು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

“ಸರವಾಗಿಲ್ಲ; ಬನ್ನೀರೋ ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯಹೇಳಿದನು.

ಆಟವನ್ನು ನೊದಲು ಮಾಡುವವರು ಯಾರೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮಾತಿಗೆ ನೊದಲಾಯಿತು.

“ಸೀತಾರಾಮು, ನೀವು ಬಲವಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಆದರಿಂದ ನಾವು ಮೊದಲಾದ ಲಾಟ ಆಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದನು ಅಯ್ಯ. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯ ಉಳಿದ ಹುಡುಗರೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳಿದರು.

ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಬಹಳ ಜಂಭ ಬಂತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ತೋರಿಸದೆ “ತಾಳಿ, ನನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದನು.

“ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯವರು ‘ನಾವು ಬಲವಾಗಿದ್ದೇವೆ ಆದರಿಂದ ನಾನೇ ಮೊದಲಾದ ಲಾಟ ಆಡುತ್ತೇನೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ?” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ. ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು “ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದರು. ಆದರೆ, ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆ ಇದ್ದ ಕಾಳನಿಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆ ಇದ್ದ ಅಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಜೇನು ಅಳಿಸಿದಾಗ ಅಯ್ಯ ಕಾಳನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜೇನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. “ಇವತ್ತು ಅಯ್ಯನನ್ನು ಕುದುರೆ ಕಾರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕದು ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಸೀತಾರಾಮು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದನು. ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೂ ಅವನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ, “ಈಗ ಇರುವ ಹಾಗೇ ಆಡಿದರೆ ಅವರು ತುಂಬಾ ಸೋತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂದನು.

“ಹಾಗಾದರೆ, ಅವರಿಲ್ಲ ನಮಗೆ ಒಂದು ಸಲಾಂ ಕೊಡಲಿ. ಅವರಿಗೇ ಮೊದಲಾದ ಲಾಟ ಕೊಡೋಣ” ಎಂದನು ಕಾಳ.

“ಸಲಾಂ ಕೊಡೋಕೆ ನಿಮ್ಮ ಗುಲಾಮರಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಯ್ಯ ಕಾಳನ ಮೇಲೆ ಎಗರ ಹೋದನು.

“ಮೊದಲಾದ ಲಾಟ ನಮಗೆ ಕೊಡಿ ಅಂತ ಯಾಕೆ ಗೋಗರಿಯಬೇಕು?” ಎಂದು ಕಾಳ ಹೆಂಗಸಿದ.

“ಗೋಗರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನಾವ್ನೇನು ಹೆಂಗಸರಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಯ್ಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದ.

“ ಹೆಂಗಸಿಗಿಂತ ಕಡಿ ” ಎಂದು ಕಾಳನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದ. ಇನ್ನೇನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕೈಕೈ ಹತ್ತಬೇಕು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದು ಅಯ್ಯನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು, ಕಾಳನಿಗೆ “ ನೀವೇ ಮೊದಲು ಆಡಿ ” ಎಂದನು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೂತಾಡಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವುದೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಕಾಳನ ಜಂಭದ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು.

“ ಅಂಟು ಹಾಕೋಣ ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು.

“ ಆಗಲಿ ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಒಂದು ಹೆಂಚಿನ ಚೂರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಡಿ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಗೀರಿ “ ನೀಮಗೆ ಯಾವುದು ಬೇಕು ? ” ಎಂದನು ಕಾಳ.

“ ನೀವು ಬಿಟ್ಟುದು ” ಎಂದನು ಅಯ್ಯ.

ಸೀತಾರಾಮು ಹೇಳಿದ “ ಗುರುತು ಮಾಡಿರುವ ಕಡಿ ನಮಗೆ. ”

ಕಾಳನು ಹೆಂಚಿನ ಚೂರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿದನು. ಅದು ಸುಯ್ಯ ಎಂದು ಒಬ್ಬನಾಡುತ್ತ ಗರ್ರನೆ ತಿರುಗುತ್ತ ಎರಡಾಳಿತ್ತರ ಹೋಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಮೆಡುಗರು ಓಡಿಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ಗುರುತುಮಾಡಿದ ಕಡಿ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯವರೇ ಅಟವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು.

ಆ ದೊಡ್ಡ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ, ಕಿತ್ತಲೆ ಕಾಯಿ. ಗಾತ್ರದ ಎರಡು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಒತ್ತೋಳು ಅಂತರವಲ್ಲಟ್ಟು (ಅವಕ್ಕೆ ಗುಪ್ಪುಗಳೆಂದು ಹೆಸರು) ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಿರುಬೆರಳು ದಪ್ಪದ ಒಂದು ಬಿದಿರು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು (ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಗಡ್ಡಿ ಎಂದು ಹೆಸರು) ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರ ಮುಂದೆ ಸೀತಾರಾಮುವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೊಲಿದಿದ್ದ ಒಂದು ಅರಿವೆಯ ಚಂಡನ್ನೂ ಒಂದು ಮೊಳದುದ್ದದ ಮರದ

ದಾಂಡನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಅಟವಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಡೆಯ ಹೊಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಸವಾರಿಮಾಡಲು ಕುಮರೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬುತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ತಕ್ಕ ತಕ್ಕ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾನು ಸಿಡಿಗಡ್ಡಿಯ ಇದಿರು ತಕ್ಕಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಅಟವು ನೊದಲಾಯಿತು. ಸೀತಾರಾಮುವು ಚಂಡನ್ನು ದಾಂಡಿನಿಂದ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆದನು. ಬುತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಂಡು ನಿಂತ ಜಾಗದಿಂದ, ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ತಡೆದ ಜಾಗದಿಂದ ಅದನ್ನು ಎಸೆದು ಸಿಡಿಗಡ್ಡಿ ಬೀಳುನಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗ ಅಟ ಹೋಗುವುದು. ಆದರೆ ದೂರದಿಂದ ಹಾಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಎಸೆಯುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಸೀತಾರಾಮು ಮೂರುಸಲ ಚಂಡು ಹೊಡೆದ. ಮೂರು ಸಲವೂ ಬುತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಸಿಡಿಗಡ್ಡಿ ಹಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

“ಮಾರುಗೈ” ಎಂದು ಕೂಗಿದನು ಸೀತಾರಾಮು.

ಮುಳ್ಳು ತಳೆದು ಕುಂಟುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಮನನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರ “ಮಾರುಗೈ” ಆಗ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಶಾಮನು ಬಂದು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮುಂದೆ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಬಿನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಮಾರುಗೈ”ಯಾಗಿ ನಿಂತನು. “ಮಾರುಗೈ” ನೇಲೆ ನೇರವಾಗಿ ಮೂರುಬಾರಿ ಚಂಡು ಹೊಡೆಯಬೇಕು ‘ಮಾರುಗೈ’ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಆಡಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಚಂಡನ್ನು ಎತ್ತರವಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅಡುವವರಿಗೆ ಎರಡು ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದವು. ನೊದಲನೆಯದಾಗಿ “ಮಾರುಗೈ” ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಇದಿರಿಗೆ ಇರುವವರನ್ನು ಮರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಚಂಡು ಇದಿರು ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಹೊಡೆಯುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ “ಮಾರುಗೈ” ನೇಲೆ ಚಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬುತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ಇದಿರು ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಶಾಮನು ಮಾರುಗೈಯ್ಯಾಗಿ ಬಂದುದರಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಚಂಡು ಒಡಿಯಲು ಒಬ್ಬ ಕಡಿನೆಯಾಯಿತು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಬುತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಮಾರುಗೈ ಮೇಲೆ ಒಂದಾಯಿತು. ಬುತ್ತಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ; ಸಿಡಿ ಗಡ್ಡಿಯೂ ಾರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡಾಯಿತು, ಮೂರಾಯಿತು. ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಆಟ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. “ಕುದುರೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯ ಹುಡುಗರು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಶಾಮನು ಸಿಡಿಗಡ್ಡಿಯ ಹಿಂದೆ ನಿಂತನು. ಸವಾರನು ನಾನು ತಾನೆಂದು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯವರು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರಾಟ ಆಡುವುದರೊಳಗೆ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಆಟ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಶಾಮನು ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸವಾರನನ್ನು ಬಿನ್ನಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹೊರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಾಮನು ಮಂಕಾಗಿದ್ದನು.

ಈಗ, ಸೀತಾರಾಮು ಎಡಗೈಲಿ ಮೂರುಸಲ ಆಟ ಆಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅವನು ಗೆದ್ದನು. ಒಂದಾಟ ಮುಗಿಯಿತು. ಶಾಮನು ಕುದುರೆಯಾದನು. ಅವನ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಬಂದು ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಸೀತಾರಾಮು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಒಂದು ಕುದುರೆ ಹೊರಿಸಿದನು.

ಮೊವಲನೇ ಆಟದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದುದರಿಂದ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅವನ ಕಡೆಯ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೀತಾರಾಮುವು ಬಹಳ ಹುರುಳಿನಿಂದ ಆಟವಾಡಿದನು. ಎರಡನೇ ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ಆಟ ಗಳಿಲ್ಲಾ ಅವನು ಗೆದ್ದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಕುದುರೆ ಹೊರಿಸಿದನು.

ನಾಲ್ಕನೇ ಆಟದಲ್ಲಿ ಮಾರುಗೈ ಆಗಲು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯವ ರೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ತಾನೇ ಮಾರುಗೈ ಆಗಲು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಮುತ್ತಾರಿ ಎಂಬ ಹುಡುಗ ಮಾರುಗೈಯಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ತಡೆದು “ನೀನು ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಮೇಟಿ. ನೀನು ಕುದುರೆಯಾದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕುದುರೆಯಾದ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಹೋಗಬೇಡ;

ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ತಾನು ಮಾರುಗೈಯಾಗಲು ಹೋದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಒಂದುಕಡೆ ದುಃಖ ಬಂತು ; ಒಂದುಕಡೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಅಟದಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ಕುದುರೆ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

ಮಾರುಗೈ ಮೇಲೆ ಒಂದಾಯಿತು ; ಎರಡಾಯಿತು. ಮೂರನೇ ಏಟಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬುತ್ತಿಹಿಡಿದನು. ಸೀತಾರಾಮನು ಅಟಹೋಯಿತು. ಕುದುರೆಗಳೆಲ್ಲ ಸವಾರನನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿ ಓಡಿಬಂದವು.

ಕಾಳನು ಅಟಗಾರನಾಗಿ ಬಂದನು. ಅವನು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಕುದುರೆ ಹೊರಿಸಿ ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಬುತ್ತಿಕೊಟ್ಟು ಅಟ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಉಳಿದ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಅಟಗಾರರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕುದುರೆ ಹೊರಿಸಿಯೂ, ಇಬ್ಬರು ಮೊದಲನೇ ಏಟಿನಲ್ಲೂ, ಇಬ್ಬರು ಮಾರುಗೈ ಅಟ ದಲ್ಲೂ, ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಎಡಗೈ ಅಟದಲ್ಲೂ ಅಟವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಸೀತಾರಾಮನ ಕಡೆಯವರು ಏಳು ಕುದುರೆ ಹೊರಿಸಿದ್ದರು.

ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯವರು ಕುದುರೆ ಸವಾರಿಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮೊದಲು ಅಯ್ಯ ಅಟ ಶುರುಮಾಡಿದನು ತಾನು ಕನಿಗೇ ಆಡುವುದಾಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ತಿಳಿಸಿದನು.

• ಅಯ್ಯ ಎರಡು ಕುದುರೆಮಾಡಿ ಕಾಳನಿಗೆ ಬುತ್ತಿಕೊಟ್ಟು ಅಟವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಆಮೇಲೆ ಐದು ಜನ ಹುಡುಗರು ಒಂದೊಂದು ಕುದುರೆ ಮಾಡಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಮೂವರು ಮೊದಲನೇ ಅಟ ದಲ್ಲೇ ಬುತ್ತಿಕೊಟ್ಟೋ ಸಿಡಿಗಡ್ಡಿ ಹಾರಿಯೋ ಅಟ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಅಂತೂ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಟವಾಡಲು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೇ ಸೀತಾರಾಮನ ಕಡೆಯವರು ಹೊರಿಸಿದ್ದ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳೂ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದವು ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಬಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಒಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಸೋಲಿಸಿಬಿಡುವೆವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ಇವರಿಂದ ಬಹಳ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ಅವನವಾನವನು ಸ-ಕಟ್ಟವನು

ಅಸೂಯೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡವು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕುದುರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೊರುವುದೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಆಡಿ ರಾಮ ಚಂದ್ರನ ಆಟವನ್ನು ಜೀಗ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಅವನು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದನು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಬಹಳ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಲೂ ಜಾಣತನದಿಂದಲೂ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಅವನು ಆಟದ ಮೇಲೆ ಆಟವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನು ಅವನ ಆಟವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯವರು ಸರ್ವಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಆಟವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಅವನು ಆರು ಆಟಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದನು ! ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯವರಲ್ಲಿ ಆರುಜನ ಕುದುರೆಗಳಾದರು !! ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯವರು ಸವಾರರಾಗಿ, ತಾವು ಕುದುರೆಗಳಾದಾಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಹಂಗಿಸಿದ್ದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೇ ಅವರನ್ನು ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂವಲಿನ ಆಟಗಳಲ್ಲೇ ಕುದುರೆಯಾಗಿದ್ದವರಿಗೆ ಸವಾರರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತು ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು ಸವಾರರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡಲು ಸರ್ವಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು !

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಇನ್ನೂ ಆಟವಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಕಾಳನನ್ನು ಕುದುರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಹೆಟಿ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆ, ಅವನಲ್ಲದೆ ಕಾಳ, ನಾಗಪ್ಪ, ಅಮ್ಮಪ್ಪ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದರು.

ಏಳನೇ ಆಟದಲ್ಲಿ “ಮಾರುಗೈ” ಆಗಲು ಸೀತಾರಾಮು ಕಾಳನನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿದನು ಅವನವರೆಗೂ ಸವಾರನಾಗದೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಯ್ಯ ಸವಾರಿ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು.

‘ಹುರುಳಿ ಹುಲ್ಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಬರಲಿ ಆರಬ್ಬಿ ಠಾಕಣ’ ಎಂದನು ಅಯ್ಯ. ಕಾಳ ಕೋಪವನ್ನು ಸುಂಗಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ಆ ಅಟವಲ್ಲೂ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಗೆದ್ದನು

“ಸಲಾಂ, ಸಲಾಂ” ಎಂದು ಹಂಗಿಸುತ್ತ ಅಯ್ಯ ಕಾಳನ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡನು. ಕಾಳನಿಗೆ ತುಂಬ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಆಟದ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು

“ಬೋ, ಅಯ್ಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಆಟದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಸವಾರ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕಾಳ ಅಂತ ಕರೀ ಬೇಡ” ಎಂದನು.

ಅಯ್ಯನು ನಕ್ಕು “ಇನ್ನೊಂದು ಆಟದ ಮಾತು ಇರಲಿ. ಈಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೋ, ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದೇನು” ಎಂದನು.

ಕುದುರೆಯಾದವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾಗದೆ ಸವಾರರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರಿಗೆ ಏಟು ಕೊಡಬಹುದೆಂಬುದು ಆಟದ ನಿಯಮ. ಅಯ್ಯನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸವಾರರೆಲ್ಲ ನಕ್ಕರು. ಕಾಳನಿಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ಬಹಳ ದುಃಖವೂ ಆಯಿತು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಇನ್ನು ಆಟಹೋದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಸೀತಾರಾಮನು ಏಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಮೊದಲನೇ ಆಟಗಳಲ್ಲೇ ಕುದುರೆಯಾದವರೆಲ್ಲ ಸವಾರರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತು ಬಳಲಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತರೆ ಸವಾರರಿಂದ ಏಟು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಹುಡುಗರು ಮೊದಮೊದಲು ಮೆಲ್ಲಗೂ ಅನಂತರ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೂ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಳನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗ ಕಿಟ್ಟನೂ ಒಬ್ಬ. ಅವನಿಗೆ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷ. ಕಾಳನಿಗಂತ ಮೂರು ವರ್ಷ ಚಿಕ್ಕನನು.

“ಯಾಕೋ ಕಿಟ್ಟ” ಎಂದು ಕಾಳ ಕೇಳಿದ. ಕಿಟ್ಟ ಉತ್ತರಕೊಡುವ ಮೊದಲೇ ಸವಾರನಾಗಿದ್ದ ಮುತ್ತಾರಿ “ಕುದುರೆಗೆ ಹೆರುಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಯ್ತು” ಎಂದ. ಸವಾರರೆಲ್ಲ ನಕ್ಕರು.

ಕಿಟ್ಟ ಅಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ: “ಮುತ್ತಾರಿ ಚಿಗುಟಿದ.” ಮುತ್ತಾರಿ ಚಿಗುಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದ.

ಕಾಳನಿಗೆ ತುಂಬ ಅವಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ತುಂಬ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಜಗಳವಾಡಲು ಒಂದು ನೆನ ಸಿಕ್ಕಲು ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಸವಾರನಾಗಿದ್ದ ಅಯ್ಯನನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿ

ಕಟ್ಟನ ಬೆನ್ನುಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮುತ್ತಾಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದನು. ಮುತ್ತಾರಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಅವನು ಕಾಳನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದನು. ಕಾಳನಿಗೂ ಅಯ್ಯನಿಗೂ ಹೊಡೆದಾಟ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಈ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಕುದುರೆಗಳೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸವಾರರನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿ ಆ ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವು. ಸವಾರರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳೊಡನೆ ಹೊಡೆದಾಟಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಸೀತಾರಾಮವೂ ಬಂದು, ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕಡೆಯವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗಳಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಏಟುಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಸಿಕ್ಕಿದ ದೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ವ್ಯಾಜ್ಯವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತೋಟದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಜವರಾಯಸ್ವನವರು ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹುಡುಗರಿಗಲ್ಲಾ ಎರಡೆರಡು ಬಿಗಿದು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಓಡಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿಚ್ಚುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ರಾತ್ರಿ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಏಟುಬಿದ್ದವು. ಅಂತೂ ಅಂದಿನ ಹೊಡೆದಾಟದಿಂದ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿದ್ದ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಎರಡು ಸಂಗಡವಾದರು.

— ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹಬ್ಬ —

ಕಳಸಾಪುರದವರಿಗೆ ಹಬ್ಬಗಳೆಲ್ಲ ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹಬ್ಬವೇ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ. ಆ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಮ್ಮನವರು ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದು ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದವು. ಬರುಬರುತ್ತ ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ

ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಯೂ ಸೇರಿ ಹೆಚ್ಚುಕಮ್ಮಿ ನಲವತ್ತು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಏರಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ತುಂಬ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಮ್ಮನವರ ವ್ರತವನ್ನು ಬಹಳ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರಲು, ಒಂದು ಸಲ, ಈ ಹೆಬ್ಬದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ, ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಕ್ಕಳು ಹಾಲು ನೋಸರು ಬೇಕೆಂದು ರಗಳೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಬ್ಬದ ದಿನ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಹಾಲು ನೋಸರನ್ನು ವಾಸಲು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಯಜಮಾನಿ ಹುಡುಗರನ್ನು ಗದಿಸಿ, ಹಾಲು ನೋಸರು ಬಡಿಸದೆ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಭಾವಿಯಿಂದ ನೀರುತರಲು ಹೋದಳು. ಹುಡುಗರು ಎಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಹಾಲು ನೋಸರಿಗಾಗಿ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ನೀರಿಗಿಂದು ಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ, ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಮ್ಮನವರು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀತ್ವಿಯಿಂದ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಯಂತೆಯೇ ಬಂದು, ವಾಸಲೆಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹಾಲು ನೋಸರು ಬಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಮಕ್ಕಳ ಸಂತೋಷ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಅವರು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಷ್ಟು ಹಾಲು ನೋಸರನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಕೈ ಮೈ ಎಲ್ಲ ಹಾಲು ನೋಸರಾಗಿತ್ತು. “ಅಮ್ಮಾನನಗೆ ನೋಸರು, ಅಮ್ಮಾನನಗೆ ಹಾಲು, ಅಮ್ಮಾನನಗೆ ಬಿಣ್ಣೆ” ಎಂದು ಹುಡುಗರು ಕೂಗುತ್ತ ಕೆನೆಯುತ್ತ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮ್ಮಾನವರೂ ಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಂತೈಸುತ್ತ, ಅವರೊಡನೆ ನಕ್ಕು ನಲಿಯುತ್ತ, ಅವರು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಹಾಲು ನೋಸರು ಬಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿ, ಉಪಚಾರಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಲು ನಡುಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನೀರನ್ನು ತಂದ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಹಾಲು ನೋಸರು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ವಾಸಲಳಿಸಿದರೆಂದು ಕೋಪಗೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಾದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹೊಡೆಯಹೋದರು. ಆಗ ಆ ಹುಡುಗರು ಅಳುತ್ತ “ಯಾಕಮ್ಮ ಹೊಡೆಯಿತೀಯೆ ?” ಎಂದರು.

“ವಾಸಲು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹಾಲು ಮೊಸರೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೀರಲ್ಲ?”
ಎಂದರು ಅವರಮ್ಮ.

“ಊ, ನಾವೇನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ಬಂದು ಬಡಿಸಿದೆ
ಯಲ್ಲಮ್ಮಾ” ಎಂದರು ಹುಡುಗರು.

ಅವರಮ್ಮನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಏನು? ನಾನು ಬಂದು
ಬಡಿಸಿದೆನೆ?” ಎಂದರು.

“ನನುಗೆ ಬೇಕುಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀನೇ ಬಡಿಸಿದೆ. ಈಗ ನಡುಮನೆಗೆ
ಹೋದೆ. ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನ ಬೈತೀಯೆ?” ಎಂದರು
ಹುಡುಗರು.

ಯಜಮಾನಿ ಕೂಡಲೇ ನಡುಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ನಯಸ್ಸಾದ
ಹುಡುಗರೂ ಹಿಂದೆ ಹೋದರು.

“ಅಮ್ಮಾ, ಅಮ್ಮಾ, ನನುಗೆ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬಡಿಸಿದ ಅಮ್ಮ
ಅಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಹುಡುಗರು ಕೂಗಿ ಕದವಿನ ಕಡೆ ಕೈತೋರಿಸಿದರು.

ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಒಡವೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಜರಿಯ ಪೀತಾಂ
ಬರವನ್ನುಟ್ಟು, ಕಾಲಂದುಗೆಗಳು ಝಣಝಣವೆಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿರಲು
ಕದವಿನ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ಮನೆಯ ಯಜ
ಮಾನಿ ಕದವಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು
ಕೈ ನೀಡಿದಳು. ಅವರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಆಕೆ ಮರೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಕೈಗೆ
ಆಕೆಯ ಪೀತಾಂಬರದ ಸೆರಗು ಸಿಕ್ಕಿತು ; ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕೈಲೇ
ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು.

ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಮ್ಮನವರೇ ಅಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ
ತಾನೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳೇ ದೇವರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ
ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂದು ಅಮ್ಮನವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಪೀತಾಂಬರದ ಸೆರಗನ್ನು

ಇಟ್ಟು ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅಮ್ಮನವರ ದಯದಿಂದ ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ, ಆ ಒಂದು ಮನೆ ನಮ್ಮ ಕಥೆ ಮೊದಲಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಲವತ್ತು ಮನೆಯಾಗಿ, ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಾಗಿ ಊರು ಡಿನದಿನಕ್ಕೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನವರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಸೀತಾಂಬರದ ಸೆರಗು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಸಂತತಿಯವರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಿತು.

ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಾರು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬಹು ಊರುಗಳಿಂದ ನೆಂಟರಿಸ್ವರು ಈ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯರೂ ಅಮ್ಮನವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಸಾಪುರದ ಗೃಹಸ್ಥರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಬಂದರೂ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಣೆ, ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ, ಕೈತುಂಬ ದಕ್ಷಿಣೆ, ಮೇಲಾಗಿ ಅಮ್ಮನವರ ಯಶಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಂದ ಅಕರ್ಷಿತರಾಗಿ ವರ್ಷವರ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹೆಬ್ಬವು ಕಳಸಾಪುರದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಬಹುದೂರದವರೆಗೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಿತು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ದಿನವಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಬ್ಬದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮ; ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬರಲು ನೆಂಟರಿಸ್ವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮ. ಮನೆಮನೆಯೂ ಸುಣ್ಣ ಕಾರಣಿಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬೀದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೊಕ್ಕುಟವಾಗಿ ಗುಡಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ಹೆಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಚೇಷ್ಟೆಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳವಾಡಿ, ಜಾನಗಲ್, ನೇರಲಿಗೆ, ಅರಕೆರೆ, ಬಾಣಾವರ, ಅರಸೀಕೆರೆ, ಹಾರನಹಳ್ಳಿ, ಮತಿಘಟ್ಟ, ಗಟ್ಟದಹಳ್ಳಿ, ಹೇಳೇಬೀಡು, ಬೈಲಹಳ್ಳಿ,

ಬೇಲೂರು, ಮರಲಿ ಮುಂತಾದ ಸುತ್ತಲ ಹತ್ತಿರದ ಮತ್ತು ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ಹುಡುಗರು ಈ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೀಟಲೆಮಾಡಿ ಪಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಹೆಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪರಸ್ಪರದ ಪ್ರತಿ ಹುಡುಗನಿಗೂ ಸುವಾರು ಒಂದೂವರೆ ವರೆಡು ರೂಪಾಯಿನಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮೊಡವರಿಗೆ ಎರಡು ಆಣೆ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಒಂದು ಆಣೆಯಂತೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಚರಪನ್ನು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೋಸುಂಬರಿ, ಬಾಳೆಹೆಣ್ಣಿನ ರಸಾಯನ ನೊದಲಾದ ಆ ದಿನವೇ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಬೇಕಾದ ಚರ್ಪುಗಳಲ್ಲದೆ, ಕೊಬರಿಸಕ್ಕರೆ, ಕಡಲೆ ಹಿಟ್ಟು, ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯ ನೊದಲಾದ ತಿಂಡಿಗಳೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರ ಕಾಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಹಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೊರಗಿನ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಈ ಹೆಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಯಾವ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಹೊಡೆದಾಟಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ಹುಡುಗರು ಏಟು ತಿನ್ನುವುದಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕವೇಳೆ, ಹೆಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ತಿಂಡಿಯ ಗಂಟನ್ನೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸುವಾರು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಹೊಡೆದಾಟವಾದ ಮೇಲೆ, ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆ, ಸೀತಾರಾಮು ಮೇಟಿಯಾದಮೇಲೆ, ಈ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುವ ಪ್ರತಿ ಹುಡುಗನೂ ನಾಲ್ಕಾಣೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಕೂಡದೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದನು. ಹೊರಗಿನ ಹುಡುಗರು ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏಟು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ

ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಏರ್ಪಾಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಈ ನಿಯಮ ದಂತೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಮೂರೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ, ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಐದು ರೂಪಾಯಿಯೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಆ ಹಣವನ್ನು ರಂಗನ ಗಿರಿಯನೇಲಿ ಬೆಳದಿಂಗಳೂಟಿ ಮಾಡಿ ಖರ್ಚುಮಾಡಿದ್ದರು.

ಈ ನಿಯಮವೇರ್ಪಟ್ಟ ಮೂರನೇ ವರ್ಷದ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಮ ಚಂದ್ರನು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಮುಂಚೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಜಾವಗಲ್ ಸಂತಿಗೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದ ನಾಲ್ವರು ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಬೆಳವಾಡಿ, ಜಾವಗಲ್ ಮತ್ತು ನೇರಿಲಿಗೆಯ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಹುಡುಗರು ಸೇರಿ, ವ್ಯಾಜ್ಯ ತೆಗೆದು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹೂಡಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಆ ವರ್ಷದ ಹೆಚ್ಚು ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗಿಲ್ಲಾ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುವೆವೆಂದೂ ಹಟ ತೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಈ ಏಜಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣಿಕೆ ವಸೂಲು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು.

ಆವರೆ ಹೆಚ್ಚು ಇನ್ನು ಎದಾರು ದಿನವದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹೊಡೆವಾಡಿ, ಎರಡು ಪಂಗಡವಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಹೋಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎರಡು ಕಡೆ ಆಟವಾಡುವಂತಾಯಿತು. ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯವರು ಗಣೇಶನ ಬಯಲಲ್ಲೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯವರು ಕೆರೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ, ನೇರಲೇಹಣ್ಣಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ, ಜೇನಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಈಗ ಎರಡು ಗುಂಪಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಎರಡು ಗುಂಪಿನವರೂ ಒಬ್ಬರೊಡನೆೊಬ್ಬರು ನೆವ ತೆಗೆದು ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹೆಬ್ಬವು ಬಂದಿತು.

ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗೂ ಅನೇಕ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಬಂದಿದ್ದರು. ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಅಜ್ಜ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ ಆ ಸಲದ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಊರಿನವರ ಉತ್ಸಾಹ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

— ಇದಿರಾಳಿಗಳು —

ಬೆಳವಾಡಿ, ಜಾವಗಲ್, ನೇರಲಿಗೆ, ಅರಕೆರೆ ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳ ಹುಡುಗರು ಒಂದುಕಡೆ ಸೇರಿ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆ? ಬೇಡವೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ. ಹೆಟಿ ತೊಟ್ಟಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂದೂ, ಹೋಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನ ವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಸುತ್ತಲ ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಒಟ್ಟಾಗಿದ್ದು ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅವರಿಗಿಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದು ಬರಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ವರ್ಷ ವರ್ಷದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಬದಲು, ಹೆಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯನಾಡಿ ಕೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಬೆಳವಾಡಿಯ ದೇವರಯ್ಯನು ಮೇಟಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ಗುರುವಾರ ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಬೆಳವಾಡಿ ಜಾವಗಲ್ ನೇರಲಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳಿಂದ ಹುಡುಗರಾರೂ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಯೋಚಿಸಿದರು.

ಸೀತಾರಾಮುಪಿನ ಕಡೆಯವರೆಲ್ಲ ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮೆಟ್ಟಿಲ

ಮೇಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಜಾವಗಲ್ ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳ ಹುಡುಗರು ಹೆಟ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ "ಅವರು ನಾಳೆಯಾದರೂ ಖಂಡಿತ ಬರುವರು" ಎಂದನು.

"ಅವರು ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಕಾಣಿಕೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸವಿದೆ" ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು.

"ಅದೇನು ಹೇಳು" ಎಂದನು ಕಾಳ.

"ಇದುವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಇದ್ದು ಈಗ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಜೊತೆ ಸೇರಿರುವ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕು" ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು.

"ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಕಾರಣ. ಮೊದಲು ಅವನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದನು ಕಿಟ್ಟ.

ಎಲ್ಲರೂ ಕಿಟ್ಟನ ಮಾತು ನ್ಯಾಯವೆಂದುಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೀತಾರಾಮನು ಅನನ ಕಡೆಯವರೂ ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಅನನ ಕಡೆಯವರೂ ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದ ಸೌಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಚರ್ಚೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಾವು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಕೂಡದೆಂದೂ, ಸೀತಾರಾಮನು ಅನನ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಹುಡುಗರಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ತಾವಾಗಿಯೇ ಕೆಣಕಕೂಡದೆಂದೂ, ಅವರಿಂದ ತಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಕಳಸಾವುರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಬೆಳವಾಡಿಯ ವೀರನಾರಾಯಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ

ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಪಾಡಿ, ಜಾವಗಲ್, ನೇರಲಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳ ಹೆಡುಗರು ಸೇರಿ ಆಲೋಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೇರಲಿಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮವಿನ ಮುಂದಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಐದು ಹೆಡುಗರೂ ಜಾವಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಚಲುವಯ್ಯನ ಮುಂದಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಐದು ಹೆಡುಗರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬೆಳನಾಡಿಯಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಹೆಡುಗರು ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಹೆಡುಗರಿಗೂ ದೇವರಯ್ಯನು ಮೇಟಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವರೆಲ್ಲ ಆಲೋಚಿಸಿ ಮಾರನೇ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಳಸಾ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ, ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಡುಗರೊಡನೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕೆಂದೂ, ಮಂಗಳಾರತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನಾಪಸು ಬಂದುಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಬರುವಾಗ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಬರಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದ ಸಂಭ್ರಮವೇ ಸಂಭ್ರಮ. ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಮ್ಮನವರು ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದ ದಿನವದು.

ಹೆಡುಗರು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲೇ ಎದ್ದು ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೊವು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋದರು. ಕೈ ಸೋಲುನವರೆಗೆ ಕೊಯ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೊವಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೂ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ ಘರ್ಷಣೆಯಾಯಿತು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ನಾಲ್ಕೈದು ಹೆಡುಗರೊಡನೆ ಊರಿಗೆ ಮೂರು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇದಿಗೆ ಬನಕ್ಕೆ ಹೊವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೊವು ಕುಯ್ದು ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿ ಇನ್ನೇನು ಹೊರಡಬೇಕು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಹೆಡುಗರೊಡನೆ ಹೊವಿಗೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ತಾವು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೊವು ಕುಯ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಕುಯ್ದಿದ್ದ ಆ ಹೊವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು "ನಿನ್ನೆಯೇ ಬಂದು ನಾವು ಈ ವನ ನೋಡಿ

ಮೇಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಆಗ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಜಾವಗಲಾ ನೊವಲಾದ ಊರುಗಳ ಹುಡುಗರು ಹೆಟ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ "ಅವರು ನಾಳೆಯಾದರೂ ಬಂಡಿತ ಬರುವರು" ಎಂದನು.

"ಅವರು ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಕಾಣಿಕೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸವಿದೆ" ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು.

"ಅದೇನು ಹೇಳು" ಎಂದನು ಕಾಳ.

"ಇದುವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಇದ್ದು ಈಗ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಜೊತೆ ಸೇರಿರುವ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕು" ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು.

"ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಕಾರಣ. ನೊವಲು ಅವನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದನು ಕಿಟ್ಟ.

ಎಲ್ಲರೂ ಕಿಟ್ಟನ ಮಾತು ನ್ಯಾಯವೆಂದುಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೀತಾರಾಮನು ಅದೇನ ಕಡೆಯವರೂ ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಅವನ ಕಡೆಯವರೂ ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಚರ್ಚೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಾವು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಕೂಡದೆಂದೂ, ಸೀತಾರಾಮನು ಅವನ ಕಡೆ ಮೆಚ್ಚುಪನ ಹುಡುಗರಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ತಾವಾಗಿಯೇ ಕೆಣಕಕೂಡದೆಂದೂ, ಅವರಿಂದ ತಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಕಳಸಾವುರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಾಡಿಯ ವೀರನಾರಾಯಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ

ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಾಡಿ, ಜಾವಗಲ್, ನೇರಲಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳ ಹೆಡುಗರು ಸೇರಿ ಆಲೋಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೇರಲಿಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮವಿನ ಮುಂಜಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಐದು ಹೆಡುಗರೂ ಜಾವಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಚಲುವಯ್ಯನ ಮುಂದಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಐದು ಹೆಡುಗರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬೆಳವಾಡಿಯಿಂದ ಹೆನ್ನೆರಡು ಹೆಡುಗರು ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಹೆಡುಗರಿಗೂ ದೇವರಯ್ಯನು ಮೇಟಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವರೆಲ್ಲ ಆಲೋಚಿಸಿ ಮಾರನೇ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಳಸಾ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ, ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಡುಗರೊಡನೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕೆಂದೂ, ಮಂಗಳಾರತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನಾಸು ಬಂದುಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಬರುವಾಗ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಬರಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದ ಸಂಭ್ರಮವೇ ಸಂಭ್ರಮ. ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಮ್ಮನವರು ಆ ಊರಿನಲ್ಲೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದ ದಿನವದು.

ಹೆಡುಗರು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲೇ ಎದ್ದು ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೊವು ಪತ್ರಿಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋದರು. ಕೈ ಸೋಲುವವರಿಗೆ ಕೊಯ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೂವಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೂ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ ಘರ್ಷಣೆಯಾಯಿತು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ನಾಲ್ಕೈದು ಹೆಡುಗರೊಡನೆ ಊರಿಗೆ ಮೂರು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇದಿಗೆ ಬನಕ್ಕೆ ಹೂವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೂವು ಕುಯ್ದು ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿ ಇನ್ನೇನು ಹೊರಡಬೇಕು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಹೆಡುಗರೊಡನೆ ಹೂವಿಗೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ತಾವು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ರಾಮು ಚಂದ್ರ ಹೂವು ಕುಯ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಕುಯ್ದ ಆ ಹೂವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು “ಸಿನ್ನೆಯೇ ಬಂದು ನಾವು ಈ ವನ ನೋಡಿ

ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಅದರಿಂದ ಈಗ ನೀವು ಕುಯ್ಲಿರುವ ಹೊವುಗಳ ನ್ನಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿ ” ಎಂದನು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋರು ಮಾಡಿದರೂ, ತನ್ನ ಕಡೆ ಜನ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ “ಈ ಭಂಡವ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ನೀವೇ ದೊಡ್ಡೋ ರಾಗಿ ; ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವು ಕುಯ್ಲಿದ್ದ ಹೊಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸೀತಾರಾಮು ಎಲ್ಲ ಹೊವೂ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯ ಹೆಡುಗರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯ ಹೆಡುಗರು ಬಲವಂತದಿಂದ ಆ ಹೊಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿವರೆ ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿಯುವುದಾಗಿ ಹೆದರಿಸಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದಷ್ಟು ತಾಳೆ ಹೊವು ಕುಯ್ಲಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಭಂಡವ್ಯಾಜ್ಯ ತೆಗೆದು ತಾವು ಕುಯ್ಲಿ ಹೊವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಜ್ಯ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮೇಲೆ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಜಗಳವಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಗಲೇ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನೇರಲಿಗೆ, ಜಾವಗಲ್ ಮತ್ತು ಬೆಳವಾಡಿಯ ಹೆಡುಗರು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯಾರ ಅಂಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ಹೆಡುಗನಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಅವನಿಗೂ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೂ ಜಗಳವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನೂ, ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಡುಗರು ಎರಡು ಪಂಗಡವಾಗಿದುವ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಆ ದಿನ ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಬಲಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಹೊರ ಊರುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಹೆಡುಗರನ್ನು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆ ಯವರು ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಕೆಣಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಏನೂ ತಿಂದು ತಿಪ್ಪ ಗಾದರು. ದೇವರಯ್ಯನು ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜನಂತೆ ಮೆರೆದನು.

ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿದ ಸೀತಾರಾಮನು

ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಯಾದುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಪೂಜೆಗೆ ಅಣಿಮಾಡಿಯಿರಲಿಲ್ಲ, ಆಗಲೇ ದನಗಳು ಬಂದವು ! ನೋಡಿ, ಹೆಂಗಸರು 'ಸಂಜೆಯಾಯಿತು, ಪೂಜೆಗೆ ಅಣಿಯಾಗಲ್ಲ. ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲ್ಲ' ಎಂದುಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬೇಗ ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಗಂಡಸರು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಅಮ್ಮನವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ದನಕರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿ ಹುಲ್ಲು ಹಾಕಿರುವಾಯಿತು. ಎಳೆಗರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೊಲೆಯೂಡಲು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಎಳೆಗಂದಿಹೆಸುಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರು ಹೆಸುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು ಆರತಿನಾಡಿ ಚಲ್ಲಿದರು. ಗಂಡಸರು ಅವುಗಳ ಮೈ ತಿಕ್ಕಿ ನೇನೆಮಾಡಿದರು.

ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದಂತೆ ಸಂಜೆಯೊಡನೆಯೇ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಬೀರತೊಡಗಿದನು. ಆಕಾಶವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದಾದರೂ ಮೋಡದ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೂ ಹಾಲು ಚಲ್ಲಿದಂತೆ ಸುನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾದು ನಿಂತಿದ್ದ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬೃಹದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೂ ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೂ ಸುಣ್ಣ ಹೊಡೆದಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮಂದಿರಗಳಂತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮುಂದೆ ಇವು ತೆಂಗಿನಮರದ ಗರಿಗಳು ಮೆಲುಗಾಳಿಗೆ ಅಲುಗಿದಾಗ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ರಮ್ಯತೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಇಣುಕಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಫಲಫಲನೆ ಮಿಂಚುವ ಮೀನುಗಳಂತೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ಗರಿಗಳು ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಚೆ, ಊರಿನ ಆಚೆ, ರಂಗನಗರಿಯು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯ

ಮೇಲೆ ಬರೆದ ನೀಲಿಯ ಚಿತ್ರಾರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನ ಈ ಬೆಳಕಿನ ಪೈಚವವನ್ನು ನಿರಾಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಸೊಡಲುಗಳು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಳಸಾಪುರವು ಅನಂದೋತ್ಸಾಹಗಳ ಕಲರವದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರದ ಊರು ಮುಂದಿನ ತೋಸಿನಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮುವು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರೊಡನೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೇದಿಗೆ ಹೊವಿನ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿದ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಹೇಗೂ ದರೂ ಮಾಡಿ ಕೈಕೊಡಬೇಕೆಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಯೋಚಿಸಿ, ಒಂದು ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅದು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕಡೆಯ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಒಬ್ಬ ರೈತನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿದ್ದವು - ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ನಲವತ್ತು! ಅವನ್ನು ಕುಯ್ಯ ತರಬೇಕೆಂದು ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿನೂಲ ರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೆಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಕಾವಲು ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ತೋಟದ ಯಜಮಾನ ಆ ಮಾದಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮೈಯಲ್ಲೂ ಕಣ್ಣಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ, ಆ ದಿನ ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಯ್ಯ ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಭಾನುವಾರ ಜಾವಗಲ್ಲು ಸಂತೆಗೆ ಹಾಕ ಬೇಕೆಂದು ಗಾಡನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕೇಳಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ವ್ಯಥನ ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈ ಮಾದಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನೆಪದಲ್ಲೇ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಅವನು ಕೈ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅವನವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾವ ಮೇಲೆ, ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಸುದ್ದಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. 'ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತಾರಾಮು ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಚರವೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಈ ಊಹೆ ನಿಜವಾಯಿತು. ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಸೀತಾರಾಮನು ಊರು ಮುಂದಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಶೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

‘ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ, ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಬೈಲಿನಲ್ಲೇ ಅಂಥ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ’ ಎಂದನು ಒಬ್ಬ ಮಡುಗ. ಮಾದಲು ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅವ್ಯತವಿರುವುದೆಂದೂ, ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಣ್ಣಾದರೆ ಅವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಡುವರೆಂದೂ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಆ ಹುಡುಗನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಗೇ ಆಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.

‘ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಹಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದೆವು’ ಎಂದನು ನಾಗಪ್ಪ.

‘ನಾವು ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಯ್ದು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಮಂಗಳಾರತಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡೋಣ. ತೀರ, ಒಂದೆರಡು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ’ ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಐವಾರು ಜನರೇ ಸಾಕೆಂದೂ, ಮಿಕ್ಕವರನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಅಷ್ಟಿಯಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತೋಟದ ಕಡೆ ಹೊರಟರು.

ಸೀತಾರಾಮನು ಮೊದಲಾದವರು ಆ ತೋಪಿನಿಂದ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬುಡಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಒಂದು ಮಾವಿನ ಮರದಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಇಳಿದು ಬಂದರು. ಅವರು ಬೆಳವಾಡಿಯ ಹುಡುಗರು. ಹಾಗೇ ತಿರುಗಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದವರು ಸೀತಾರಾಮನನ್ನೂ ಅವನ ಕಡೆಯ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ಕಂಡು ಮರಹತ್ತಿ ಅವಿತು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮರದಿಂದ ಇಳಿದವರೇ ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ಊರು ಕಡೆ ಓಡಿದರು.

ಬೆಳವಾಡಿ ಜಾವಗಲ್ ನೇರಲಿಗೆಗಳ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಈಶ್ವರ ದೇವಾ

ಲಯದ ಕಟ್ಟಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತರೀಕೆರೆ ರಂಗಪ್ಪನಾಯಕ ಮತ್ತು ಸರ್ಜಪ್ಪನಾಯಕರು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ದೇವರಯ್ಯ ಅಜ್ಜನಿಂದ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಆ ವೀರಪುರುಷರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಭಿಮಾನ, ಆದರ ಬಂದಿತ್ತು. ದೇವರಯ್ಯನ ಅಜ್ಜನವರೂ ಆಡಾವುಡಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತರೀಕೆರೆ ನಾಯಕ ರಿಗೆ ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗಿ ನಿಂತು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದ ತಾನು ಕೇಳಿದ ಆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ದೇವರಯ್ಯನು ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಹುಡುಗರಿಗಿಲ್ಲ ರಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಕೋಟೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಒಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಾಹಸ ಜೀವನದ ನೆನಪುಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದುಸಲ ರಂಗಪ್ಪನಾಯಕರು ಕಳಸಾ ಪುರದಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಹುಲಿಯ ಸಿಕ್ಕಾರಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಆಗ ದೇವ ರಯ್ಯನ ಅಜ್ಜ ದೇವರಯ್ಯನವರೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದರು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಬಂದೂಕು ಇತ್ತು. ಎದುರಿಗೇ ಬಂದಿತು ಒಂದು ಘಾತಿ ಹುಲಿ. ಅದನ್ನು ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಡೆದರು. ಇಬ್ಬರು ಹೊಡೆದ ಏಟುಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಗುಲಿತು. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. ರೋಷದಿಂದ ರಂಗಪ್ಪ ನಾಯಕರ ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯಿತು. ದೇವರಯ್ಯನವರು ರಂಗಪ್ಪನಾಯಕರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಹುಲಿ ಅವರನ್ನು ಅಗಿದು ಬಿಡು ತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ನಿಂತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಿದ್ದು ನೆಲವನ್ನು ಗವರಿ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗಾಯಿ ದಪ್ಪದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಬಲೆವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅದು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಇಕ್ಕಳ ತಂದು ಅವರ ಬಾಯಿ ಬಿಡಿಸಿ ಆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯಬೇಕಾಯಿತಂತೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ದೇವರಯ್ಯ ತನ್ನ ಅಜ್ಜ ನಿನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದ. ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಆ ಕಥೆ ಅವನಿಗೆ ನೆನ ಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವರಯ್ಯ ತಾನು ಕೇಳಿದ್ದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಹುಡುಗರು ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಊರು ನುಂದಿನ ತೋಸಿನಿಂದ ಬಂದವರೆಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅವರು ಬಂದವರೇ ದೇವರಯ್ಯನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮು ತನ್ನ ಜೊತೆಯವರೊಡನೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

“ಅವರು ಎಷ್ಟು ಜನ ಇದಾರೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ದೇವರಯ್ಯ.

“ಆರು ಜನ” ಎಂದರು ಆ ಹುಡುಗರು.

“ಸೀತಾರಾಮು ಹೊರ ಊರಿನ ಹುಡುಗರನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಗೋಳು ಗುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಜರ್ಜು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸುವ ಸಮಯ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಇಂತಹ ಸುಸಮಯ ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ದೇವರಯ್ಯನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ವಿಚಾರವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡಲು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಅಗಳು ಇಳಿದು ತೋಟದ ಕಡೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅಜ್ಜವ್ವನ ಶಾಮಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿಗೆ ಜನರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೇವರಯ್ಯನು ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕಳ್ಳನ ಮರುಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಯವರೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅತ್ತ ಸೀತಾರಾಮುವು ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಆ ಗೌಡನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದನು. ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕುಯ್ದಿರಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಯಾರೂ ಕಾವಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರ ಸಂತೋಷ ಒಡಿಸದಂತಾಯಿತು. ಅವರು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇಗ ಬೇಗ ಕುಯ್ದು ಹೊಡೆದಿದ್ದ ಶಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಕಳ್ಳನ ಮರುಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಿದ ದೇವರಯ್ಯ ತನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿದಿದ್ದ ಪೊದೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ ತಾನೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಅವಿತು ಕುಳಿತನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಸೀತಾರಾಮು ಮೊದಲಾದವರು ಅವರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ, ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಇವ್ವತ್ತಿಯು ಹುಡುಗರೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ

ಅವರು ತಮ್ಮ ನೋಲೆ ಬಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ, ಅವರು ಬಹಳ ಜನ ಇದ್ದು ದರಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೋರಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದಂತೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೇವರಯ್ಯನ ಕಡೆಯ ಹುಡುಗರು ಅವರಿಗೆ ಎರಡೆರಡು ಗುದ್ದು ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಸೀತಾರಾಮನು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಉಳಿದು ಮಿಕ್ಕವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

“ನನ್ನೂ ಬಿಡಿ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು; ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆದರಿದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

“ಹೂ, ಬಿಡ್ಡಿವಿ ತಾಳು... ತುರುಚೀ ತಂದು” ಎಂದನು ಜಾವಗಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ.

“ನನ್ನ ಹಿನ್ನಾಡ್ಡಿರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ಸೀತಾರಾಮನು.

“ನಿನ್ನ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳವಾಡಿ ಮೊಡ್ಡಕೆರೆಗೆ ಹಾಕ್ತೇನೆ” ಎಂದನು ನೇರಲಿಗೆಯ ಚಲುವಯ್ಯ. ನಾಲ್ಕು ಮೂರು ಮೂರ ಹೋಗಿದ್ದ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಬೆಳವಾಡಿಯ ಹುಡುಗರು ಸೀತಾರಾಮನು ವಿನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹೆಂಜುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದರು. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಹೆಂಬನ್ನು ಬಿಗಿದು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಅವರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೀತಾರಾಮನು ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲನಾದನು. ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಷ್ಟೂ ಅವನಿಗೆ ಬಂಧನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮಾದಲು ಹಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಒರುವನೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಕ್ಷೇಮವಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ದೇವರಯ್ಯನು ಸೀತಾರಾಮನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳೆ ಯೊಡನೆ ಬೆಳವಾಡಿಯ ಕಡೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು.

— ರಾಮಚಂದ್ರನ ಸಾಹಸ —

ತಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲೇ ಕಾಳ ಮುಂತಾದ ಹುಡುಗರು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿ ಒಂದು ಪೊದೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತು ಸೀತಾರಾಮನನ್ನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಎಂದು ಹೆದರುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನನ್ನೇನಾದರೂ ಹಿಂಸಿಸಿದರೆ ತಾವು ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲೆ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸೀತಾರಾಮನನ್ನು ಬಳಗಲಿಂದ ಬಿಗಿದು ಬಿಳನಾಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ದನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಅವರವರೇ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಕಡೆಗೆ, ಕಾಳನೂ ರಂಕರನೂ ಅವರನ್ನು ಒಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗಿ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅನಾಯ ಸಂಭವಿಸುವುದಾದರೆ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂದೂ, ಉಳಿದವರು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು ; ಮತ್ತು ಅವರಂತೆ ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ಅಜ್ಜಪ್ಪನ ಶಾಮಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವೊದಲು ಎಲ್ಲರೂ ಮಂಗಳಾರತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮನು ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಉಪಾಯ ಫಲಿಸಿತೆಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಹಿಗ್ಗಿದನು. ದೇವರಯ್ಯನ ಗುಂಪೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ, ತನ್ನ ಸಂತೋಷದ ಭರದಲ್ಲೂ, ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮಂಗಳಾರತಿ ಕೊಡುವುದು, ಎಲೆ ಹಂಚುವುದು ನೋವಲಾದ ಕೆಲಸಗಳ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲೂ ದೇವರಯ್ಯನ ಗುಂಪು ಎತ್ತ... ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸತ್ತೆಹಚ್ಚುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಓಡಲಿಲ್ಲ.

ಮಠದ ಸುಬೇದಾರ್ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಠದ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲ ಸೇರಿದ್ದಾಗ ಮುತ್ತಾಗಿ ಬಂದು

ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಗೊಂಡನು. ಅವನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸೀನ, ಕಿಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಹುಡುಗರ ಬಳಿ ಹೋದನು. ಆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸಜ್ಜೆವೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಅಳುನೇ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

‘ಕಿಟ್ಟಿ ಏನಾಯಿತು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

‘ಸೀತಾರಾಮು.....’ ಎಂದನು ಕಿಟ್ಟಿ. ದುಃಖದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

‘ಸೀತಾರಾಮು ?ಏನಾಯಿತು?’ ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ‘ರಾಮಚಂದ್ರ’ ಎಂದು ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡವರು ಯಾರೋ ಕೂಗಿದರು. ‘ಬಂದೇ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದನು.

ದೇವರಯ್ಯನ ಕಡೆಯವರು ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಎಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ “ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಬೆಳವಾಡಿ ಕೆರೆಗೆ ಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂದನು ಕಿಟ್ಟಿ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಯ ಬಂದು ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ “ಬೆಳಗ್ಗೆ ಭಂಡವ್ಯಾಜ್ಯ ತೆಗೆದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಜನ ಅಂತ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದು ಹೊ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದನಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯ್ತು” ಎಂದನು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದನು. ಒಂದು ಸಲ, ಆಯ್ಯನು ಹೇಳುವುದು ನ್ಯಾಯವೆಂದೂ ಬೆಳಗ್ಗೆಯ ಭಂಡವ್ಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಬೆಳಗಿನ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರೆತನು. ತಮ್ಮ ಹೊಡೆದಾಟವನ್ನು ಮರೆತನು. ತಾನು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ದಿನ, ಕಣೆವೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಅಡ್ಡಹಾಕಿದಾಗ, ಸೀತಾರಾಮು ಹುಡುಗ ರೊಡನೆ ಬಂದುದೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದುದೂ, ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸೀತಾರಾಮುವಿನೊಡನೆ

ಅವನ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತ ಒಬ್ಬರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಕೈ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಹೋದುದೂ, ಆಗ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆಯ ರನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡುದೂ, ತನಗೆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಾನು ಹೇಳಿದಾಗ “ರಾಮಚಂದ್ರ, ನಾವು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಇರೋಣ” ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮು ಹೇಳಿದುದೂ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇದ ನ್ನೇಲಾ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು, ಸೀತಾರಾಮು ಆ ಹುಡುಗರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬಹಳ ಮುಖವಾಯಿತು.

“ನಮ ನಮಗೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಮನಸ್ತಾಪ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು; ಈಗ ಅದನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರದೇ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಊರನ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತದೆ. ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಏನೂ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ; ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರದೇ ಇದ್ದರೆ ಮಕ್ಕ ಊರನ ಹುಡುಗರಿಲ್ಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಲಾಗದವರೆಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗದ ಠಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲೇ ಬೇಕು” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಾತು ಸರಿಯೆಂದು ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರೂ ಹೇಳಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಲ್ಲ ಕವಣಿ ಕಲ್ಲು ದೊಣ್ಣೆಗಳೊಡನೆ ಊರು ಮುಂದಿನ ತೋಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಮತ್ತು ಬೆಳವಾಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಹೋದರು.

ಇತ್ತ, ದೇವರಯ್ಯನ ಗುಂಪು ನೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸೀತಾರಾಮು ವನ್ನು ಬಳಿಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಗೇಲಿಮಾಡುತ್ತ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದೊಂದು ಏಟು ಕೊಡುತ್ತ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಿಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು; ಹೀಗೆ ಅವರು ಕಳಸಾಪುರದಿಂದ ಎರಡೂವರೆ ಮೈಲಿಯಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿ ದ್ದರು. ಬೆಳವಾಡಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದೂವರೆ ಮೈಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಬಸವನಕೋಡಿಗೆ ಆರ್ಥವೈಲಿ ಕಳಸಾಪುರದ ಕಡೆಗಿರುವ ಈಶ್ವರ ಹೆಳಿಯ ತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾದಲ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಲು ನಿಂತರು. ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೆನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳುಗಡವಿದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಹಣ್ಣು ಬಂದು ಇನ್ನೂ ನಾಲೈದು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಚಚ್ಚಿ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಸಿಪ್ಪೆ ಕಡಿದು ತಿಗಿದುಹಾಕುತ್ತ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದ ಕಡೆಗೂ ಹುಡುಗರು ಮಾದಲಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುತ್ತಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಡೆಗೂ ಐದಾರು ಮಾರು ಅಂತರವಿತ್ತು. ಊರಿಯ ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಈಚಲ ಗಡಗಳೂ ಕುರುಚಲು ಗಡಗಳೂ ಪೊದೆಗಳೂ ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುತ್ತ ಹೆರಟಿ ಹೊಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಲ್ಲ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾಗ ಸೀತಾರಾಮು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿವಳಿಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಕುರುಚಲುಗಡದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಲ್ಲಿಗೆ ಉಜ್ಜಿ ಕೈಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟನ್ನು ನೊದಲು ಹರಿದುಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಕಾಲಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ಪೊದೆಯ ಕಡೆ ಉರುಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆ ಕುರುಚಲು ಗಡಗಳ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸೀತಾರಾಮುವು ಕಂಡನು. ತನ್ನ ಕಡೆಯ ವರು ಯಾರೋ ಇರಬೇಕೆಂದು ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಅರ್ಥ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನೆಲದ ಮೇಲಿದ್ದ ಕಣ್ಣು ಮುಳ್ಳು ಒಂದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಮಾರಿ ಗಡಗಳ ಕಡೆಗೆ ಉರುಳಿಹೋದನು. ಅವನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕುರುಚಲು ಗಡದ ಮರೆಗೆ ಬಂದನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಗಡದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತಾಡದೆ, ಮಾತಾಡಬೇಡವೆಂದು ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೂ ಸನ್ನೆಮಾಡಿ, ಕೈಲಿದ್ದ ಕುಡುಗೋಲಿನಿಂದ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮೈಮೇಲಿನ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಿ ಅನನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದನು.

ಸೀತಾರಾಮು ನೋಡಿದನು. ಅವನು ರಾಮಚಂದ್ರನಾಗಿದ್ದನು!

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ 'ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದೇವೆ ; ಹೆದರಬೇಡ' ಎಂದನು. ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ತೆವಳಿಕೊಂಡೇ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಿ, ಅನಂತರ ಓಡಿಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಗುಂಪು ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು, ದೇವರಯ್ಯನ ಗುಂಪಿನವರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಮಧ್ಯೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆಳವಾಡಿಯ ಕಡೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕವಣಿ ಕಲ್ಲುಗಳೊಡನೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತರು. ತಾವು ಇದಿರು ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನೇ ಹೋಗಿ ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. -

ಸೀತಾರಾಮುವು ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಹಾಕಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದರು. ಆ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವರಯ್ಯನೇ ಕಡಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು. ಅವರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಸೀತಾರಾಮು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ! ಅವರು ದಿಗಿಲಿನಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಆಗ ಸಂತಕವಾಗಿ ಕವಣಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬೀಳಲು ಮೊದಲಾಯಿತು ; ಕೆಲವು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದವು ; ಕೆಲವು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದವು. ಬೆಳವಾಡಿಯ ಕಡಿ ಹೋಗಲು ಅವರು ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಸರಿದರು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮುಂದೆ ಬಂದು "ಈಗ ನಾವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ ?" ಎಂದನು.

ಇದಿರು ಪಕ್ಷದಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

"ಸೋತೆವು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡಿ, ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಕವಣಿ ಎಟು ಬೀಳುತ್ತದೆ" ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು.

"ನೀವು ಎನೇ ಹೇಳಿ ನಾವು ಸೋತೆವು ಎಂದು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದನು ನೇರಲಿಗೆ ಚಲುವಯ್ಯ.

"ಹೋಗಲಿ, ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಂಗಳಾರತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಕ್ಷಿಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ" ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ದೇವರಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ನಿರ್ವಾಹಿ
ಫಿಲ್ಡೆ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿದರು.

“ಒಪ್ಪಿದೆ” ಎಂದನು ದೇವರಯ್ಯ.

“ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ನಮನಮಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಓಡಿಹೋಗು
ದ್ದದಾಗಲೀ, ಜಗಳವಾಡುವುದಾಗಲೀ ಕೂಡದು” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು
ಹೇಳಿದನು. ಎರಡು ಗುಂಪಿನ ಹುಡುಗರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿದರು.

“ಬನ್ನ, ಬೇಗ ಹೋಗೋಣ. ತೊಟ್ಟಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿ
ಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗಾದರೂ ಹಾಜರಾಗೋಣ” ಎಂದನು ಅಯ್ಯ.

“ಇವತ್ತು ಚರ್ಪನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆವು” ಎಂದನು ಮುತ್ತಾರಿ.
ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾತುಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ್ದರು.

“ಎಲ್ಲ ಮಾದಲ ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಿರೇನಿರೋ?” ಎಂದು ಸೀತಾ
ರಾಮು ಕೇಳಿದ. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕರು. ಅವರೊಡನೆ
ಸೀತಾರಾಮುವೂ ನಕ್ಕನು.

“ನಾಲ್ಕೈದು ಹೆಣ್ಣಿದೆ. ಮಿಕ್ಕುವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟೆವು” ಎಂದ
ದೇವರಯ್ಯ. ಕೇಳಿ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಯಿತು.

“ನೀನೇ ಅದೃಷ್ಟವಂತರು. ಅಂಥ ಒಳ್ಳೇ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದು
ಬಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಿ” ಎಂದ ನಾಗಪ್ಪ.

“ನಾವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕುಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದೆವು” ಎಂದನು ಕಾಳ.

“ಮಹಾ; ನೀನೇನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟುದು? ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಯ್ದುಕೊಂಡು
ಬಂದಿರಿ, ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ನಾವು, ಎರಡೆರಡು ತಲೆ ದಪ್ಪ ಇದ್ದ ಆ ಹೆಣ್ಣು
ಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿನ್ನಲೂ ಸಾಧ್ಯ
ವಾಗದೆ, ಎಸೆಯಲೂ ಮನಸ್ಸು ಬರದೆ, ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮುಗಿಸಿದೆವು”
ಎಂದನು ಬಿಳವಾಡಿಯ ಒಬ್ಬಹುಡುಗ. ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಹೊರತು
ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲ ನಕ್ಕರು.

‘ನಾಲ್ಕೈದು ಹಣ್ಣಿದೆ ಅಂದ್ರಲ್ಲ, ಅದನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಿಸ್ವ’ ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ದೇವರಯ್ಯನ ಕಡೆಯವರಿಗೂ ಎರಡೆರಡು ಹೋಳು ಕೊಟ್ಟು, ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಕಡೆ ಹೊರಟರು,

— ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲ —

ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರೂ ಮಂಗಳಾರತಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ದೊಡ್ಡವರ ದೃಷ್ಟಿ ಹುಡುಗರ ಕಡೆ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೀತಾರಾಮು ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳವಾಡಿ ಜಾವಗಲ್ ಮುಂತಾದ ಹೊರ ಊರುಗಳ ಹುಡುಗರು ಕಾಣದೇ ಹೋದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಹುಡುಗರ ಪೈಕಿ ಅನೇಕರ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೈ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಕಳಸಾಪುರದವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ನೆಂಟರು. ಮಂಗಳಾರತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಕಾಣದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವರೂ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರ ಕೀಟಲೆ ಸ್ವಭಾವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅದು ದರಿಂದ, ಹೊರ ಊರುಗಳ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಏನೋ ಕೀಟಲೆ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಜನರು ಊಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಬಿಡುವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಠದ ಸುಬೇದಾರ್ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರ. ಮನೆಯಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು! ಮಂಗಳಾರತಿ ಕೊಡುವವರಿಲ್ಲ, ಚರ್ಪಿಗೆ ಎಲೆ ಕೊಡುವವರಿಲ್ಲ, ಜಮಖಾನ ಹಾಸುವವರಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡವರೇ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಯಾವ ಹುಡುಗನನ್ನೂ ಕೂಗಿದರೂ “ಇಲ್ಲ!”

ಆಗ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಯಾರಿಗೂ ಹುಡುಗರು ಏನಾದರೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದು !

ರಾಮಚಂದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋಗುವಾಗ, ಕವಣಿ ತರಲು ಮುತ್ತಾರಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಅವನ ತಂಗಿ, ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅಣ್ಣನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟುದನ್ನು ಊಹಿಸಿ ತಿಳಿದು “ತಡೀ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿ ನೀ. ಮಂಗಳಾರತಿ ಬಿಟ್ಟು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆಯೋ ?” ಎಂದಳು ಪಾರ್ವತಿ.

ಸೀತಾರಾಮು ಬೆಳವಾಡಿಯ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದನ್ನು ಮುತ್ತಾರಿ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಕೆರೆಗೆ ಹಾಕುವರೆಂದೂ, ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವೆವೆಂದೂ ಹೇಳಿ, “ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾದಲು ಹಣ್ಣು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಆಸೆ ತೋರಿಸಿದನು.

ಹುಡುಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುತ್ತಾರಿಗೆ ಭರವಸೆ ಹೇಳಿದರೂ, ಅವನು ಮರೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ತಂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು “ಅಯ್ಯೋ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಏನು ಹೇಳಲೇ ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲದ ಕಷ್ಟ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತಲ್ಲಮ್ಮ ನಿನಗೆ” ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಮರುಕ ತೋರಿ ಮಾತಾಡಿದಳು. ಕಷ್ಟ ಬಂದಿತೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾತಾಡಿದಳು.

“ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ, ಆಗಲೇ ಅಳುತ್ತೀಯಲ್ಲಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಎಂಥಾ ಹುಡುಗಿಯೇ ನೀನು ? ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೋ. ಹೀಗಾದರೆ ಹೇಗೆ ?” ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾದಲಿಸಲು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಳು.

“ಅಳು ; ಅಳದೇ ಹೇಗೆ ಇರೋಕೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಅಣ್ಣನನೂ

ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ ” ಎಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬಹಳ ದುಃಖವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ನೀರು ತುಂಬಿತ್ತು.

“ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಎಲ್ಲಿ ?” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಳುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು.

“ಬೆಳವಾಡಿಯ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆಗೆ ಹಾಕಿದರಂತೆ ” ಎಂದಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು.

“ಅಯ್ಯೋ, ಅಳಬೇಡ ಬಿಡು. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ, ರಾಮಚಂದ್ರ, ಕಾಳ, ಅಯ್ಯ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿದಾರೆ, ಸೀತಾರಾಮಾನ ಬಿಡಿಸಿ ಕರಕೊಂಡು ಬರೋಕೆ. ಅವರು ಕರಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ; ಅಳಬೇಡವ್ವು ಬಿಡು” ಎಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅಳು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಿಯ ತಾಯಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವರು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿ, “ಏಕಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಅಳುತ್ತೀ?” ಎಂದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಳುವುದು ಜೋರಾಯಿತು.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅವಳು ಮುತ್ತಾರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದು ಒಂದಾದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ್ದು ಹತ್ತು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು - ಸೀತಾರಾಮಾನನ್ನು ಬೆಳವಾಡಿ ಹುಡುಗರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬೆಳವಾಡಿ ಕರೆಗೆ ಹಾಕಿರುವರೆಂದೂ, ಅವನು ಈಚೆಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿರುವನೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಮೊಸಳೆಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದುವೆಂದೂ, ಸೀತಾರಾಮನು ಅವುಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಜ್ಯವಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ, ಅವನನ್ನು ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಊರಿನ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಹೋಗಿರುವರೆಂದೂ, ಮುಂತಾಗಿ - ಬಹಳ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಿಯ ತಂದೆ ಮನೆಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಂಗಳಾರ್ಥಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಬಂದವರೇ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು “ ಮುತ್ತಾರಿ ಎಲ್ಲಿ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತಿಳಿಸಿದ

ಅಸ್ವಸ್ಥ. ಅದ್ಭುತ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಅವಳು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಗ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು.

“ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?” ಎಂದರು ಅವಳ ತಂದೆ.

“ಮುತ್ತಾರಿ ಕವಣಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನೇ ಹೇಳಿದ. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಹೇಳಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಹೋಯ್ತು” ಎಂದಳು ಪಾರ್ವತಿ.

ಪಾರ್ವತಿಯ ಸ್ವಭಾವ ಕಳಸಾಪುರದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅವಳ ಬುದ್ಧಿ ಬಹಳ ಚುರುಕು. ಒಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೂರು ಊಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಆಗಲೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡ ದೊಡ್ಡವರಂತೆಯೇ, ದೊಡ್ಡವರ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಹೇಳುವಳು. ಮಾತಿಗೆ ನೊಂದಲಾದರೆ ಮುಗಿಯುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಹಾಡು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಂತೂ ತನಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ವಯಸ್ಸಾದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೂ ಮಾರಿಸಿದ್ದಳು. ಕಳಸಾಪುರದ ಕೆಂಗಸರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡುಗಳ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳು ಕಲಿತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲದೆ, ರಾಗದ ಧಾಟಿಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಆರತಕ್ಷತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಏನು ತೋರದಂತೆ ಹೇಳುವಳು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ “ಸರಬುರುಡೆ” ಎಂದೂ, “ಬುರುಡೇ ಪಾತು” ಎಂದೂ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಬುರುಡೆ ಪಾತು ಹೇಳುವ ನೂರು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಸರಿಯಾದ ಹಾಡು ಇರುವುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಅವಳು ಹೇಳುವ ನೂರು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತಾದರೂ ನಿಜವಿರುವುದೆಂದು ಯಾರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಾತು ಸೀತಾರಾಮನುನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ತಾನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ನೆನಪು ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೇಳಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಅಯ್ಯೋ, ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ಎಂಥ ಕಷ್ಟ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರ ಅವರೆಲ್ಲ ಹೋಗಿದಾರೆ. ಆದರೆ, ಪಾತು! ಆ ಹುಡುಗರು ಆ ನೊಸಳೆಗಳ ಕೈಯಿಂದ ಸೀತಾರಾಮನುನ ಹೇಗೆ

ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾರು ? ನಾಲ್ಕು ಜನ ದೊಡ್ಡೋರು ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕತೆ ಕೇಳೋ ಹುಡುಗರ ಹಾಗೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ ! ಏವೇಕವಾಯಿತು ! ಬಿಡಿ ” ಎಂದು ಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗದರಿಸುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗದರಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಸಾರ್ವತಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ನಂಬದೇ ಇದ್ದರೂ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಏನೋ ಅನಾಹುತ ಸಂಭವಿಸಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಸಾರ್ವತಿಯ ಕಟ್ಟುಕಥೆ ಕಾಲು ಬಾಲಗಳೊಡನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅಸಾಧ್ಯ ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಹೊರ ಊರುಗಳಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಹುಡುಗರ ತಂದೆತಾಯಿಯರಂತೂ ಬಹಳ ವೇಚಾಡಿದರು. ಕಳಸಾಪುರದ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಊರ ಹುಡುಗರನೇಲೆ ರೇಗಾಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಕೂಗಾಡಿದರು. ಕೆಲವರು ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ, ಎಂಟು ಹತ್ತು ಜನ ರೈತರೊಡನೆ ದಫೇದಾರ್ ಶಾಮಣ್ಣನೆಂಬವರನ್ನು ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಬಂದೂಕವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾದರೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗುವರು. ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟವರಂತೆ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಆ ಬಂದೂಕವನ್ನು ಹೆಗಲನೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಡುಗರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬೆಳವಾಡಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಟರು.

— ಉಪಾಯ —

ವಾಸವು ಬರುತ್ತ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಒಂದು ಮೊಟ್ಟ ಯೋಚನೆ ಬಂದಿತು. ಊರಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ “ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಪೂಜೆಗೂ ಇರದೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಏನು ಹೇಳು

ವುದು ? ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಉಸಾಯ ಬೇಗ ಹೋಳಿಯೆಲ್ಲ.

ಕಡೆಗೆ, ಕಷ್ಟಯ್ಯ ಎಂಬ ಹುಡುಗ “ಒಂದು ಹೆಸುವಾಗಲಿ ಎತ್ತಾಗಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಉಸಾಯ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು” ಎಂದನು.

“ಎನು ಉಸಾಯ ?” ಎಂದು ಹುಡುಗರು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

“ಈಗ ಒಂದು ಹೆಸುವೋ ಎತ್ತೋ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಾಸುಕಳಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ರಸಬಳಿದು ಊರಿಗೆ ಹೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಹೋಗಿ ‘ಇದನ್ನು ಹುಲಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ನಾವು ಹೋಗದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ಹುಲಿ ತಿಂದು ಹಾಕಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು” ಎಂದನು ಕಷ್ಟಯ್ಯ.

ಕಷ್ಟಯ್ಯನ ಉಸಾಯ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಹಾಗೆ ತಾವು ಹೇಳಿದರೆ ದೊಡ್ಡವರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಶಯಪಡುವುದಿಲ್ಲನೆಂದು ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದರು; ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಯ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರೋಲಿಯ ದನ ಸಿಕ್ಕಬಹುದೆಂದು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಅವರೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ದನವೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ; ಊರು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೈಲಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವಾಗ “ರಾಮಚಂದ್ರ, ಸೀತಾರಾಮು, ಕಾಳ, ಅಯ್ಯ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಡಫೇದಾರ್ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ನೋಡಿದರು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರೂ ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದ ಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಹುಡುಗರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಅವರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಗವನ್ನು ದಾಟಿ ಬೆಳನಾಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ರೈತನೊಡನೆ

ಸಾಗಹೋದರು. ಅವರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಹುಡುಗರು ಊರುಕಣಿ ಹೊರಟರು.

ಊರು ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ವನವೂ ಸಿಕ್ಕಿ ಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಆಗಲೂ ಕಷ್ಟಯ್ಯನೇ ಉಪಾಯ ಸೂಚಿಸಿದ. ಪಬ್ಲಿಕ್ ಚನ್ನಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮನೆಯು ಕೋಟೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಅವರ ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯೂ ಮುರಿದುಬಿದ್ದು ಹೋಗಿಬರುವಂತೆ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅದುಕ ರಿಂದ ಚನ್ನಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಗ ಮಲ್ಲಪ್ಪನು ಕೋಟೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಒಂದು ಹೆಸುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು ಅದಕ್ಕೆ ಪಾಪಾಸುಕಳೆಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ರಸ ಬಳಿದು ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

ಕಷ್ಟಯ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುಡುಗರಲ್ಲ ತಲೆದೂಗಿದರು. ಮಲ್ಲಪ್ಪನೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನೂ ಕೋಟೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೋಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ಹೆಸುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೆಗ್ಗ ಸಮೇತ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆ ಹುಡುಗರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚೆ ಅವನ್ನು ಚನ್ನಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಹುಲ್ಲು ಹಾಕಿದರು.

ಆ ಹೆಸುವಿನ ಕೊರಳಿಗೂ ಹೊಟ್ಟಿಗೂ ಹುಡುಗರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪಾಪಾಸುಕಳೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನು ಸವರಿದರು. ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂಡು, ಅದರ ಮತ್ತಲೂ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದರು.

ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಊರಿನವರಿಗೆ ಹುಡುಗರ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅವರು ಏನು ಅನಾಹುತ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವರೋ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಊರು ಬಾಗಲು ಅರಳಿ ಮರದವರೆಗೂ ಊರಿನವರು ಬಂದರು.

ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ನಂಬು ವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಂತು. ತಮ್ಮ ಗುಟ್ಟು ಬಯಲಾಗುವುದೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲ ಹೆದರಿದರು.

ಹುಡುಗರ ಗುಂಪು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೇ ದೊಡ್ಡವರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಒಟ್ಟಿಗೆ “ಸೀತಾರಾಮು ಎಲ್ಲಿರೋ?” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದರು.

“ಇಗೋ, ಇಲ್ಲಿದೆನೇ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು, ಹುಡುಗರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು.

ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ನೋಡಿ ಊರಿನವರಿಗೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಆಗಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸಧ್ಯ ಅಷ್ಟು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೀರೋ?” ಎಂದು ಮಠದ ಸುಬೇದಾರ್ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರು ಘರ್ಜಿಸಿದರು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ನಡುಗಿದರು.

“ಯಾವ ತೋಟ ಲಾಟ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೀರಿ? ನಿಜ ಬೊಗುಳಿ. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಚಮಡ ಸುಲಿಸಿ ಬಿಡ್ತೇನೆ” ಎಂದರು ಜವರಾಯಪ್ಪನವರು. ಯಾವ ಹುಡುಗನೂ ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿಯಬೇಕೆಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಕು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮು “ನಾನೇನೂ ಯಾರ ತೋಟವನ್ನೂ ಲಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೀರಿ?” ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.

“ಪಟೇಲ್ ಅಚ್ಚಣ್ಣನವರ ಮನೆಹಸೂನ ಹುಲಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೋಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು” ಎಂದನು ಅಯ್ಯ.

“ಯಾವ ಹೆಸು?” ಎಂದರು ಅಚ್ಚಣ್ಣನವರು.

“ಹಂಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಹೆಸುವನ್ನು ಜನಗಳ ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡನು.

“ಹಂಡಿಯನ್ನು ಹುಲಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತೆ?” ಎಂದರು ಒಬ್ಬರು.

“ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಅಚ್ಚಣ್ಣನವರು ಕೇಳಿದರು.

“ವಾಸೆಕಕ್ಕನ ತೋಟದ ಹತ್ತಿರ; ಈಚಲ ವನದಲ್ಲಿ” ಎಂದನು ಮಲ್ಲಪ್ಪ.

“ಹೆಂಡೀನ ಯಾವಾಗ ಹುಲಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು?” ಎಂದರು ಅಚ್ಚಣ್ಣ ನವರು

“ಹಸುವನ್ನು ಹುಲಿ ಹಿಡಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿರು?” ಎಂದರು ಜವರಾಯಪ್ಪನವರು.

ಹುಡುಗರು ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ತಡವರಿಸಿದರು

“ಹೆಂಡಿಯನ್ನು ಹುಲಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀವು ಹೋಗಿದ್ದೀರಲ್ಲ?” ಎಂದು ಅಶ್ವರ್ಥಪಟ್ಟವರಂತೆ ಶಾನ್ತಭೋಗ್ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೇಳಿದರು.

“ಹೆಂಡೀನ ಹುಲಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿ ಅಂತ ನಮಗೆ ಸಂಜೆಯೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ನಾವು ಹೋಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆವು. ನಾವು ಹೋಗುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಂಡಿ ಬದುಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದನು ಮಲ್ಲಪ್ಪ.

ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಏನೋ ಬುರುಡೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವರ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೊವೆದಿದ್ದ ಪಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ಕೋಲಿನಿಂದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ಎರಡೇಟು ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದು “ಯಾರ ಹೆತ್ತ ಹೇಳ್ತೀಯ ಈ ಸುಳ್ಳು? ಹೆಂಡೀನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದೋರು ಯಾರು? ಬೊಗಸು” ಎಂದು ಘರ್ಜಿಸಿದರು.

ಹುಡುಗರಿಗಿಲ್ಲ ಜೀವ ಬಾಯಿಗೇ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

“ನಾನೇ” ಎಂದನು ಮಲ್ಲಪ್ಪ.

ಹುಡುಗರು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲ ಬರೀ ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಗುಂಪಿನಿಂದ ಎಳೆದ ಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟ

ರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು “ಇವತ್ತು ಹೆಚ್ಚು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆಯ ಬೇಡಿ” ಎಂದು ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ತಡೆದು, ಹುಡುಗರಿಗೆ “ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ ಬಾರದು, ನಿಜ ಹೇಳಿ” ಎಂದರು. ಹುಡುಗರು ಚೂರೂ ಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಕುರಿತು, “ಹುಡುಗರು, ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದರು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆದರೆ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ನೋವಾದೀತು, ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳೋಣ” ಎಂದರು. ದೊಡ್ಡವರ ಸಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದುದನ್ನು ಕಂಡು.

“ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದೋ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಡೆದು ಹೇಳಿಯಾಯ್ತು, ಬಡಿದು ಹೇಳಿಯಾಯ್ತು; ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಯಾಯ್ತು. ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗುವ ಹುಡುಗರೇ ಇವರು?” ಎಂದರು ಮಠದ ತಮ್ಮಪ್ಪನವರು. ಇವರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೇ ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಮುಲ್ಸಿನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಂತಿ ಬೆತ್ತವನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಇವರವರು ಏನಾದರೂ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಲಿ, ಬೇಡ ಎನ್ನುವವರಾರು? ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಇದರ ಹೆತ್ತರಷ್ಟು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಇದೇನಿದು ಗ್ರಹಚಾರ? ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನೂ ಈ ಊರಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಬೆಳವಾಡಿ, ಜಾವಗಲ್, ನೇರಲಿಗೆ, ಹಾರನಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರು ಇವರಿಗೆ ದೂರದವರೆ? ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ರತ್ತು ಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಹುಡುಗರಲ್ಲೇ ಹೀಗಾದಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ? ನಾವು ಒಂದೂರು, ಒಂದು ಮನೆಯವರಂತೆ ಇದ್ದೆವು. ಈ ನೆಂಟು, ಈ ಸ್ನೇಹ, ಈ ವಿಶ್ವಾಸ ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಸೈ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಶಾನ್ತಭೋಗ್ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ಹೇಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು.

ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಊರಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರು. ಅವರಿಗೆ ಹುಡುಗ ರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಶ್ವಾಸ. ಹುಡುಗರಿಗೂ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು. ತನ್ನ ನಡತೆಯಿಂದ ಅವರು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳು

ವಂತಾಯತಲ್ಲ ಎಂದು ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು. ಏಟು ಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೋವಾಯಿತು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರಿನವರೂ, ಕಳಸಾಪುರದ ಹಿರಿಯರೂ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ಯಾರೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ; ಬೈಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದರು “ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಹೊಡೆದಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರೂ ಅಳುತ್ತ ಹೇಳಿದರು.

ಇನ್ನೂಕೆಲವು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಗಿಯಾದಮೇಲೆ ಹುಡುಗರು ತಾವು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೇ ಮಂಗಳಾರತಿ ಆಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಂಗಸರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರು.

ಅಂತೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನೇಹಿತರಂತೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲ ಊರಿನ ಹುಡುಗರೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

— “ ಅಡಾವುಡಿ ” —

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಹೊರಗಿನ ಹುಡುಗರ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಛಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ನೆಂಟರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವರು. ಬೆಳವಾಡಿ, ಜಾವಗಲ್, ನೇರಲಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಕಳಸಾಪುರದಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತರುವ ನೆಂಟುತನ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಿಳಿದು ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಒಂದು ಮದುವೆ ಮುಂಜಿ ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳಿಂದಲೂ ನೆಂಟರು ಬರಬೇಕು. ಜನ ತುಂಬಾ ವಿಶ್ವಾಸದವರು. ಅದರಿಂದ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರೆಲ್ಲ ಒಂಟು ಮನೆಮನೆಯಂತೆ ಕಷ್ಟ

ನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಕಡೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿನ್ನಲು ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಒಂದು ಜಾಗವರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ದೆವ್ವದ ಮನೆಯನ್ನು ಏಕೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹೆಡುಗರು ದೆವ್ವದ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಹೆದರಿದರು.

“ಅಲ್ಲಿ ದೆವ್ವವಿದೆ. ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದರು.

“ದೆವ್ವ ಅನ್ನುವುದೇ ಸುಳ್ಳು. ಅದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದನು ರಾಮ ಚಂದ್ರ.

“ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಗೆ ಹೇಳ್ತೀಯೆ?” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು.

“ದೇವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಇದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೇನೋ? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆ ಅಂದಮೇಲೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾನೆ ಅಂದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಳಸಾಪುರದ ರೈತರು ಬೈಲಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಕಥೆ ಆಡಿದ್ದರು. ಹೆಡುಗರು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಕುಳಿತು ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಾತು ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಹೆಡುಗರು ಯೋಚಿಸಿದರು.

“ದೇವರಿದ್ದ ಕಡೆ ದೆವ್ವ ಹೇಗೆ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ?” ಎಂದನು ರಾಮ ಚಂದ್ರ.

“ಅಲ್ಲಿ ದೆವ್ವ ಇದೆ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಅಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಎಲ್ಲಾ?” ಎಂದು ಒಬ್ಬ ತುಡುಗನು ಕೇಳಿದನು.

“ದೇವರಿದ್ದಾನೆ ಅಂತ ಅವರು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಅವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ನೊಡಲು ಆ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರಲಿಲ್ಲವೇನು? ಇದ್ದೇ ಇದ್ದ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ತಿಳಿದ, ಮಕ್ಕವರು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ.” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ನಾವೂ ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿ ಬಿಡೋಣ. ಆ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಿ ಬಿಡೋಣ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು.

ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿದರು.

ಊರಿನ ದೇವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕೈಮುಗಿದು ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಸ್ತೋತ್ರವಾಡಿ, ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದ್ದ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಹುಡುಗರು ದೆವ್ವದ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಒಂದು ದೇವರ ಪಠವನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಒಂದುಕಡೆ ಇಟ್ಟು ಪೂಜೆಮಾಡಿದರು. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಹೋಗಿಬರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುಕಿದರು. ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೆವ್ವವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯ ಗೊಂಡು ಹೆಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎನ್ನದೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಬರಲು ನೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ದೆವ್ವದ ಮನೆಯು ಹುಡುಗರ ಮಂದಿರವಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದ ನಡುಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಕೂರುವರು, ಮಲಗುವರು, ಕಬ್ಬು ತಿನ್ನುವರು, ಎಳನೀರು ಕುಡಿಯುವರು, ಬಾಳೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಗೊನೆಗೊನೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸುವರು. ಆದರೆ ಆ ವಿಚಾರ ಊರಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದರು.

ಒಳಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗಿಂತ ನೊದಲು, ಸೀತಾರಾಮು ದೆವ್ವದ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದವನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ತುಳಸೀಕಟ್ಟಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ, ಮಸುಕುಮಸುಕಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಹೆಂಗಳರು ದೆವ್ವದ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ತುಳಸೀಕಟ್ಟಿಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಬಂದವರು ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧಸುಮಂಗಳೆ. ಸಿಪ್ಪೆ ಸುಲಿಯದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಡಕೆಯ ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ ನೊಸರನ್ನು, ಹುಳಿಯನ್ನು, ಬಾಳೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚಿಪ್ಪು, ಕಡಲೇಬೇಳೆ ಹೆಸರುಬೇಳೆ ಕೋಸುಂಬರಿಗಳು, ನಿಂಬೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ, ನೀರುಮಜ್ಜಿಗೆ, ನಿಂಬೇಕಾಯಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ನೊದಲಾದುವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಕಲೆಂದು ತಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ವೃಂದಾವನದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತುಳಸೀಕಟ್ಟಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಗಾಳಿಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವವರಂತೆ “ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ತಿಂದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ತಂಬಿಗೆ ಬರದಂತೆ ಹೋಗು. ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಡಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಡೆನು ಮಾಡಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಸಾಲ್ಕುಗಳೆಡ್ಡೆ ಹೋಗುವುದ

ರೋಳಿಗೆ ಏನೋ ಸರ್ರೆಂದು ಶಬ್ದವಾದಂತಾಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಅಡಕೆಯ ಹಾಳೆ ಸಮೇತ ಎಲ್ಲವೂ ನೂಯವಾಗಿದೆ! ಅವರಿಗೆ ದೆವ್ವವನ್ನೇ ನೋಡಿದವು ದಿಗಲಾಗಿ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಹೇಗೋ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದರು. ಅವರು ತಂದಿಟ್ಟ ಅನ್ನದ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಎಳೆದು ಕೊಂಡವನು ಸೀತಾರಾಮುವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅಲೆದಲೆದು ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಬಹಳ ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಹುಳಿಯನ್ನು ಮೊಸರನ್ನು ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಕೋಸುಂಬರಿ ಪಾನಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಅನ್ನ, ತಿಂದರೆ ಏನಾಗುವುದೋ? ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಯೋಚಿಸಿಹನು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ದೆವ್ವ ಇರುವದೇ ಸೂಳ್ಯ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ವಾನಿಸಿ ತುಳಸೀಕಟ್ಟಿಯ ಹತ್ತಿರ ಪಾನಕ ನೀರುಮಜ್ಜಿಗೆ ಕುಡಿದು ಅನ್ನದ ಹಾಳೆಯೊಡನೆ ದೆವ್ವದ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಮತ್ತು, ಅಲ್ಲಿ ಮುರಿದ ಚಾವಣಿಯಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಸುಕು ಮಸುಕಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅನ್ನ ತಿನ್ನಲು ತೊಡಗಿದನು.

ಆಗ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿನ ಹೊರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಹೊರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಡಿ ಇಟ್ಟು ಸೀತಾರಾಮುವು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಆಕಾರದಿಂದ ಗಮನಿಸಿ, “ ಸೀತಾರಾಮು ” ಎಂದು ಕೂಗಿದನು.

ಸೀತಾರಾಮು “ಆ” ಎಂದನು. ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ತುಂಬಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ‘ಅದೇನೋ ತಿನ್ನೋದು?’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಹುಡುಗರು ಸೀತಾರಾಮು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಸೋದರು.

ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ, ಸೀತಾರಾಮುವು ಹುಳಿಯನ್ನು ಮೊಸರನ್ನದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೂ ಪಾಲು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲೆಯ ಸುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಹುಡುಗರೂ ಕುಳಿತು ಅನ್ನ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಅಗುಳೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತಿಂದು ಎಲೆಯಲ್ಲ ಜಡ್ಡು ಉಳಿಯದಂತೆ

ಮೂಡಿದಮೇಲೆ ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತ “ಒಳ್ಳೇ ರುಚಿಯಾಗಿರಬೇಡೋ, ಯಾರ ಮನೆಯದೋ?” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಇದು ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಅನ್ನ ಕಣೋ. ಎಂಕಜ್ಜಿ ತುಳಸೀಕಟ್ಟಿಯ ಹತ್ತಿರ ತಂದಿಟ್ಟು ‘ಇನ್ನು ಕಾಡಬೇಡ, ತಿಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗು’ ಎಂದರು. ಅವರು ಇಟ್ಟರೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು.

“ದಿನಾ ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಗಳಲ್ಲಾದರೂ ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಬೇಕಪ್ಪ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ನನುಗೆ ಇಷ್ಟರುಚಿಯಾಗಿ ಒಂದುದಿನವಾದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಇಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದ ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಉಪಚಾರ!” ಎಂದನು ಒಬ್ಬಹುಡುಗ.

ದೆವ್ವಕ್ಕೆಂದು ಹಾಕಿದ ಅನ್ನ ತಿಂದಮೇಲೆ ಹುಡುಗರು ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯರೊಂದಿಗೆ ದೆವ್ವದ ಮನೆ, ದೆವ್ವ—ಇವುಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದರು. ತಾಯಿಯರೂ ದೆವ್ವದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಹುಡುಗರು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬಿದವರಂತೆಯೂ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದವರಂತೆಯೂ ನಟಿಸುವರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳ ಹುಡುಗರು ದೆವ್ವದ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೆದರಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿರುವರು! ದೆವ್ವದ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ತುಳಸೀಕಟ್ಟಿಯ ಹತ್ತಿರ ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ರೋಗ ಗುಣವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು! ಅಂತೂ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂರು ಮನೆಗಳಿಂದಾದರೂ ದೆವ್ವದ ಮನೆಗೆ ಅನ್ನ ತಪ್ಪದೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಗಾಗ, ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ, ಮಬ್ಬುಸಂಕೆಯಲ್ಲಿ ದೆವ್ವದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಸದ್ದುಗಳನ್ನು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಗುವನ್ನೂ ಕಳಸಾವುರದ ಸೊಡ್ಡವರೂ ಕೇಳಿದಂತೆ ಭಾವಿಸುವರು. ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ, ಕೆಲವರು ದೆವ್ವದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನೂ ಕಾಣುವರು. ದೆವ್ವದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿನ ದೆವ್ವಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವೆವೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿದರು. “ಅನ್ನ” ದೆವ್ವದ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆಗೆ ಮೊದಲೇ ಯಾರ ಯಾರ ಮನೆಗಳಿಂದ “ಅನ್ನ”

ಬರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೆಡುಗರು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಸಾಗಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗರು ತ್ತಿದ್ದರು.

ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳ ಗಲಾಟೆ ಅಸಾಧ್ಯ ವಾಯಿತು. ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲೂ, ಆಗಾಗ್ಗೆ, ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ನಡೆದಾಡಿದಂತಾಗುವುದು; ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು; ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸಾತ್ರೆ ಗಳು ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಕಾಣದೇ ಹೋಗುವುದು; ಸಾಧುವಾದ ಎಮ್ಮೆ ಹಸು ಗಳ ಕೆಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಹಾಲೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು—ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವ ಕೈಲ್ಲ ದೆವ್ವಗಳೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಯೋಚಿಸುವರು. ಮಂತ್ರವಾದಿ ಗಳಿಂದ ಏನೇನೋ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆ ಮಾಡಿಸುವರು. ಆದರೂ ದೆವ್ವಗಳ ಕಾಟ ನೂತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಸೂಚನೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ

ಹೀಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ಒಂದು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ರಾತ್ರಿ, ಸುಮಾರು ಊಟ ಮಾಡುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಫೇದಾರ್ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮುರಿದ ಬಂದೂಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಿವ್ವದ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಅಡ್ಡಾಡು ತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇಯಲು ಹೋಗಿದ್ದ ತುಂಬುಗಬ್ಬದ ಹಸು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸದ್ದಾಗಲು ಹಸುವಿರಬಹುದೆಂದು ಸದ್ದುಬಂದ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಎಂಟು ಹತ್ತು ಹುಡುಗರು ಮುರಿದಿದ್ದ ಗೋಡೆ ಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದಾರೆ! ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರು ಯಾರು? ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದಾರೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಕಡೆ ಆವಿತುಕೊಂಡರು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಿ ಕೊಂಡರು. ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸೀತಾರಾಮು ರಾಮಚಂದ್ರ ಕಾಳ ಅಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹುಡುಗರು ಅಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಗುರುತಿಸಿದರು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಹುಡುಗರ ಪೈಕಿ ಯಾರು " ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಹೆವರಿ " ಖಾಥುಲಿ ಮಲಗಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ತನ್ನ

ಉಪಾಯವು ಎಷ್ಟು ಜಯಪ್ರದವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದರು. “ಎಲಾ ಹುಡುಗರಾ, ಬೆಳಗಾಗಲಿ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮಾರನೆಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹುಡುಗರು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ದೆವ್ವದ ಮನೆಯ ಗುಟ್ಟು ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಟ್ಟಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಏಟಿನ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಹುಡುಗರೂ ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ, ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಅಡುಗೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ಓಡಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೂ, ಸಾತ್ರಿಗಳು ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಮಾಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೂ ಮನೆಯ ದೆವ್ವಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ದೆವ್ವಗಳೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿತರು. ‘ಅನ್ನದ’ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಜನ ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಕ್ಕರು. ಕೆಲವರು ‘ಹುಡುಗರ ಧೈರ್ಯವೇ ಧೈರ್ಯ’ ಎಂದರು. ಹೆಂಗಸರು ‘ಹೆದರಿ ಏನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು?’ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೈದು ಕರಿಯಮ್ಮನಿಗೆ ಮೊಸರನ್ನ ತುಪ್ಪದ ದೀಪದ ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ, ಒಂದು ಸಂಜೆ, ತೋಟದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶಾನುಭೋಗ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಾಮಚಂದ್ರ ಸೀತಾರಾಮು ಮೊದಲಾದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ “ಆ ದೆವ್ವದ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ನಿಮಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೇನಿರೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ದೆವ್ವ ಅನ್ನೋದು ಇದ್ದರೆ ತಾನೆ ಹೆದರಬೇಕಾದದ್ದು? ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲ; ನಮಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದನು ಶಾನುಚಂದ್ರ.

“ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದೆ?” ಎಂದರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು.

“ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ದೇವರು ಇದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಸೀತಾರಾಮು. ಇರುವನೆಂದು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಲೆಯಾಡಿಸಿದರು.

“ದೇವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಇದ್ದಮೇಲೆ ಆ ಮನೇಲೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಹೇವಂದ್ ಕಡಿ ದೆವ್ವ ಇರೋಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅದರಿಂದ ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲಾಂತ

ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದವು” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ನೀವು ಹೇಳೋದು ನಿಜ. ಆದರೂ ಹಾವು ಹಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀತು, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹೋಗಬಾರದು, ಅಷ್ಟೆ” ಎಂದರು ತಿನ್ನುಪ್ಪಯ್ಯನವರು. ಅವರು ಎಷ್ಟೋನೇಳೆ ಬೆಳವಾಡಿ ಜಾವಗಲ್ ಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿ ದೆವ್ವದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಹುಡುಗರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಂತೂ, ದೆವ್ವದ ಮನೆಯ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳ ಹಾವಳಿ ಬಲುಪಾಲು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ದೆವ್ವದಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಹುಡುಗರೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಹುಡುಗರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡವರು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

--- ಜೇನು ಅಳಿಸಿದುದು ---

ರಂಗನಗಿರಿಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ 'ನಾಲಿಗೆಕಲ್ಲು' ಎಂಬುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯಿದೆ. ಅದು ಗುಡ್ಡದಿಂದ ನಾಲಿಗೆಯಂತೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಆ ನಾಲಿಗೆಕಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಡೊಗರು ಇದ್ದು ಮಳೆಗಾಳಿಯ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜೇನು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಡೊಗರಿನ ಸುತ್ತ ಬಂಡೆಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮೇಲೆ ನಾಲಿಗೆಕಲ್ಲು ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಆ ಜೇನುಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿ ತುಪ್ಪ ತೆಗೆಯುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಹೆಜ್ಜೇನುಗಳು. 'ಜೇನಿನ ಸೊಪ್ಪನ್ನು' ನೋಡಿದ್ದ ಕೆಲವು ರೈತರು ಮಾತ್ರ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯೋ ಅದು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆಯೋ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲೆಂದ ಜೇನುತುಪ್ಪ ತರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಜೇನು ತಿನ್ನು ಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಒಂದು ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ ಜೇನು ಅಳಿಸಬೇಕೆಂದು

ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ತೋಟಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ನಾಲ್ಕು ರಸಬಾಳೆ ಗೊನೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಾಡಿದರು. ಸೀಬೆ, ಮಾದಲ ನೊದಲಾದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೂಡಿಸಿದರು. ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ತುಂಬಲು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಅಡಕೆಯ ಹಾಳೆಗಳಿಂದ ಐದಾರು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ದೊನೆಗಳನ್ನು ಹೊಲಿದರು.

ಹೆಚ್ಚೇನು ಅಳಿಸುವ ರೈತರ ಪೈಕಿ ಅಪ್ಪುರುಡ ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಅವನನ್ನು ಬಂದು ಜೇನು ಅಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸೀತಾರಾಮು ಮುಂತಾದ ಹುಡುಗರು ಕೇಳಿದರು. ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

“ಒಂದು ಸೇದುವ ಹೆಗ್ಗು ಮತ್ತು ಒಂದು ಮಂಕರಿ ಬೇಕು” ಎಂದನು ಅಪ್ಪುರುಡ. ಹುಡುಗರು ತರುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದರು. ಮತ್ತು ಜೇನು ಅಳಿಸಲು ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಆ ದಿನ ಸಂಜೆಗೇ ಹೊರಟು ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಗೊತ್ತಾದ ದಿನ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಸಾಲಿಗೇಕಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಗಲೇ ಸಂಜೆ ವಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ತುಂಬಾ ಆನಂದವಾಗಿತ್ತು. ಕೂಗುತ್ತ ಕೆನೆಯುತ ಹಾರುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಅವರು ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಹತ್ತಿದರು. ಹತ್ತಿ, ಸಾಲಿಗೇಕಲ್ಲಿನ ನೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಊರಿನಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಕೊಳ್ಳೆಯಿಂದ ತರಗು ಪುಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಕುಳಿತು ಹೆಲಸಿನ ತೊಳೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲೂ, ಬಾಳೆಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸುಲಿಯಲೂ, ಮಾದಲ, ಸೀಬೆ ನೊದಲಾದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಲ್ಲಾ ತೊಡಗಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರ ಸೀತಾರಾಮು ಕಾಲ ಅಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಐದಾರು ಜನ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ಜೇನು ಅಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ

ಅಪ್ಪುರುಡನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಾಲಿಗೆಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಜೇನು ಇದ್ದಕಡೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರು.

“ಒಂದು ತನುಾಸೆ ತಂದಿದೇನೆ” ಎಂದನು ಅಯ್ಯ.

“ಏನದು?” ಎಂದರು ಮಕ್ಕ ಹುಡುಗರು.

“ಕುಂಪಣಿ ಕಸೂರಿ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು.

“ಎಲ್ಲಿ, ನೋಡೋಣ?” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಸೀತಾರಾಮು ಒಂದು ನೀಳಿಯದಿಲೆ ಪೊಟ್ಟಣದಿಂದ ಒಂದು ಗಜ್ಜುಗದ ದಪ್ಪ ಮಡ್ಡಿ ನೆಶ್ಯವನ್ನೂ ಸುಣ್ಣವನ್ನೂ ಪಂಚಿಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ನೆಶ್ಯವನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಚುಟಿಕೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಪ್ಪುರುಡನಿಗೆ ಎರಡು ಚುಟಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲರೂ ನೆಶ್ಯವನ್ನು ಮೂಗಿನ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಉಸಿರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡರು. ನೆಶ್ಯವು ಮೂಗಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದುದೇ ತಡ, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಬುಳುಬುಳುಗುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅಸಾಧ್ಯ ಫಜೀತಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಸೀನುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು.

ಮಕ್ಕ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ “ಏನಿರೋ ಅದು?” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.

“ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಕೆಲಸ ನೀವು ಮಾಡಿ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ, ನೆಶ್ಯದ ಮತ್ತು ಇಳಿದಮೇಲೆ.

“ಬಲೀ ರಾಂಗ್ ಆಗಯ್ತೆ ಸ್ವಾಮಿ, ಕುಂಪಣಿ ಕಸೂರಿ” ಎಂದನು ಅಪ್ಪುರುಡ.

ಅಪ್ಪುರುಡನು ತಂದಿದ್ದ ಈಚಲು ಮಂಕರಿಗೆ ಸೇರುವ ಹೆಗ್ಗವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಡಕೆಯ ಹಾಳೆಯ ದೊನ್ನೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಕೊಳ್ಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಂಕರಿಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು, ಹೆಗ್ಗವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಸೇರುವ ಬಾವಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಹೆಗ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಪ್ಪುರುಡನು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ಮಂಕರಿಯನು

ನಾಲಿಗೆಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜೇನಿನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಅಪ್ಪುರಡನು “ಹೆಗ್ಗ ಬಿಡುವುದು ಸಾಕು” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ಹುಡುಗರು ಹೆಗ್ಗ ಬಿಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಬಲವಾಗಿ ಎಳೆದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಎರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲಿಗೆಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ಉರಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದರು.

ಅಪ್ಪುರುಡನು ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಜೇನುಗೂಡುಗಳನ್ನು ಕೆವಕೆವನು. ಜೇನುಹುಳುಗಳು ಎದ್ದು ನೊರೆಯತೊಡಗಿದವು. ಹುಡುಗರು ಹೆದರಿ ಭೆಂಕಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ಬೇಕಾದ ಹಾಗತ್ತು. ಅಪ್ಪುರುಡನು ತುಪ್ಪದ ಅರಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ದೊನ್ನೆಗಳಿಗೆ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷವಾಗಿರಬಹುದು ಸೀತಾರಾಮು ರಾಮ ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಹುಡುಗರು ಹೆಗ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತು, ಆಗ ಸೀತಾರಾಮು “ಒಂದು ಚೂರು ನೆಶ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಕೊಡೋ ಆಯ್ಕೆ” ಎಂದನು.

ಆಯ್ಕೆನಿಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ನೆಶ್ಯ ಪಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಹೆಗ್ಗ ಹಿಡಿದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೆಶ್ಯ ಪುಡಿಮಾಡಲು ಕುಳಿತನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ನೆಶ್ಯವು ಸಣ್ಣಗೆ ಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಆಯ್ಕೆ ಉಳಿದವರ ಮುಂದೆ ನೆಶ್ಯವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತು, ಹೆಗ್ಗವನ್ನು ಕಾಲಿನಲ್ಲೂ ಮೆಟ್ಟಿ, ಎಡಗೈಲೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಲಿ ನೆಶ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಪ್ಪುರುಡನು ಎರಡು ದೊನ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ತುಂಬಿ, ಹೆಗ್ಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, “ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಆ ಕೂಗು ಕೇಳಿದಾಗ ಹುಡುಗರು ನೆಶ್ಯವನ್ನು ಮೂಗಿನ ಹತ್ತಿರ ತಂದಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡರು. ನೆಶ್ಯವು ಮೂಗಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದುದೇ ತಡ ಬುಳು ಬುಳುಗುಟ್ಟಿ ಅಸಾಧ್ಯ ಫಜೀತಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಸೀನುಗಳು ಒಂದರಮೇಲೊಂದು ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಈ ಅವಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಹಿಡಿತ ಸವಲಿ, ಹೆಗ್ಗ ಸರ್ರನೆ ಚಾರಿ, ಮಂಕರಿ ಸಹಿತ ಅಪ್ಪುರುಡನು ಮೂರಾಳುದ್ದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು.

“ಅಯ್ಯೋ, ಅಪ್ಪುರುಡ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟ” ಎಂದು ಕಾಳ ಭಯದಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದಂತೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡರು. ಆಗ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಅಪ್ಪುರುಡ “ಅಯ್ಯೋ, ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ” ಎಂದು ನರಳುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಅಪ್ಪುರುಡನು ಏಳಲಾರದೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಜೇನುತುಪ್ಪವೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲಿಹೋಗಿದೆ.

ಅಪ್ಪುರುಡನನ್ನು ತಂದು ಅವನ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದರು ಅವನ ಎಡಗೈ ಮುರಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಕಾಲುಗಳಿಗೂ ವೆಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಗಾಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ತಲೆಗೆ ಕಲ್ಲು ತಗಲಿ ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಅವನಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರು.

“ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪುರುಡ, ಈಗೇನು ಮಾಡೋಣ ?” ಎಂದರು ಹುಡುಗರು.

“ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿಬಿಡಿ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದನು ಅಪ್ಪುರುಡ.

ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ನೆಲದಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಅರಿಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡು ಚೀಪುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಪ್ಪುರುಡನು “ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವಂತಾಯ್ತು. ಕೈ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣವಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಜೇನು ಅಳಿಸಿಕೊಡ್ತೀನಿ” ಎಂದನು.

ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತು ತಂದಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿ, ಕಂಬಳಿ ಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪುರುಡನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರು ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆಗಲೇ ಉಂಡು ಮಲಗುವ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಹುಡುಗರು ಒರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಜನ ಕೋಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಪ್ಪುರುಡನನ್ನು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಳಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಮುದುಕಿಯಾದ ತಾಯಿ ಹುಡುಗಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಅಸಾಧ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿ ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಏಟುಗಳು ಬಿಡುವು. ಅಪ್ಪು ರುಡನು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದವನು ಎದ್ದು ಓಡಾಡಲು ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವನ ಕೈ ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ; ಸ್ವಲ್ಪ ಬೋಳಾಯಿತು.

—ಗುರುಗಳು—

ಹುಡುಗರನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡದಿದ್ದರೆ ಯಾರ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರದರೂ ಸಂಚಾರ ತರುವರೆಂದು ಕಳಸಾವುರದ ಹಿರಿಯರು ಮನಗಂಡರು. ಸರಿಯಾದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನು ಕರೆತಂದರೆ ಅವರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವರೆಂದೂ ಮೇಲಾಗಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವರೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿದರು.

ಹುಡುಗರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಅನೇಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಚೈತನ್ಯನಿಯನ್ನಾದರೂ ಓದಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾದರೂ ಆಗುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಕಡೆಗೆ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳೆರಡೂ ಅಗತ್ಯವೆಂದೂ ಇಬ್ಬರು ಗುರುಗಳನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ಪಟಂಗರ ದಂಡನ್ನು ಹೆಚ್ಚೋಟಿಗೆ ತರಲು ಸುಲಭವಾಗುವುದೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಸರಿಯಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕರೆತರುವುದಕ್ಕೇಜೆ ಜೋಯಿ ಸರ ರಾಮಭಟ್ಟರೂ ಮಠದ ಸುಬೇದಾರ್ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರ ದೊಡ್ಡ ಮಗ ಹಿರಿಯಣ್ಣನೂ ಬೇಲೂರು ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು.

ತಮ್ಮನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡಲು ಇಬ್ಬರು ಗುರುಗಳನ್ನು ಕರೆತರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಹಳ ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಎಂತಹವರು ಬರುವರೋ, ತಮ್ಮನ್ನು ಅವರು ಎಷ್ಟು ಹೊಡೆಯುವರೋ ಎಂದು ಅವರು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯರು ಬಾಯಿಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುವಾಗ, ಇಂದ್ರಾಕ್ಷಿ ತಿವಕವಚ ನೊಡಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು

ವಾಗ, ತಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರನ್ನು ಅನುಭವ ಆ ಹುಡುಗ ರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಇತ್ತು. ಏಟು ತಿಂದು ತಿಂದು ಅವರ ವೈ ಜಡ್ಡು ಗಟ್ಟಿತ್ತು.

ಗುರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಜನ ಹೊರಟಾಗಿನಿಂದಲೂ ಯಾರೂ ಗುರು ಸಿಕ್ಕದಿರಲಿ ಎಂದು ದೇವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈ ಮುಗಿದು ವ್ರಾಥನೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವರು. ದಿನದಿನವೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಹರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಊರು ಮುಂದಿನ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಒಡೆಯುವರು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಯಾವ ಗುರುವೂ ಬರದೇ ಇರಲು ತಮ್ಮ ವ್ರಾಥನೆ ದೇವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಅವರಿಂದ ತಾವು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತರೆಂದೂ ಅವರು ಭಾವಿಸುವರು. ಇವರಂತೆಯೇ ಊರಿನ ಹೆಂಗಸರೂ ಗಂಡಸರೂ “ದೇವರೇ, ಈ ಹುಡುಗರನ್ನು ಅಂಕೆಯೆಲ್ಲೆಡಲು ಸರಿಯಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಕಳು ಹಿಸು” ಎಂದು ಬೇಡುವರು. ಗುರುಗಳು ಬೇಡ ಎನ್ನುವವರಿಗಿಂತ ಗುರು ಗಳು ಬೇಕು ಎನ್ನುವವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹುಡುಗರು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗುರುಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು!

“.....ಗಂಡರಿರ, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಮೈಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಸವರಿಕೊಂಡಿರಿ. ಇಬ್ಬರು ಬಂದಿದಾರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಚಚ್ಚಿ ಹದಮಾಡೋಕೆ. ಹುಷಾರ್” ಎಂದು ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ತಂದೆಯವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳಿದರು. ತಮ್ಮನ್ನು ಚಚ್ಚಿ ಹದಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವವರು ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂದು ಹುಡು ಗರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಯೋಚಿಸಿ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನಂಥ ಇಬ್ಬರು ರಾಕ್ಷಸರು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿ ನಡುಗಿದರು.

ಆ ದಿನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗರು ಕುಣಿಯಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಗುರು ಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನೊಂದಲೇ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ಬಂದರೆ ಅವರ ಅಂಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಮೇಲೆ ಹುಡುಗರು ಸಭ್ಯರಾಗುವರೆಂದೇ ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಹುಡುಗರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಕಾರಣವೇ ಬೇರೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಬಲಿಹಾಕಲು ಬಂದಿರುವವರನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುದರ ಉದ್ದೇಶ. ಆದರಿಂದ

ಊಟವಾದವೇಲೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಆಳುಕಿ ಆಳುಕಿ, ಬೆಕ್ಕುಗಳಿರುವ ಕಡೆ ಇಲಿಗಳು ಹೋಗುವಂತೆ ಗುರುಗಳು ಇಳಿದಿದ್ದ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಸಂಜೆ ಊರು ಮುಂದಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸೇರಿದರು. ಮುಂದೆ ತನುಗೆ ಬೀಳಬಹುದಾದ 'ಕಡುಬು' ಗಳನ್ನೂ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ 'ಒಳರುಂತಿ' ಗಳನ್ನೂ ನೆನೆದು ಅವರಿಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದಂತಾಗಿತ್ತು.

“ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ” ಎಂದನು ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ.

“ನೋಡುವುದಕ್ಕೇನೋ ಹಾಗಿದಾರೆ. ಆದರೆ ಎಂಥೆಂಥಾ ಬಾಣ ಇಟ್ಟಿದಾರೋ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮನು.

“ಇನ್ನೊಬ್ಬರೋ?” ಎಂದನು ಕಾಳ.

“ಅವರ ಕಣ್ಣೇ ಸಾಕು. ಉರಿಯುವ ಕೆಂಡದ ಹಾಗಿದೆ” ಎಂದನು ಅಯ್ಯ.

“ಅವರ ವಾಸೆಯೋ!” ಎಂದನು ಮುತ್ತಾರಿ.

“ಅಬ್ಬಾ, ಅದೇನು ವಾಸೆಯಪ್ಪ. ನಮ್ಮೂರು ಚೋಮನಿಗೂ ಅಂತಹ ವಾಸೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ.

“ಅವರ ಹೆಸರೇನಂತೆ?” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಹೆಸರು ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಸರು ಶಾಮಣ್ಣನವರು” ಎಂದನು ಕಾಳ.

ಆಗ, ಗುಂಪಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗುವಂತೆ ಸನ್ನೆಮಾಡಿ “ಕೇಳಿರೋ ಇಲ್ಲಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೊಣ್ಣೆಯಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹತ್ತಿರ ಬೆಳ್ಳೆ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿರುವ ಒಂದು ಒತ್ತೋಳುದ್ದದ ಬೆತ್ತವಿದೆ. ಅವರು ಅದನ್ನೇ ಕುದುರೆ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ಯೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರಂತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಬೆತ್ತ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೆಚ್ಚುದಿನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ.

“ರಾಮಚಂದ್ರ, ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯಮಾಡಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದ-ಹಾಗೆ ಮಾಡಯ್ಯ. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಪಾಪವು ಏನೇನಾಗುತ್ತದೋ?” ಎಂದನು ಕಾಳ.

“ನಾನೂ ಎಷ್ಟೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆ; ಒಂಮಾ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬಂದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸುವುದೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹುಡುಗರು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟರು.

ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನೂ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಶಾಮಣ್ಣನವರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಐವತ್ತೈದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು, ತಾಪ್ತ ಕಠಿತ ವಿದ್ಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಗುರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕ ಹೊರಟ ಕಳಸಾಪುರದ ಮಹನೀಯರು ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು.

ಶಾಮಣ್ಣನವರ ವಯಸ್ಸು ನಲವತ್ತೋ ನಲವತ್ತೈಯ್ಯೋ ಇರ ಬಹುದು. ಎತ್ತರವಾದ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ದೇಹ. ಅಗಲವಾದ ತುಂಬುಮುಖ. ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಕೆಂಡದಂತಹ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ದಪ್ಪಮೂಗು. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತುಟಿ ಬಾಯಿ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿದ್ವ ದಪ್ಪಮಾಸೆ. ಗುಡುಗಿನಂತಹ ಧ್ವನಿ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೇ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಜೈಮಿನಿ, ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ, ಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ಯಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಶ್ರಮವಿತ್ತು. ಅವರು ಮೊದಲು ಮಲೆನಾಡಿನ ಒಬ್ಬರು ದೊಡ್ಡ ಗೌಡರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಮಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗೌರವವೆಂದು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರು ಭಾವಿಸಿಹತ್ತು. ಬಹುಕಾಲ ತಮ್ಮನ್ನು ಮರ್ಯಾದಿಸಿಹ ಗೌರವ ಕಾಲವಾಗಿ,

ಅ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಗೆ ಜಗಳ ನೊದಲಾಗಲು ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಸಂಸಾರವನ್ನು ತೊರೆದುಕೊಂಡು ಕಳುಹಿಸಿ ಬೇರೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಳಸಾಪುರದ ಮಹನೀಯರ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಕಳಸಾಪುರದವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಗುರುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡರು.

— ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷೆ —

ಏವ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಲು ಮಾಡಲು ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅಂದು ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕಾವಲಿದ್ದು, ಅವರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಗೊತ್ತಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಏರ್ಪಾಡಾಗಿದ್ದ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಯ ಹೆಜಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಹೆಜಾರದಲ್ಲೊಂದು ಕಡೆ ನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಒಂದು ಕೈಷ್ಟಾಂಜನವ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಒಂದು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಬೆತ್ತದೊಡನೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು.

ಹಿರಿಯರು ಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲ ಗುರುಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬಯ್ದು, ಅಂದೂ ಅಡಿ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿ, ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿದೇ ಇದ್ದರೆ, ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ಕಲಿಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬಿಗಿಯಬೇಕೆಂದೂ, ಎಟಿಲ್ಲದೆ ಹುಡುಗರು ಬಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹುಡುಗರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೊಟ್ಟು, ಹುಡುಗರ ಹಿಂದಿನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವರ್ತಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ಎಡಗೈಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು.

“ಹೀಗೇನು ? ಹುಡುಗರು ಕಳಿಂಗರು ” ಎಂದರು ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು.

“ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ. ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಹತ್ತೋಟಿಗೆ ತಂದು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಹೇಳುತ್ತ, ಹೆದ್ದುಕೋಳಿ ಪಿಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಬೆತ್ತದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಚಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದೇಟು ಹೊಡೆದು, ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಮುತ್ತಾರಿಯನ್ನು “ಇದೇನು ಗೊತ್ತೋ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ನರಿಯ ನಗುವನ್ನು ನಕ್ಕು ಕತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿದರು.

“ಬಾಯಿ ಬಿಡು ” ಎಂದು ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆ ಗವರಿಸಿದರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಮುತ್ತಾರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದರು. ಮುತ್ತಾರಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ “ಆದು ಬೆತ್ತ” ಎಂದನು.

“ಇದು ಯಾತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೆ ?” ಎಂದು ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದರು.

ಗಂಪಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ “ಕುಮರೆ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ನಕ್ಕರು. ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡವರೂ ನಕ್ಕರು.

“ನಿಮ್ಮಂಥ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ” ಎಂದರು ಮಠದ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರು. ಹುಡುಗರು ತಣ್ಣಗಾದರು.

ಗೊತ್ತಾದ ಕ್ಷೋತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಸರಸ್ವತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಿಂದ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅರ್ಚಿವಾದ ಪಡೆದು ಹುಡುಗರು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದರು.

ಸಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೇ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಾತ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಮಠಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವವರೆಗೆ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಯ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಸಾತ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದೆಂದೂ ಏರ್ಪಡಾಯಿತು.

ಹುಡುಗರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಮಲಗಬೇಕು. ಬೆಳಗಿನ ರೂಪ ಅವರಿಂದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಸಂಘ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸ. ಒಂಬತ್ತು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಿಂದು ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಊಟದ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಮಾಡಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಘ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿ, ದೇವರಿಗೆ ಆಡಬಿದ್ದು, ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವವರೆಗೂ ಹೀಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠ ಮಂತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಓದಿ ಮಲಗಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಿನ ರೂಪ ಎದ್ದು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈ ವಿವರವನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಹುಡುಗರು ವಿಚಿತ್ರವಿದ್ದರು. ತೋಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡುವುದೇನು? ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ದುಃಖದಿಂದ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಮಂತ್ರಗಳು ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡಲೇ ಒಲ್ಲವು! ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ತಿದ್ದಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದರು. ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಓದುವ ಹುಡುಗರೆಂದು ಹೆಂಗಸರು ಬಹಳ ಉಸಜಾರವನಾಡಿ ದಿನ ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತುಪ್ಪ ಮೊಸರು ಹಾಕಿದರು. ಆದರೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಜೀಕಾಗರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಬೆತ್ತವನ್ನು ನೆನೆದು ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆಲ್ಲ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೋ ತಿಂಡಿ ತಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಡಿ ಕಾವಲಿದ್ದ ಪರಿಯ ರೊಡನೆ ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಭ್ರಮಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಿರಿಯರೂ

ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಜೈಮುನಿ ಭಾರತದಿಂದ ಪಾಠವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ವಧುವಿನಂಬಕ ಚಕೋರಕಂ ಪೊರೆಯೆ | ಭಕ್ತಾವಳಿಯ ಹೈತ್ತು
ಮುದ ಕೋರಕಂ ಬೀರಿಯೆ | ಜಗತ್ತೀವಲಯವನುಲ ಸೌಭಾಗ್ಯರತ್ನಾ
ಕರಂ ವರ್ಚಿನಿಂ ಮೇರೆವರಿಯೆ ||

ಎಂದು ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು.

ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಮಾತ್ರ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಇದನ್ನು ಹೇಳಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಷ್ಟೇ ಹೊತ್ತು ಗೊಣಗಿದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಾರಂಭದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರೂ ಹುಡುಗರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಶುದ್ಧ ಅಪದ್ಧವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಹೆತ್ತಾಳುದ್ದ ತೆಂಗಿನಮರ ಹೆತ್ತುತ್ತೀರಲ್ಲ. ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪೌರುಷ? ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಗುಳಿ” ಎಂದರು ಮಠದ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರು.

ತೆಂಗಿನಮರ ಹೆತ್ತುವುದಕ್ಕೂ ಜೈಮುನಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ಎಂದುಕೊಂಡರು ಹುಡುಗರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ!

“ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ” ಎಂದರು ಪಟೀಲ್ ಅಚ್ಚಣ್ಣನವರು.

“ನಿಜ. ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನವೇ ಏಕೆ ಹೊಡೆಯುವುದು ಅಂತ. ಅದರಿಂದ ಇವತ್ತು ನಾಳೆ ಏಟಿಲ್ಲ” ಎಂದರು ಶಾಮಣ್ಣನವರು

ಹುಡುಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಉಸಿರಾಡಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಕಳೆಯಿತು. ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆಯಿತು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಎರಡು ಯುಗ ಕಳೆದಂತಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹುಡುಗರನ್ನು ತುಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುವರು ಎಷ್ಟೇ ತಪ್ಪಲಿ ಬೈಯದೆ ಬೇಸರಪಡದೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವರು. ಆದರೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತಿರುವುದೇ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಹಿಗಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಹಿಂಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಗ ಕೋಪ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ತಪ್ಪಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲೆರಡು ದಿನ ಏಟು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ಎರಡು ದಿನದ ಏಟುಗಳಿಲ್ಲ ಮೂರನೆಯ ದಿನ ತಮಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಬೀಳುವು ವೆಂದು ಹುಡುಗರು ಹೆದರಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ದಿನ ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಕಾಲೇ ಬರದೇಹೋಯಿತು. ದೊಡ್ಡವರ ಕಾವಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಏಟು ಬೀಳುವು ವೆಂದು ಹೆದರಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ದಿನ ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಪ್ಪುಮಾಡಿ ದರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದು ತಪ್ಪು ಬಿತ್ತವ ಮಹತ್ತನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಏಟು ತಿಂದಮೇಲಂತೂ ಹುಡುಗರು ಇನ್ನೂ ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದರು ತಪ್ಪು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ತಪ್ಪು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಒಳರುಂತಿಯ ರುಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು, ಕುರ್ಚಿ ಕೂರಿಸಿದರು, ಕಿವಿ ಹಿಂಡಿಸಿದರು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಆಳಲು ನೋದಲು ಮಾಡಿದರು.

ಆಗ ಮಠದ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರು ಬಂದು ನೋಡಿ "ಇದೀಗ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿ, ಎರಡು ದಿನ ಹೀಗೆ ಕಿವಿ ಹಿಂಡಿಸಿ ಕುರ್ಚಿ ಕೂರಿಸಿದರೆ ಮೂರನೇ ದಿನ ದಿಂದ ನಾಯಿಮರಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ " ಎಂದು ತಮ್ಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರು.

ತಮ್ಮಯ್ಯನವರ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರಾದ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಅಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಮುತ್ತಿ ಒಂದೊಂದು ಏಟುಕೊಟ್ಟು "ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ಕ್ರದ್ಧಯಿಂದ ಕಲಿಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಕೋದಂಡ ಹಾಕ್ತೀನಿ, ಗೊತ್ತಾಯ್ತೆ?" ಎಂದರು.

ಗೊತ್ತಾಯ್ತೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಏಟುಬೀಳುವುದೋ ಎಂದು ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ "ಹೂ. ಗೊತ್ತಾಯ್ತು" ಎಂದರು.

"ಆಹಾ! ಗಿಳಿರಾಮಗಳು ಹೇಗೆ ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತವೆ ನೋಡಿ" ಎಂದು ತಮ್ಮಯ್ಯನವರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿ, "ಕೋದಂಡ ಹಾಕಿದನೇಲೆ ಗೊತ್ತಾದೀತೇ ಹೊರತು ಈಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ" ಎಂದು ಅಲ್ಲರಿಸಿ ದರು.

ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹುಡುಗರು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅತ್ತರು. ಹೆಂಗಸರು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮರುಗಿದರು. ಗಂಡಸರು “ಇನ್ನೂ ಈಗಲೇ ಏನು ಕಂಡಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇಳಬೇಕು” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹಿರಿಯರು ಕಾನಲಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡರು. ಹಾಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರ ಪಾಲಿನ ಏಟುಗಳನ್ನೂ ಉಳಿದ ಹುಡುಗರೇ ತಿಂದರು. ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕತ್ತಲೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಮಠಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆತಗಳು ಬಿದ್ದವು.

ಹುಡುಗರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಏಟು; ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏಟು! ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ದಿನ ಎನ್ನುವುದರೊಳಗೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಯಿತು. ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇಡನಾಯಿತು. ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಖಾಯಿಲೆ ಮುಲಗಿದವರಂತೆ ಬಡವಾದರು. ತಾಯಿಯರೊಡನೆ ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅತ್ತರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರೊಡನೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಡಿದರು. “ಏಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹುಡುಗರು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದರೆ ಏಕೆ ಏಟು ಬೀಳುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರ ಮಾತನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಏನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಏನೂ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶಾಮಣ್ಣನವರ ಬೆತ್ತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಡುಗರು ಹಾರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಏಟುಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಮಠದ ಸುಬೇದಾರ್ ತಮ್ಮಯ್ಯನವರು ಶಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಒಂದು ಬೆತ್ತದ ಕಂತೆಯನ್ನೇ ಒದಗಿಸಿದ್ದರು! ಈ ಏಟುಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಉಳಿಗಾಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹುಡುಗರು ಮನಗಂಡು ದಿಕ್ಕುಕಾಣದಾದರು.

— ಬಿಡುಗಡೆ —

ಮುತ್ತಾರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಬಹಳ ಏಟು ಬಿದ್ದಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ವನು ತಾಯಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಗೋಳೋ ಎಂದು ಆತ್ತನು. ಮಗನ ಕೈ ಊದಿ ದ್ವಂದ್ವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಾಯಿಗೂ ವೇಷ್ವರವೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಪ ಬಂತು. “ಇದೇನಮ್ಮ ಈ ಹೊಡೆಯಾಟ ? ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಇತಿಮಿತಿ ಬೇಡವೆ ?” ಎಂದು, ಗಂಡಸರು ಮನೆಗೆ ಬಂದವೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾಗಿ ಮುತ್ತಾರಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದರು.

ಮುತ್ತಾರಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಠಕ್ಕೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ; ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. “ಏಟು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಎಲ್ಲೋ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದಾನೆ. ಹೊತ್ತಾದವೇಲೆ ಬರುತ್ತಾನೆ” ಎಂದರು ಮುತ್ತಾರಿಯ ಸಂದೆ, ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತ. ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಾಯಿ ನಡುರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಕಾದು ನೋಡಿದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಮಗ ಬರದೇ ಇರಲು “ಯಾವ ಹುಡುಗ ರನ್ನಾದರೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಬಾರದೆ ?” ಎಂದರು. ಅವರೂ ಹೋಗಿ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಯಾರಿಗೂ ಮುತ್ತಾರಿಯ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯದು ಆತಂಕವಿಂದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದರು. ಬೆಳಗಾದವೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. “ನನ್ನೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು. ಅಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ನಾವು ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. “ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾನೆ, ನೋಡುತ್ತ ಇರು” ಎಂದು ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆದಿನ ಮಠಕ್ಕೆ ಯಾವ ಹುಡುಗನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮುತ್ತಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುದು ಶಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುಬರುವಂತಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾವು ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಹೊಡೆದೆನೆ ನನ್ನವ ಭಾವನೆ ಅವರಿಗೂ ಬಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದಿಗಲಾಗತ್ತು ; ಹಾಗೆ ಹೊಡೆಯಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆ ಬಂದು ರಾತ್ರಿ ಮುತ್ತಾರಿ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದವೇಲಂತೂ ಅವರಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಆ ದಿನ ಅವರು ಯಾವ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪಿದ

ಹುಡುಗರನ್ನು ಕುರ್ಚಿ ಕೂರಿಸಿ ಕಿವಿ ಹಿಡಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಅವರು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಮುತ್ತಾರಿಯ ಮುಖ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಾಯಿ ಮಗನೇಲಿ ಹೋದನೋ ಎಂದು ಅತ್ತರು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆ “ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಾನೆ. ಬೆಳವಾಡಿಗೋ ಜಾವ ಗಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿದ್ದಾನು. ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರೂ ತಾವೂ ಆತಂಕಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಜನರನ್ನು ಬೆಳವಾಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಪಾತು ಒಬ್ಬಳೇ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಪಡ ಸಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕವಡೆ ಆಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಕಿಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದವನೇ “ಪಾತು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿದಾರೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ. ಅಮ್ಮ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿದಾಳೆ. ಅಣ್ಣ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದಾರೆ” ಎಂದಳು ಪಾತು.

“ನೋಡು ಪಾತು ; ಒಂದು ಗುಟ್ಟಿನ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳೋಣ, ನೀನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು ಕಂಡೆಯಾ” ಎಂದನು ಕಿಟ್ಟಿ, ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕುಳಿತು.

“ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳೋಲ್ಲ” ಎಂದು ಪಾತು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು.

“ನೋಡು, ನಿನ್ನೆಯ ದಿನ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಮುತ್ತಾರೀನ ದನ ಚಚ್ಚುವ ಹಾಗೆ ಚಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರು” ಎಂದನು ಕಿಟ್ಟಿ.

“ಅದೆಂಥ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಕಿಟ್ಟಿ! ಹೊಡೆಯೋಮು ಅಂದ್ರೆ ಹಾಗೇನೋ ? ಅವರು ಮುತ್ತಾರೀನ ಹಾಗೆ ಹೊಡೆತ ಇದ್ರೆ ನಿನ್ನ ನೋಡ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಿರ?” ಎಂದು ಅವಳು ಮಾತಿಗೆ ನೊಡಲು ಮಾಡಿದಳು.

ಕಿಟ್ಟಿ ಅವಳನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಡೆದು “ಸುಮ್ಮನಿರಮ್ಮ, ಪಾತು. ನಾನು ಹೇಳೋ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿ ಅನೇಲೆ ಮಾತಾಡುವೆಯಂತೆ” ಎಂದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ—

“ನೋಡು ಪಾತು, ನಿನ್ನ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಮುತ್ತಾರಿನ ದನ ಚಚ್ಚಿದಹಾಗೆ ಚಚ್ಚಿದರು. ಮಠ ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಮುತ್ತಾರಿ ನನ್ನ ಕೈಲಿ ‘ನೋಡು ಕಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಈ ಏಟು ತಡೆಯೋಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆರೆಗೋ ಭಾವಿಗೋ ಬಿದ್ದುಬಿಡ್ತೀನಿ’ ಅಂದ. ನಾನು ಆಗ, ತಮಾಷೆಗೆ ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದಾನೇಂತಿದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಅವನು ಇಲ್ಲದೇ ಇರೋದ ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಯಾವುದೋ ಕೆರೆಗೋ ಭಾವಿಗೋ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟದಾ ನೇಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಕಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನೋ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಪಾತು ಮೇಷ್ಟ್ರುರನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ನಿಷ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ಕೆರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಅಳು ಮಾತು ಎರಡೂ ಜೋರಾವವು.

“ಏಕೆ ಪಾತು?” ಎಂದರು ಅವರ ಅಮ್ಮ.

“ಅಯ್ಯೋ, ಅಮ್ಮ; ಯಾಕೆ ಅಂತ ಕೇಳ್ತೀಯಲ್ಲೇ? ಆ ಹಾಳು ಮೇಷ್ಟ್ರು ಬಂದು ತಗಂತ್ರಲ್ಲಮ್ಮ ಈ ಊರನ್ನೇ” ಎಂದಳು ಪಾತು.

“ಏನಾಯ್ತೆ?” ಎಂದರು ಪಾತುವಿನ ತಾಯಿ, ಮಗಳ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗದೆ.

“ಅಯ್ಯೋ, ಮುತ್ತಾರಿ ನೀರಿನ ಪಾಲಾದನಮ್ಮಾ” ಎಂದಳು ಪಾತು ಅಳುತ್ತಲೇ.

ಇವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಾಯಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿಕೊಂಡು “ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ” ಎಂದು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರು ಅವರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು, ನೆತ್ತಿಗೆ ನೀರು ತಟ್ಟಿ, ಉಪಚರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಾಯಿ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದವರಂತೆ ಅಡುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ತೂರಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಊರಿನ ಜನವೆಲ್ಲ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಿತು.

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ದೂರದಿಂದಲೇ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಜನ ಸೇರಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಳುವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಏನೋ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಹೆದರಿ ದರು. ಅವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದವರೇ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು 'ಏನಾಯ್ತು' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಅಯ್ಯೋ, ಮುತ್ತಾರಿ” ಎಂದು ಅತ್ತರು ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಾಯಿ. ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆಗೆ ತಲೆ ತಿರುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸದಂತಾಯಿತು. “ಮುತ್ತಾರಿ.....ಮುತ್ತಾರಿ.....?” ಎಂದು ನಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

“ಅಣ್ಣಾ, ಮುತ್ತಾರಿ ನೀರಿನ ಸಾಲಾದ” ಎಂದಳು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಾತು.

“ಎಲ್ಲಿ? ಯಾವಾಗ? ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿ. ನನಗೆ ಒಂದೂ ತೋಚೋ ಹಾಗಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆ.

ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಮುತ್ತಾರಿ ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗ ನೀರಿನ ಸಾಲಾದ ಅನ್ನುವುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವಾಯಿತು. ಕಿಟ್ಟನನ್ನು ಕರೆಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಅವನು ಪಾತುವಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಹೇಳಿದ. “ನಿನ್ನೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ. ಮೇಷ್ಟರ ಕೈಲಿ ಆ ಏಟು ತಿನ್ನಲಾರೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆರೆಗೋ ಭಾವಿಗೋ ಹೋಗಿ ಬೀಳ್ತೇನೆ ಎಂದ. ಅದನ್ನು ನಾನು ತಮಾಷೆ ಅಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಇದುವರೆಗೂ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ತಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಾನೋ ಅಂತ ದಿಗಲಾಗಿ ಪಾತು ಕೈಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾಚಾರ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು” ಎಂದನು ಕಿಟ್ಟ.

ಊರಿನ ಭಾವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದ್ದಾಯಿತು. ಕೆರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಏನೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ತೋಟದ ಭಾವಿಗಳನ್ನೂ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು” ಎಂದನು ಅಯ್ಯ.

ಸರಿ. ಎಲ್ಲ ತೋಟಗಳಲ್ಲೂ ಭಾವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿದರು. ಏನೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರೂ ಶಾಮಣ್ಣನವರನ್ನು ದೂರುವವರೇ. ಗಂಡಸರೂ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು “ಶಾಮಣ್ಣನವರೇ, ನೀವು ಹುಡುಗರನ್ನು ಅಷ್ಟು ಹೊಡೆಯಬಹುದೇ?” ಎಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು. ಶಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣವೇಕೆತ್ತು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ಅವರು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದೆನೋ ಎನಿಸಿತ್ತು. “ಮುತ್ತಾರಿಯೊಬ್ಬ ಸುಖವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು” ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಬೆಳವಾಡಿ ಜಾವಗಲ್ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವರೂ ವಾಪಸು ಬಂದರು. ಮುತ್ತಾರಿಯ ಸಮಾಚಾರವೇನೂ ತರಲೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಊಲಿನವರಿಗೆಲ್ಲ ಮುತ್ತಾರಿ ಏನಾದನೆಂಬುದೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು.

ಮುತ್ತಾರಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಒಂದು ವಾರ ಕಳೆಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಅವನ ಸುದ್ದಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು. ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಇರುವ ಊರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂದೆ ಜನರನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಹೋದಂತೆಯೇ ವಾಪಸು ಬಂದರು. ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಾಯಿ ಅಳುವುದು ನಿಲ್ಲಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಮುತ್ತಾರಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದನೇಲಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನವೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗುವರು. ಪಾಠವನ್ನು ತಪ್ಪಿದರೂ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಕುರ್ಚಿ ಕೂರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಕಿವಿ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಾತುವಿನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅವರನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಿಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಳು. “ಮೇಷ್ಟ್ರೆ, ನಿಮಗೆ ಇನ್ನು ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತೆ ? ನಿಮ್ಮ ಬೆತ್ತಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಳು. “ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾ?” ನಂದಗೋಕುಲದಂಥ ಈ

ಲೂರಿಗೆ ಕಂಪನ ಹಾಗೆ ಬಂದಿರಿ" ಎನ್ನುವಳು. ಅವಳು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿಷ್ಕಾರದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಮೊದಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. "ಹಾಗೆಲ್ಲ ಆಡಬಾರದಮ್ಮಾ" ಎಂದರು ಅವಳ ತಂದೆ. "ಮುತ್ತಾರೀನ ಕರಕೊಂಡು ಬರಲಿ ; ನಾನು ಆಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪು ಅಂತ ಅವರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬೀಳ್ತೇನಿ" ಎಂದಳು ಪಾತು.

"ಮುತ್ತಾರೀನ ಜೀವಸಹಿತ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಅನಂತರ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದುಕೊಂಡರು ಶಾಮಣ್ಣನವರು.

ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ದಿವಸವಾದರೂ ಮುತ್ತಾರಿಯ ಸಮಾಚಾರವೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

"ಮೇಷ್ಟ್ರೆ, ಮುತ್ತಾರಿ ಮರೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರ ಕಿತಾಪತಿಯೇನೋ ಇರಬೇಕು" ಎಂದರು ದಫೇದಾರ್ ಶಾಮಣ್ಣನವರು. ಮೇಷ್ಟ್ರರು ಶಾಮಣ್ಣನವರಿಗೂ ಅದೇ ಅನುಮಾನವಿತ್ತು. ಮುತ್ತಾರಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಾದರೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ರಜ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಅವರು ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಲದಲ್ಲೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ಹುಡುಗರಲ್ಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ ದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಮುತ್ತಾರಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಕಳಸಾಪುರದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು!

ಮುತ್ತಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಹುಡುಗರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಗೂ ಹೊರಟರು. ಬೆಳವಾಡಿ, ಜಾವಗಲ್, ನೇರಲಿಗೆ, ಮತಿಘಟ್ಟ, ಅರಕೆರೆ, ಬಾಣಾವರ, ಹಾರನಹಳ್ಳಿ, ಹಳೇಬೀಡು, ಮರ್ಲೆ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮೊದಲಾದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಊರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊರಟರು. ಹುಡುಗರು ಹೀಗೆ ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿ ಊರಿನವರಿಗೆ ಎನೋ ಒಂದು ತರಹ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು.

ನಾಲ್ಕುದಿನದ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಸೀತಾರಾಮ, ಅಯ್ಯ, ಕಾಳ ಮೊದಲಾದ ಹುಡುಗರ ಪೈಕಿ ಇಬ್ಬರು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮುತ್ತಾರಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಹತ್ತಿರದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ

ರುವನೆಂದೂ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ರಾಮಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರು ಹೋಗಿರುವರೆಂದೂ ಒಂದೆರಡು ದಿನದಲ್ಲೇ ಅವರು ಬರುವರೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಮುತ್ತಾರಿಯು ನೀರು ಪಾಲಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆದ ಸಂತೋಷ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲ. ಇದಾದ ಮೂರು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಾರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಹುಡುಗರು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

“ಮುತ್ತಾರಿ ದೇಶಾಂತರ ಹೊರಟಿದ್ದ. 'ಊರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ; ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ' ಅಂತ ಕೂತಿದ್ದ. ನಾವೆಲ್ಲ ಏಟು ಹೊಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಧೈರ್ಯಹೇಳಿ ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದೆವು” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಮುತ್ತಾರಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ; ಟೈಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಬಂದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಷ್ಟ ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು! ಶಾಮಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಮುತ್ತಾರಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹುಡುಗರು ಮೇಷ್ಟರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು !

— ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥ ಸೀತಾರಾಮು —

ಶಾಮಣ್ಣನವರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೈಕಾಲು ಆಡಿಸಲು ಮತ್ತೆ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳೊಡನೆ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳಿಗೆ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯ. ಹುಡುಗರನ್ನು ಅವರು ಒಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಗೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗವರಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಹುಡುಗರೂ ಅವರೊಡನೆ ಭಯ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹುಡುಗರು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿರಿಯರೂ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಪುನಃ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಈಜಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪರೀತ ಜ್ವರ ಬಂದು ಅವನು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದನು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನವಾದರೂ ಬಂದ ಜ್ವರ ಆರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಬಹಳ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಟಪಾಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು. ಊರಿನ ದೊಡ್ಡವರೆಲ್ಲ ಬಂದು ನೋಡಿ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಕಂಡಕಂಡ ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಸಿದರು. ಆದರೂ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಗುಣಮುಖವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜ್ವರ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹಳ ಯೋಚನೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಂದಿನಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅವನ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಅಲುಗಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಹತ್ತಿರವೇ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಗುಣವಾಗಲೆಂದು ಊರಿನ ದೇವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ದಿನದಿನವೂ ನೂರಾರು ಹರಕೆ ಹೊರುವನು. ಎಂಟು ದಿನವಾದರೂ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಜ್ವರ ಇಳಿಮುಖವಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬದುಕುವ ನೆಂಬ ಆಸೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ದೂರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ರಾತ್ರಿ, ಊಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸೀತಾರಾಮು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಸೀತಾರಾಮುವು ಅವನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ತಲೆ ಕೆಂಡದಂತೆ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಸೀತಾರಾಮು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

“ಏನಾಗುತ್ತದೆ?” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದನು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ಒಂದು ಸಲ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರುಬಿಟ್ಟು “ನೀರು” ಎಂದನು. ರಾಮಚಂದ್ರ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರು ಕುಡಿಸಿದನು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ಎದ್ದುಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ರಾಮ ಚಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ಎದೆಗೆ ಒರಗಿಸಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡನು.

“ರಾಮಚಂದ್ರ”

“ಏನು?”

ಸೀತಾರಾಮು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು.

“ಸೀತಾರಾಮು, ಏನಾಗುತ್ತದೆ?” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕೇಳಿದನು.

“ರಾಮಚಂದ್ರ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ.....” ಸೀತಾರಾಮು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ದುಃಖದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತು ಹೊರಡದೇ ಹೋಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರ ನಿಗೆ ಏನೋ ಭೀತಿಯಾಯಿತು. ಮೈ ನಡುಗಿತು. ಆದರೂ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೂ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದನು.

“ಪಂಡಿತರು ಹೇಳಿದಾರೆ. ನಾಳೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ ಯಂತೆ. ಅಧೈರ್ಯಪಡಬೇಡ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತಾರಾಮುವು ಸಣ್ಣಗೆ ನಕ್ಕನು. ರಾಮಚಂದ್ರ ಮತ್ತೆ ನಡುಗಿದನು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕೈಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು “ತಬ್ಬಲಿ ಹುಡುಗ. ಕೈ ಬಿಡಬೇಡ” ಎಂದನು.

“ಹುಚ್ಚುಹುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗಂಟೆಲು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು.

ಸೀತಾರಾಮು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೇ “ಇಲ್ಲ, ರಾಮಚಂದ್ರ. ನನಗಾಗಿ ನೀನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೈಬಿಡಬೇಡ” ಎಂದನು.

“ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಬೇಡ, ಆಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗೋ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ” ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ನೀರು ತುಂಬಿತು.

“ಸೀತಾರಾಮು, ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು?” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೈ ಬಿಡಬೇಡ.”

“ಇಲ್ಲ” ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೇಳಿದನು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ಒಂದು ಸಲ ಸಣ್ಣಗೆ ನಕ್ಕು “ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವಳು ಬಂದಳು, ಸೀತಾರಾಮುವು ಅವಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ನೇವರಿಸಿ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಸವರಿದ. ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕೈಲಿಟ್ಟು—

“ರಾಮಚಂದ್ರ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊ. ತಬ್ಬಲಿ ಹುಡುಗಿ” ಎಂದನು. ಅಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ಅಳಬೇಡವೆಂದು ಸೀತಾರಾಮುವೇ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದನು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಜ್ವರ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಸೆ ಮೂಡಿತು. ಜ್ವರ ಇಳಿದಾಗ ಸೀತಾರಾಮು ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದನು. ದೀಪ ಆರುವ ಮೊದಲು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶ ಬೀರುವಂತೆ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಳೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೆಳಗಿನ ರೂಪ ಸೀತಾರಾಮು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನರಳಿದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅದೇ ಶಾಸನ ನಿಜವೆಂದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಅವನು ಎಚ್ಚರ

ವಾಗಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಸೀತಾರಾಮುವು ನರಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮ ಚಂದ್ರನು ಎದ್ದು ಹೆಣತೆಯ ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ, ಸೀತಾರಾಮು ವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಉಸಿರು ಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿತ್ತು. ಮುಖಭಾವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದನು. ಸೀತಾ ರಾಮುವು ಎಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡುವವನಂತೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ರಾಮ ಚಂದ್ರನು “ಸೀತಾರಾಮು, ಸೀತಾರಾಮು” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡಿಸಿ ದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಲು ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ‘ರಾಮಚಂದ್ರ’ ಎಂದನು. ಮಾತು ತೊದಲುತ್ತಿತ್ತು.

“ದೇವರೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೀತಾರಾಮುವನ್ನು ಬದುಕಿಸಲಾರೆಯಾ” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟನು.

ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಸೀತಾರಾಮುವು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕೈಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು “ಲಕ್ಷ್ಮಿ...ಮರೆಯ....ಬೇಡ” ಎಂದನು.

“ಇಲ್ಲ, ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೀತಾರಾಮುವೂ ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಅಳುವ ರಬ್ಬವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಸೀತಾರಾಮು ವಿಗೆ ಮಾತು ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ಸವಾಚಾರ ತಿಳಿದು ದೊಡ್ಡವರೂ ಹುಡು ಗರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಸಾಪುರವೇ ರೋದನದಲ್ಲ ಮುಳುಗಿತು. ಆ ದಿನದ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಹರಿಯದ ಹೊಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಬಾಳಿಗೆ ಉದಯವೇ ಇಲ್ಲದ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯಿತು.

ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೀತಾರಾಮುವು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾಗಿ ತಿಂಗಳಾದರೂ ಆ ಹುಡುಗರ ಕಣ್ಣೀರು ಆರಲಿಲ್ಲ. ತೋಟ ಮನೆ ಎಲ್ಲಯೇ ಇದ್ದರೂ, ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ನೆನಪು ತರುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣುವವು. ಅವರು ಆಟಕ್ಕೆ ಸಹ ಹೋಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವರು. ಚೀಷ್ಟೆಯನ್ನಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ನೋವಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹುಡುಗರ ಈ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ವೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚಿನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಮೆಚಿನ ಮಧ್ಯೆ ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇದ್ದ ಸಮಾಧಾನ ಒಂದೇ :-
 ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಅನ್ನ ಸೀತು ಬಿಟ್ಟು ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತಾವು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಸೀತಾರಾಮುವು ತಮ್ಮತ್ತಿಲ್ಲ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ತಾವೇನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು? ಈ ರೀತಿಯೋಚಿಸಿ, ಹುಡುಗರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸುವರು. ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮದುವೆ

ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕಳಸಾಪುರ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಸೀತಾರಾಮುವಿಲ್ಲದೆ ಅವನು ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನವೂ ಇರಲಾರ. ಸ್ನೇಹಿತನ ಮಾತಿನಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಳೊಡನೆಯೇ ಇದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಸಂತೋಷವಾಗಿಟ್ಟಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು.

ಹೀಗೆ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಕಾಶಿಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಜ್ಜನನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಡುಗರಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಸೀತಾರಾಮು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾದ; ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದರೆ ತಾವು ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಹೆಡುಗರು ದುಃಖಪಟ್ಟರು. “ರಾಮಚಂದ್ರ, ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ” ಎಂದು ಆತ್ತರು.

“ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಡಿ” ಎಂದು ಕಳಸಾಪುರದ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಸಿಲ್ಲುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅರಸುಗಳಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳಿಗೂ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಬರುವುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ಮಧು ಅನಾಥಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ. ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಂತೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ನಡೆದುಕೊಂಡನು. ಊರನವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಈ ಮದುವೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಆದ್ವಂದಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನೂ ಹಸಯಮೇಲೆ ಸೋಡಿ ಹೆಡುಗರಿಗಾದ ಆನಂದ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮದುವೆಯ ದಿನ ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಡುಗರು ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕು ಸಲಿದರು. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಮುಂದಾಗಿ ಓಡಾಡಿದರು.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ನೂತನ ವಂಶತಿಗಳೊಡನೆ ಚಕ್ಕಮಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಎಲ್ಲರೂ ಊರುಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದು ಮುಖದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನೂ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಬಿಳ್ಳೊಟ್ಟರು. ತಮ್ಮೂರಿನ ಛಾಗ್ಯವೇ ಆ ಹೆಡುಗರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಕಂಠಿತು ಮುಚುಗರ ಕಣಿನೆಯವರೆಗೂ ಅವರಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಊದಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಭಿವಾರಿಸಲಾಗದ ಮುಕು ಕಳಸಾಪುರವನ್ನು ಕಳೆದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ತೋರಿತು.

— ಕಳಸಾಪುರದ ಕಥೆ —

ಬಾಬಾಬುಡನ್ ಗಿರಿಯ ಶಾಖೆಯಂತಿರುವ ರಂಗನಗಿರಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರ ಎದೆ. ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಹಳೆಯಬೀಡು ಈ ಊರಿನ ಆಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ.

ಹಿಂದೆ, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರವು ಒಂದು ಬಲವಾದ ಕೋಟಿ ಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳಿವೆ. ಹೊಯ್ಸಳರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಒಂದು ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇಲ್ಲಿದೆ. “ಅಡಾವುಡಿ”ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ, ೧೨೨೫--೨೦ರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರವು ತರಿಕೆರೆಯ ನಾಯಕರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಿತೆಂದೂ ರಂಗಪ್ಪನಾಯಕರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ವಾಸಕ್ಕೆಂದು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮನೆೆಯ ಅವಶೇಷವನ್ನು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಳಸಾಪುರವು ಮಲೆನಾಡು ಬಯಲು ಸೀಮೆ ಸಂಧಿಸುವ ಜಾಗ ದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಗಳ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲ.

ನೆಲವೋ ಫಲವತ್ತಾದ ಕಪ್ಪುಭೂಮಿ. ಅಡಿಕೆ ತೆಂಗು ಬಾಳೆ ಫೀಳೆಯ ದೆಲೆಯ ಹೆಂಬು—ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಳಸಾಪುರದ ತೋಟದ ಬೈಲು ಹೆಸರಾ ದುದು. ಗಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಕಡಲಿ ಗೋಧಿ ಹೆಸರು ಉದ್ದು ಮೆಂತ್ಯ ಕೊತ್ತುಂ ಬರಿ ನೀರುಳ್ಳಿ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ—ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವರು. ರಾಗ ಜೋಳ ಹತ್ತಿ ಹರಳು ಎಳ್ಳು ನವಣೆ ಸಾನೆ ಅವರೆ ತೊಗರಿ ಹೆರುಳಿ—ಈ ಧನಸಗಳು ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕಳಸಾಪುರವು ನೂರ ಸಲವತ್ತಯ್ದು ಮನೆಗಳ ಗ್ರಾಮ. ಸಲವತ್ತು ಒಕ್ಕಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತೋಟಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಸಾಗು ವಳಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊಲಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ವಾರಕ್ಕೋ ಗುತ್ತಿಗೆಗೋ ಕೊಡು ತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಜಮೀನು ಇಲ್ಲದ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚು ಜಮೀನು ಇದ್ದವ ರಿಂದ ಹೊಲಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ವಾರ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಡೆದು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡು

ವರು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ದವಗೆ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಕೈಕಸುಬುಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಒಕ್ಕಲುಗಳೂ ಕಳಸಾಪುರ ದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅಗಸ, ಅಕ್ಕಸಾಲೆ, ಕಮ್ಮಾರ, ನೇಗಾರ, ಚಮ್ಮಾರ, ಬಡಗಿ, ನಾಯಿಂದ—ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಸುಬುಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ದವಸ ಧಾನ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆ ಯಲ್ಲೂ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಿರಾಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಳಸಾಪುರ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಮಾನವನ ಬದುಕಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲೇ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ರಾಟಿಗಳಿಂದ ನೂಲು ತೆಗೆದು, ಮಗ್ಗಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ನೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೇರಳವಾಗಿ ಎಣ್ಣೆಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದೀಪಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಕೊರತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಗೊರವೆಯ ಕೊಳ್ಳಗಳನ್ನು ಬಳಸುವರು; ಚಕಮುಕಿಯಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಮಾಡುವರು. ಚಾಳು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ತಾವು ಬೆಳೆದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬದಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಜನವೋ ಪಾಪಭೀರುಗಳು. ದೇವರಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಂಬುಗೆ ಉಳ್ಳವರು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕಾದಾಗ ಆ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಚಂದ್ರರೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. ಆದರೂ ಜನರು ಮೋಸವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಸುಬುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ತಾವು ಬೆಳೆದ ದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ, ವಿವಿಧ ಸಂಗಡಗಳವರಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವರ ಅಭಿಮಾನ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಊರಿನ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಗೌರವ, ಈ ಗುಣಗಳು ಕಳಸಾಪುರದ ಜನರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ವ್ಯವಹಾರ ಬಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗಡಗಳ ಹಿರಿಯರೂ ಸಂಚಾರಿಯಿತಿ

ಸೇರ ತೀರ್ಪುಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವರು. ಆ ತೀರ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. -ಏಕೆಂದರೆ, ಪಂಚಾಯತರ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕಳಸಾಪುರವು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮತ್ಯಸ್ತಿಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಮುಂದಿನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಬ್ಬು ಕವಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏನು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು ; ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಾಶ್ಚಿವಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪೆದ್ದೆರೆಗಳು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಯಿತು. ಆದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊದಗಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಇದಿರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಳಸಾಪುರದ ಹಿರಿಯರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಕಳಸಾಪುರದ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸೀಳಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಯ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು!

— ಬದಲಾವಣೆ —

ಶಾನುಭೋಗ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೆಜಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷದ ತಮ್ಮ ಮರಿಮಗನೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಊರಿನ ಮುಖಂಡರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ರಾಮೇಗೌಡರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.

“ಬನ್ನಿ ಗೌಡರೆ” ಎಂದು ಶಾನುಭೋಗರು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ರಾಮೇಗೌಡರು ಬಂದು ಹೆಜಾರದ ಒಂದು ಕಂಭವನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಇವಿರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

‘ಇವೇನು ; ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದಿರಿ ?’ ಎಂದು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೇಳಿದರು.

ರಾಮೇಗೌಡರು ಒಂದು ಸಲ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ‘ಇನ್ನೇನು ಇಲ್ಲ ; ಕೊಪ್ಪಲ ಗೌಡ್ರಮನೆ ಸಂಗತಿ. ನಿಮಗೂ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು’ ಎಂದರು.

‘ಅವರ ಮನೆಯ ವ್ಯಾಜ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಮಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಾರ ಸಹೆ ಆಗಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನು ಪುಕಾರು?’ ಎಂದು ಶಾನುಭೋಗರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

‘ನಾವು ಹೋಗಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿನಾಡಿ ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯ ಆಗದ ಹೆಂಗೆ ಆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಬಗೆಹರಿಸಿ ಬಂದೆವಲ್ಲ ; ಅಲ್ಲೆಂದ ಮುಂದೆ ಭಾರಿ ಭಾರಿ ಒಳಸಂಚು ನಡೀತಾ ಇರೋಹೆಂಗೆ ತಿಳಿದುಬಂತು.’

‘ಹಾಗೇನು ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಮತ್ತೆ?’

‘ಗೌಡ್ರ ಕಿರಿಯ ಮಗ ಮಾಮಲೇದಾರ್ರವರೆಗೂ ದೂರು ತಗಂಡು ಹೋಗವಂತೆ, ತನಗೆ ಪಾಲು ಕೊಡಿಸಬೇಕು ಅಂತ....ಅಂತೂ ಆ ಮನೇನ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಅಂತ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಯತ್ನವೆಲ್ಲ ಫಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗೋ ಹೆಂಗಾಯ್ತು.’

ಹೇಳುತ್ತ ರಾಮೇಗೌಡರ ಧ್ವನಿ ಭಾರವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂಬಿತು. ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಾನುಭೋಗರಿಗೂ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಗುರುತು ಹತ್ತಿದಂದಿನಿಂದ ಸುತ್ತ ಹತ್ತು ಹೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಪಂಚಾಯಿತರ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಮೀರಿ ಅದುವರೆಗೆ. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ದೂರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಊರಿನವನೊಬ್ಬ ಮಾಮಲೇ ದಾರರ ವರೆಗೆ ದೂರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದವೇಲೆ ತಾವು ಅಷ್ಟು ದಿನ ಬದುಕಿದುದಕ್ಕಾದರೂ ಸಾರ್ಥಕವೇನು? ಎಂದು ಅವರು ಚಿಂತಿಸಿದರು.

‘ಕೊಪ್ಪಲಗೌಡರ ಕಿರಿಯಮಗ, ರುದ್ರೇಗೌಡ ಹೀಗೆ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗನಲ್ಲ.... ಬಹುರಃ ಯಾರೋ ಅವನಿಗೆ ದೂರಾಲೋಚನೆ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಸಂಜೆಗೆ ಕರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದರು ಶಾನು ಭೋಗರು.

‘ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಮನೇನ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಏನೋ ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಇರೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರೂ ಒಸಿ ಗಣ್ಯನಾಗದಾರೆ. ಪಾಲು ಆಯ್ತೋ- ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂದರು ರಾಮೇ ಗೌಡರು.

ಕಳಸಾಪುರದ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸೇಗೌಡನ ಕೊಪ್ಪಲು ಎಂಬ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು

ಮನೆ ಎಂದು ಕೋಳುವುದೇ ನ್ಯಾಯವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಹೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವರಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮನೆಯವರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಬ್ಬನೇ ಯಜಮಾನ ; ಒಂದೇ ವಹಿವಾಟು. ಎಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಊಟೋಪಚಾರ ; ಹಿರಿಯ ಗೌಡನ ಮಾತಿನಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಒಮ್ಮನದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹತ್ತಾರು ಸಂಸಾರಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದರು. ಗದ್ದೆ ತೋಟ, ದನಕರು ಆಳುಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸರಿದೂಗುವವರು ಸುತ್ತ ಹತ್ತು ಹೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗಪ್ಪನಾಯಕರ 'ಅಡಾವುಡಿ'ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ನಿಧಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಂದು ಜನ ಆಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಕಲಹ ಮೊದಲಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಶಾನುಭೋಗ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರೂ ರಾಮೇಗೌಡರೂ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಲವರು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಈ ವಿಚಾರರವನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ 'ದೇವರ ಇಚ್ಛೆ ಹೇಗೆ ಇದೆಯೋ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ' ಎಂದರು ಶಾನುಭೋಗರು.

ರಾಮೇಗೌಡರು 'ಆತನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಯಾರು ಎದುರು' ಎಂದು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕಛೇರಿಯ ಗುಮಾಸ್ತರಾದ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಶಾನುಭೋಗರೂ ರಾಮೇಗೌಡರೂ ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಹಿನೀರು, ಒಂದು ತಾವುದ ಪಂಚಪಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ನೀರುಬಿಲ್ಲದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಚಾರ್ಯರ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಲಾಂಛನದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಊಟವಾಗಿರುವು

ದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು 'ಈಗ ತಾವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರೋಣವಾಯಿತು?' ಎಂದರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು.

'ನಿನ್ನೆಯ ಸಂಜೆ ಮರಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡವನೇ ನೇರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ' ಎಂದರು ಆಚಾರ್ಯರು. ಲೋಕಾಭಿರಾಮನಾದ ನಾಲ್ಕುಮಾತು ನಡೆದಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರು ತಾವು ತಂದಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುತ್ತ ಓದುತ್ತ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉದ್ವೇಗ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೋರಲು ಮೊದಲಿಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಕಾಗದವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಿದಮೇಲೆ 'ನೋಡಿ, ರಾಮೇಗೌಡ್ರೆ; ಜನ ಉಪ್ಪು ತಯಾರು ಮಾಡಬಾರದಂತೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ. ಹಾಗಂತ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಹೆಕುಂ ಬಂದಿದೆ' ಎಂದರು.

'ಹೆಂಗಾದರೆ ಉಪ್ಪು ಇಲ್ಲದೆ ಊಟಮಾಡಿ ಅಂತ ಹೇಳಿರಾ ಧಣಿಗಳು?' ಎಂದು ರಾಮೇಗೌಡರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

'ಹಾಗೇನುಇಲ್ಲ. ಚೌಳಿನಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರುವ ಉಪ್ಪು ಆಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ ಹಾಗೆ ತಯಾರುಮಾಡುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಅದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಹತ್ತಿರ ತಯಾರುಮಾಡಿದ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಡು ನಡೀತಾ ಇದೆ' ಎಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಗುಮಾಸ್ತರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು.

'ಹೆಂಗಾದರೆ ಒಂದು ರೀತಿ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲ? ಯಾರಿಗೆ ಸಮುದ್ರದ ಉಪ್ಪು ಬೇಕೋ ಅವರು ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಿ. ಬೇಡದವರು ಚೌಳಿನಿಂದ ಉಪ್ಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ!' ಎಂದರು ರಾಮೇಗೌಡರು.

'ಯಾರೂ ಚೌಳಿನಿಂದ ಉಪ್ಪು ತಯಾರು ಮಾಡಲೇಕೊಡದು. ಹೀಗಿಂತ ಸರ್ಕಾರದ ಹುಕ್ಕುಂ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಕುಂಪಣೀ ಜನದ ಸರ್ಕಾರ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಸರ್ಕಾರವಾದರೂ ಆಗದ್ರೆ ಇದು ಕಷ್ಟ, ಇದು ಸುಖ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು' ಎಂದರು ಆಚಾರ್ಯರು.

ಮಹಾರಾಜರ ಮಾತು ಬಂದುದರಿಂದ ಮಾತು ಆಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು.

‘ಬುದ್ಧಿ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ರಾಜ್ಯಕೊಡೋ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿ ವರೆಗೆ ಬಂತು?’ ಎಂದರು ರಾಮೇಗೌಡರು.

‘ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪುನಃ ಬಂದ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಬೇಕು ಅಂತ ಇದೀನಿ. ಈ ನನ್ನ ಆಸೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಕಾಣೆ’ ಎಂದರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಭಾರವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ.

‘ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷದಿಂದ ಈಗ ಕೊಟ್ಟಿವು ಆಗ ಕೊಟ್ಟಿವು ಅಂತ ಕಾಲ ನೂಕುತ್ತಾ ಇದಾರೆ. ಈಸಲ ಸೀಮೇವರೆಗೂ ಹೋಗಿದೆ ಈ ಏಜಾರ. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಬಹುದು ಅಂತ ಎಲ್ಲಾ ಆಸೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದಾರೆ’ ಎಂದರು ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು.

‘ಚಾಮುಂಡಾಂಬಿಕೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಬೇಕು’ ಎಂದರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು.

‘ಆ ಮಹಾತಾಯಿ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಮನೆತನವನ್ನು ತಣ್ಣಗೆ ಇಟ್ಟಿರಲಿ’ ಎಂದರು ರಾಮೇಗೌಡರು.

‘ಶಾನುಭೋಗರೇ, ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಂದಿದೆನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಾವು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಂಗಿಯ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಎರಡು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟರು. ಶಾನುಭೋಗರು ಅದನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದರೂ ಅವು ಏನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

‘ತನ್ನಿ. ಹಾಗಲ್ಲ ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಕಿರುಬೆರಳು ಉದ್ದದ, ಹಂಚಯಕಡ್ಡಿಯ ದಪ್ಪವಿದ್ದ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಆ ಕಡ್ಡಿಯು ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಘಂಟೆಗೆ ಏನನ್ನೋ ನುತಿರುವಂತೆ ಇತ್ತು. ಅವರು ಆ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತರಕಲು ತರಕಲಾಗಿದ್ದ ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಕ್ಕಿದರು. ಹಾಗೆ ತಿಕ್ಕಿದರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಆ ಕಡ್ಡಿಯು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದನ್ನು

ನೋಡಿ ಶಾನುಭೋಗರೂ ರಾಮೇಗೌಡರೂ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ನಂಬದೇ ಹೋದರು ! ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗೀರಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು.

‘ಅಶ್ಚರ್ಯ ! ಒಂದು ಸಣ್ಣವೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿದೆ !’ ಎಂದರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು.

‘ನೋಡಿದಿರಾ ಕುಂಪಣಿಯವರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ! ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೆ ಆಗ ಅದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾರಲ್ಲ ?’ ಎಂದರು ಆಚಾರ್ಯರು.

‘ಎತ್ತು ಕುದುರೆ ಯಾವದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆ ಒಂದು ತರಹ ಗಾಡಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರಂತೆ ? ಅದರಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ಕೂರಬಹುದಂತೆ ? ಇದು ನಿಜವೇನು ಸ್ವಾಮಿ ?’ ಎಂದರು ರಾಮೇಗೌಡರು.

‘ಹಾಗಂತ ಕೇಳಿದೆ. ಅದರೆ ನಾನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಗಾಡಿ ಆಗಲೇ ಅರಸೀಕೆರೆವರೆಗೂ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ’ ಎಂದರು ಗುಮಾಸ್ತರು.

ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗೀರಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಬರಿಸುವ ಯಕ್ಷಣಿಯನ್ನು ಊರಿನವರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತರು ಆ ಸಂಜೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಳೆದರು.

— ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ —

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಕಳಸಾ ಪುರಕ್ಕೆ ಮಂಕು ಕವಿದಂತಾಯಿತು. ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ ; ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ; ಚೇಷ್ಟೆಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅಟನಾಡದೆ ಅವರು ಮಂಕರಂತಿರಬಾರದೆಂದೂ ದೊಡ್ಡವರೇ ಅವರಿಗೆ ಆಗಾಗ ವೋತ್ತಾಹೆ ಕೊಡುವರು. ಅವರೆ ಹುಡುಗರು ಉತ್ಸಾಹಹೀನರಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಮಂಕರಂತಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಓಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದರೊಳಗೆ ಧಾತು ಕ್ಷಾತ್ರದ ಕ್ಷಾಮ ಬಂದಿತು. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ಮಳೆಯಾಗದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಜೆ ಸಾವಿಗೆ ಈಡಾಯಿತು. ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಚೂರುರೊಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬರದೊಡನೆ ಅನೇಕ ಪಿಡುಗುಗಳೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಕ್ಷಾಮ ಮುಕ್ತಾಯವಾದಾಗ ಕಳಸಾಪುರದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿತ್ತು. ಮುಖಂಡರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮೃತ್ಯುವಶವಾಗಿದ್ದರು. ಊರು ಹಾಳು ಹಾಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ಷಾಮ ಕಳೆಯಿತು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಕೆರೆಯ ಎರಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಕೆರೆಯ ನೀರು ಹೋದಾಗ ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ಆ ಮಣ್ಣನ್ನು ಎರಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಕೆರೆ ಆಳವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಎರಿಯೂ ಭದ್ರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಂತಹ ಕಾಮಗಾರಿಗೆ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಂದ ಭಾರಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗೆ ವಿಪರೀತ ನೀರು ಬಂದು ಎರಿ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟು ಕಡೆ ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಕಳಸಾಪುರದ ತೋಟದ ಬೈಲು ನೀರು ತುಂಬಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಯಿತು. ಭಯಂಕರವಾದ ಬಡತನ ಕಳಸಾಪುರವನ್ನು ಆವರಿಸಿತು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಅಡಳಿತದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಿ ಹೆಚ್ಚಿಯನ್ನೂ ತಾಕಿತು. ಹೆಚ್ಚಿಯ ಕಸುಬುಗಳು ಮೂಲೆಗೆ ಬಿದ್ದವು. ರಾಟೆಗಳಿಗೆ ಗೆದ್ದಲು ಹಿಡಿಯಿತು. ಕೈಮಗ್ಗಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಿಲ್ಲುಬಟ್ಟೆಗಳು ದೊರಕುತ್ತಿದ್ದವು. ದೀಪಕ್ಕೆ ಹೆರಳೆಣ್ಣೆ, ಹೊಂಗೆಯ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಹೋಗಿ ಚಿಮಣಿ ಎಣ್ಣೆ (ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆ) ಬಂದಿತು. ಹೆಚ್ಚಿಯಲ್ಲೇ ಉಪ್ಪುನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಜನ ದುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು.

ಜನರ ನಾನಾಜೀಕ ಜೀವನವೂ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಪಾಟು ಹೊಂದಿತು.

ಊರಿನ ಮುಖಂಡತ್ವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ಕೈಸೇರಿತು. ಪಂಚಾಯಿತರು ಪಕ್ಷ ಪಾತದ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ನೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಬಡವರ ಮೇಲೆ ಅಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಧನಿಕರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬಡವರು ಐಶ್ವರ್ಯ ವಂತರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿದರು. ಧನಿಕರು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ವಂತರು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ತಾಪ ಹುಟ್ಟಿ, ಊರಿನ ವ್ಯವಹಾರ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಜನರ ದುಡ್ಡು ಲಾಯರುಗಳ ಕೈಸೇರಲು ನೊದಲಾಯಿತು. ಋಜುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದ್ದರೆ ಜನ ಬದುಕುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಜನರಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ; ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನ ಹೋಯಿತು. ಮೋಸ ಕಸಟಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿದವು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೊಡೆ ದಾಟಿ, ದೊಂಬಿ, ಕೋರ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ—ಇದು ಕಳಸಾಪುರದ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನ ಕ್ರಮವಾಯಿತು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಅಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವು ಹಾಳು ಬಿದ್ದವು. ಗುಂಡುತೋಪುಗಳನ್ನು ಜನ ಸೌದೆಗಾಗಿ ಕಡಿದು ಹಾಳುಮಾಡಿ ದರು. ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಹೆಳ್ಳಿಯ ಜನ ರಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಪಟ್ಟಣದವರ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ತಲೆದೋರಿದವು. ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದವರೂ ಬೀಡಿಸಿ ಗ ರೇಟು ಸೇಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಕಾಫಿ ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲೂ ಅಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡತೊಡಗಿತು.

ಕಾಳ, ಅಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹುಡುಗತು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ಕಳಸಾಪುರದ ಹಿರಿಯರಾದಾಗ ಭೀಕರ ಬಡತನ ಊರನ್ನೇ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿನ ಕಡೆಗೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಮನಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಊರಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಊರಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ಕೈಸೇರಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಊರಿ ನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಳ ನೊದಲಾದವರು ಬಹಳ ನೊಂದುಕೊಂಡರು.

— ಇಂದಿನ ಕಳಸಾಪುರ —

ಅವರ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕಳಸಾಪುರದ ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ಭೇಕರವಾಗಿದೆ. ಬಡತನ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ತೋರಿದೆ. ಜನರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳು ಮಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿವೆ. ಮೌಢ್ಯ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಕಳಸಾಪುರದಿಂದ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ.

ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೊಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆ ಬಂದಿದೆ. ದಿನದಿನವೂ ಊರಿಗೆ ಟಿಪ್ಪಾಲು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಾಣಾವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಮೋಟರು ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಕಳಸಾಪುರದ ಕೆಲವು ಹೆಡುಗರು ಊರು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ಹೊರಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ, ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಊರಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಗುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಊರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಊರಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಸಂಚದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತವೆ. ಜನರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೋ ಸ್ಥೂಲು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೋ ಕುಳಿತು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಓದಿ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಸಂಚದ ಹಣೇಬರಹವನ್ನು ಅಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಳಸಾಪುರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮನೆಗಳು ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವುದಾದರೂ ರೈತರ ಕೇರಿಗೆ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಬಂದು ನೆಲಸಿವೆ. ಈಗಿರುವ ಇನ್ನೂರು ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ೫-೬ ಒಕ್ಕಲುಗಳವರು ಮಾತ್ರ ಧನಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ಕಳಸಾಪುರದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತರು. ಜನರಿಗೆ ದುಡ್ಡುಬೇಕಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಅವರು ಹೇಳಿದ ಬಡ್ಡಿ ಕೊಟ್ಟು, ಮನೆ ಮಠ ಆಡವು ಇಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಹಣ ತರಬೇಕು. ಅವರಿಂದ ಹಣ ತಂದವರು ತೀರಿಸಿದ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ ಆಡವು ಇಟ್ಟ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡುದೇ ಇಲ್ಲ.

ರೈತರು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದರೂ ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಸಾಯದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿಗಾಗುವ ದವಸ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಲ ಸೋಲ ಕಂದಾಯ ಕಾಣಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ರೈತ ತೆರಬೇಕಾದುದಕ್ಕೆ ಕೊನೇ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಹುಕಾರರ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ರೈತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ರಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಳ್ಳಿ ವಾಪಸು ಪಡೆಯುವವರು ಸಾಹುಕಾರರು. ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೂ ಸೇರಿ ರೈತ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿಪಂಜರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಇಂದಿನ ಕಳಸಾಪುರವೆಂದರೆ ಕೊಳಕಿನ ಕೊಂಪೆ, ಬಡತನದ ಬೀಡು, ಅಜ್ಞಾನದ ಆಗರ, ಕೃತ್ರಿಮ ಮೋಸಗಳ ತಾರೂರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಸಬ್ ಡಿವಿಜನ್ ಅಫೀಸಿನ ಹೆಡ್ ಗುಮಾಸ್ತಿ ರಾಮಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗ ಕುಳಿತು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗುಮಾಸ್ತರೊಡನೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. “ಹುಡುಗ ಅಫೀಸರ” ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆರಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಆಗ ಆ ಅಫೀಸರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕರೆ ಬಂದಿತು. ರಾಮಣ್ಣನವರು ಜಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು, ಹೆಣೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಅಂಗ ಪೇಟಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಫೀಸು ರೂಮಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ವಯಸ್ಸಿನ ಅವರ “ಹುಡುಗ ಅಫೀಸರ” ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ರಾಮಣ್ಣನವರು ಅವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಎನೀತರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

“ ನೀವು ಕಳಸಾಪುರ ನೋಡಿದ್ದೀರ ?” ಎಂದರು ಸಬ್ ಡಿವಿಜನ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.

“ನೋಡಿದ್ದೇನೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದರು ರಾಮಣ್ಣನವರು.

“ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಹೇಗೆ”

“ಶುದ್ಧ ತರಳಿಗಳು” ಎಂದು ರಾಮಣ್ಣನವರು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. ಕೇಳಿ ಹುಡುಗ ಅಧಿಕಾರಿ ಒಮ್ಮೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

ಅಧಿಕಾರಿ—ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಸ್ ಸೌಕರ್ಯವಿದೆಯೇ ?

ಗುಮಾಸ್ತರು—ಇದೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹನ್ನೊಂದು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಲಪುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಕಾರಿ—ಹಾಗಾದರೆ, ನಾಳೆ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಗುಮಾಸ್ತರು—ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಕಳಸಲೆ ?

ಅಧಿಕಾರಿ—ಬೇಡ.

ಗುಮಾಸ್ತರು—ಆಪ್ತಣೆ.

ಅಧಿಕಾರಿ—ನೀವೂ ಹೊರಡಬೇಕು.

ಗುಮಾಸ್ತರು—ಆಪ್ತಣೆ.

ರಾಮಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತ, “ಮೊದಲೇ ಕಳಸಾ ಪುರದಂಥ ತರಳಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟಿದಾರಲ್ಲ ! ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಏನೇನು ಗ್ರಹಚಾರ ಕಾದಿದೆಯೋ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಸ್ಸು ಹೊರಟಾಗ “ಹುಡುಗ ಆಫೀಸರು” “ಮುದುಕ ಗುಮಾಸ್ತ”ರೊಡನೆ ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು, ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಆಫೀಸರು ಹ್ಯಾಟು ಬೂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಂಚೆ ರುಮಾಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಆಚಾರ ನಡೆನುಡಿ ಪುನರುಜ್ಜೀವಿತವಾಗುವ ಆಸೆ ಇನ್ನೂ ಇರುವುದೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು.

ಇಷ್ಟು ಲಿಪಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬಸ್ಸು ಘಂಟೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಯಂತೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂಜಿನ್ನಿನ ಶಬ್ದವೋ ಕಿವಿ ಒಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದ ಆ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಜನ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಜನ ಅಸಾಧ್ಯ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

“ ಇದೇನು ಇಷ್ಟು ಭರ್ತಿ ? ” ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆಫೀಸರು ಗುಮಾಸ್ತರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

“ ಇವತ್ತು ಜಾವಗಲ್ ಸಂತೆ ” ಎಂದರು ರಾಮಣ್ಣನವರು.

“ ಜಾವಗಲ್, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಹೌದು ”

“ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಒಂದು ಸಲ ಹೋಗಬೇಕು ” ಎಂದುಕೊಂಡರು ಆ ಆಧಿಕಾರಿಗಳು. ರಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಪೈರು ಪಚ್ಚೆಗಳನ್ನೂ, ಕೆರೆ ಕುಂಟೆಗಳನ್ನೂ, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆತರುಣ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮುಖ ಆನಂದದಿಂದ ಹೊಳೆಯಿತು.

“ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಸ್ವರ್ಣಭೂಮಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂದು ಅವರು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಮಣ್ಣನವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಯಾವುದೋ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ರಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಸ್ವರ್ಗಸದೃಶವಾದ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಜನ ಎಷ್ಟು ಹೀನವೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿ ? ಇಂತಹ ಜನರಿರುವ ದೇಶ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಮುಂದುವರಿದೀತು ? ನಾವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡೇವೆ ? ನಮ್ಮ ಭಾರತ ದೇಶ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗುತ್ತದೆಯೇ ? ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಆ ತರುಣ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೇ ಆತನ ಯೋಚನೆಗೆ ಭಂಗಬಂದಿತು. ರಂಗನಗರಿಯ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದು ಬೇಗ ಸರಿಯಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆ ಅಧಿಕಾರಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆದು ಹೊರಟರು. ಗುಮಾಸ್ತರೂ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಅವರು ಕಳಸಾಪುರದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಕಣಿವೆಯ ಹಳ್ಳದ ವರೆಗೂ ನಡೆಸುಬಂದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯೋಡು ನಿಂತಿತ್ತು. ಎಂಟತ್ತು ವರ್ಷದ ವೃದ್ಧ ಸುನುಂಗಲಿಯೊಬ್ಬಳು ಹತ್ತಿರದ ಗಡದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಒಬ್ಬನು ಆ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಸರಿಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

ಆ ತರುಣ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವನೇ “ಅಜ್ಜಿ, ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ” ಎಂದು ಆ ಮುದುಕಿಯು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು.

“ನಿಮ್ಮೂರು ಕಳಸಾಪುರವೆ?”

“ಕಳಸಾಪುರ ನನ್ನ ತಾರೂರು. ನಮ್ಮನುನೆಯಿರುವುದು ಮರಲಿಯಲ್ಲಿ.”

ಆ ತರುಣ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಆ ವೃದ್ಧಳ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತನು. ಗುನಾಸೆ ರಾಮಣ್ಣನವರು ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ ಎಂದು ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು.

“ಅಜ್ಜಿ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನಜ್ಜಿ?”

“ಪಾತಮ್ಮ” ಆ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ತರುಣನು ಹಿಗ್ಗಿಹೋದನು.

“ಮುತ್ತಾರಿ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನೇ?” ಎಂದು ಅವನು ಕೇಳಿದನು.

ಮುತ್ತಾರಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಈ ಹುಡುಗ ಯಾರು? ಮುದುಕಿಯು ಆತನನ್ನು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡಿ “ಹೌದು, ನಾನು ಮುತ್ತಾರಿಯ ತಂಗಿ. ಆದರೆ ನೀನು ಯಾರಪ್ಪ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯ ಊರೂ ಕಳಸಾಪುರ” ಎಂದನು ಆ ತರುಣ.

“ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ ಯಾರು?” ಪಾತಜ್ಜಿಯು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಲಕ್ಷ್ಮಿ”

“ಲಕ್ಷ್ಮಿ!ಯಾವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ?”

“ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ತಂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ”

“ನಮ್ಮ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮೊಮ್ಮಗನೇ ನೀನು?”

“ಹೌದು ಅಜ್ಜಿ.”

“ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ಮಗು?”

“ರಾಮಚಂದ್ರ.”

ಪಾತಜ್ಜಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ! ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಅಜ ಅಜ್ಜಿಯರ ವಿಚಾರವಾಗಿ

ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು ತಾವು ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಕಳೆದುಹೋದ ಆ ಸುಖದ ಕಾಲವನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರು.

“ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದವೇಲೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರ ಸಮಾಚಾರವೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ನೋಡುವ ಅದೃಷ್ಟ ನಮಗಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು” ಎಂದರು ಪಾತಜ್ಜಿ.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ವೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುದು, ಅವರಿಗೆ ಮೂರು ಗಂಡು ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾದುದು, ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಳೆದ ಬಾಲ್ಯದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು, ಅವರು ಕಾಲವಾದುದು-ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಆ ತರುಣನು ತಿಳಿಸಿದನು.

“ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ?” ಎಂದರು ಪಾತಜ್ಜಿ.

“ವೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಅವರ ಹೆಸರೇನು ಮಗು ?”

“ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ.”

“ಅಣ್ಣನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿದಾಳೆ” ಎಂದುಕೊಂಡರು ಪಾತಜ್ಜಿ.

“ಇದೇನು? ಇತ್ತ ಕಡಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ ಮಗು ?”

ರಾಮಚಂದ್ರನು ತುನು ಕಳಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುವನ್ನೂ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟುಹೋದುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು.

“ಕಳಸಾಪುರವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದೆಯ ?”

“ಹೌದಜ್ಜಿ.”

ಪಾತಜ್ಜಿಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಕಂಠ ಬಿಗಿದು ಬಂತು.

“ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎಂದು ನೋಡಲು ಬಂದೆ ?” ಎಂದರು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು. ಪಾತಜ್ಜಿಯೇ ಮಾತಿಗೆ ನೊದಲು ಮಾಡಿದರು.

“ನಾವು ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಳಸಾಪುರ ಸ್ವರ್ಗದ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಹಾಲಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮಕ್ಕಳರಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ನವಿಲ್ಲ ಎಂದ ಜನನಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಸ್ನೇಹ, ಎಂಥ ವಿಶ್ವಾಸ! ಆಗ ಹಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ? ನರಕಕ್ಕಿಂತ

ಕೇಡಾಗಿದೆ. ಚನ್ನವಂಥ ಉರು ಹೀಗಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಪಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೊಬ್ಬಳು ಬದುಕಿದೆನೇ.”

ಪಾತಜ್ಞ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತರು.

“ಅಜ್ಜಿ, ಅಳಬೇಡಿ. ಕಳಸಾಪುರ ಪುನಃ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಕಳಸಾಪುರ ಮುಂಚಿನಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ? ಅದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತೇನೆನೆಯೆ?” ಎಂದರು ಪಾತಜ್ಞ, ದುಃಖವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು.

“ದೇವರ ದಯವಿದ್ದರೆ ನೀವೇ ನೋಡುತ್ತೀರಿ; ಕಳಸಾಪುರ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾದೀತು” ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಅಂತಹ ಕಾಲ ಬೇಗ ಬರಲಿ” ಎಂದು ಪಾತಜ್ಞ ಹೆರಕೆ ಹಾಕಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸು ಬಂತು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಪಾತಜ್ಞನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಳಸಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಇಳಿದನು.

ಪಾತಜ್ಞ ಯೊಡನೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಳಸಾಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಊರಲ್ಲಿ ಎತ್ತನೋಡಿದರೂ ಕಸದ ಗುಡ್ಡೆ, ಮುಳ್ಳು ಗಿಡಗಳು; ಬಿದ್ದ ಮನೆಗಳು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕಡ್ಡಿಯಂತಹ ಕೈಕಾಲುಗಳು, ಗಡಿಗೇಯಂತಹ ಹೊಟ್ಟೆ. ಆ ಊರಿನ ಜನರಿಗೋ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದನು. ಆ ಮಗು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು.

“ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅವರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗರ ಜೊತೆ ಆಟ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೇನೋ?” ಎಂದು ಆತ ಅಬ್ಬರಿಸಿ ಏಟು ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.

“ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಆ ಮಗು ಅಳುವಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹೇಳಿತು. ಹಾಗಾದರೂ ಆತನು ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಪಾತಜ್ಞ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಆ ಮಗುವನ್ನು ತಂದೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು “ಕಾಳ, ನಿನಗೇನು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೆ ? ಮಗುವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಾಯಿಸುತ್ತೀಯಲ್ಲ ?” ಎಂದರು.

“ಕೊಡಲಿ ಕಾವು ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯು ಅನ್ನುವ ಹಾಗಿ, ಇವನು ನನಗೆ ಆಗದವರ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೇ ಹೋಗಿ ಕುಣಿಯುವನಲ್ಲ ?” ಎಂದನು ಕಾಳ.

“ಇಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟರೂ ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ದೇವರೇ, ಎಂದು ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೆಳಕು ಕೊಡುತ್ತೀಯೇ ?” ಎಂದುಕೊಂಡನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

“ಕಾಳ, ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ” ಎಂದಳು ಪಾತಜ್ಞ. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅತ್ತಳು. ಕಾಳನು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋದನು.

— ಮುಂಬೆಳಗು —

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಪಾತಜ್ಞಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಮುಸಾಫರಖಾನೆಗೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಮಣ್ಣನವರು ಅದನ್ನು ಜೊಕ್ಕುಟ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು.

ಪಾತಜ್ಞ ತನ್ನ ಸೋದರಳಿಯ ಶಂಕರಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಆಸೆ. ಆದರೆ ಶಂಕರಯ್ಯನ ಮನೆ ಸುಧಾಮನ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಿಂದ ಆಚ್ಚೀರು ಅಕ್ಕಿ ಸಾಲ ತಂದು ಅನ್ನಮಾಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೂ ರಾಮಣ್ಣನವರನ್ನೂ ಕರೆದು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿದರು. ಪಾತಜ್ಞಿಯ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಅನ್ನ ಗೊಡ್ಡುಸಾರಿನ ಆ ಊಟ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅನ್ಯತವಂತೆ ಹಿತವಾಯಿತು.

ಪಾತಜ್ಞ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ, ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮೊಮ್ಮಗ ರಾಮಚಂದ್ರ ನೈಸೂರಿನಿಂದ ಕಳಸಾವುರ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಯಾರಿಗೂ ಈ ರಾಮಚಂದ್ರನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಾತಜ್ಞಿಯ ಪುರಾಣ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯಾದರೂ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೋ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ; ತಣಗೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ. ಊರೊಳಗೆ ತಿರುಗಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೊರಟನು.

ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೇರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಲಗಿದ್ದರು. ರೈತರ ಕೇರಿಯಲ್ಲೂ ನಿಶ್ಯಬ್ದ. ಕಳಸಾಪುರ, ಅವಸಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಳಸಾಪುರ, ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆ ನೀರವತೆ ಅವನ ಎದೆಗೆ ಶೂಲದಂತೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಗ, ಆ ಮೌನವನ್ನು ಸೀಳಿ ಮೃದಂಗದ ಶಬ್ದಕೇಳಬಂತು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಹೃದಯ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿತು. ಅವನು ಆ ಶಬ್ದಬಂದ ಕಡೆಹೊರಟನು.

ರೈತರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಮುರುಕು ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಹೆಡುಗರು ಸೇರಿದ್ದರು ಅಲ್ಲಿ, ಮಸಿಹಿದಿದ ಒಂದು ಲಾಟೀನು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಲ್ಲಿಹೋದನು.

“ಯಾರು ?” ಎಂದನು ಒಬ್ಬ ಹೆಡುಗ.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಹೆಡುಗರು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಈಚಲು ಚಾಪೆ ಹಾಸಿಕೊಟ್ಟರು.

“ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೀರೋ ? ”

“ ಹೌದು ಬುದ್ಧಿ ”

“ ಕಲಿಸುವವರು ಯಾರು ? ”

“ ಒಬ್ಬರು ಐನೋರು ಅನೈ, ಅವರು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ ”

“ ಅವರಲ್ಲಿ ? ”

“ ಇನ್ನೇನು ಬಂದಾರು ”

ಕೆಲವರು ಹೆಡುಗರು ಸ್ವೇಟು ಬಳಸಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರನು “ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಿರಿ ? ” ಎಂದನು.

“ ಹೌದು ಬುದ್ಧಿ ”

“ ನಿಮ್ಮ ಐನೋರ ಹೆಸರೇನು ? ”

“ ಸೀತಾರಾಮಪ್ಪನೋರು ಅಂತ ಬುದ್ಧಿ. ಆಗೋ ಅವರೇ ಬಂದರು ”

ಬಿಳಿಯ ಖಾದಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಆ ತರುಣನನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಭರವಸೆ ಮಾಡಿತು. ಅವನನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮುಸಾಫರಖಾನೆಗೆ ಬಂದನು.

ಸೀತಾರಾಮಪ್ಪನೂ ಕಳಸಾಪುರದ ಹೆಡುಗ. ಹೈಸ್ಕೂಲು ಪರೀಕ್ಷೆ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದನು. ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಜನ ಬುದ್ಧಿ ವಂತರಾಗಬೇಕು, ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಬೇಕು, ತಮ್ಮ ಊರು ಐಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಬೇಕು, ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಬೇಕು, ಎಂಬುದು ಅವನಾಸೆ. ಅದರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಲು ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದನು. ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಪರ್ವಿಲರಾದಿಯಾಗಿ ಊರಿನ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳು. ಆದರೆ, ಕೆಲವು ತರುಣರು ಊರಿನ ಪಾರ್ಟಿ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಓದಿ ಬರೆಯುವರು. ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಊರು ಡೆನ್ನಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು.

“ ನೀವು ತರುಣರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು. ನಿಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಹೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಊರಿನ ಪುಣ್ಯ. ಈಗ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮವರಿತು ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣ” ಎಂದರು ಸಬ್ ಡಿವಿಜನ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.

ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಭಾವಿಗಳು ಬೇಕು. ಊರು ಶುಚಿಯಾಗಿರಲು ಪಂಚಾಯತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಬೇಕು. ಪಾಠಶಾಲೆ ಬೇಕು. ವ್ಯವಸಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಜನರಿಗೆ ಗೃಹಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು. ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಪಾರ್ಟಿ ವೈಷಮ್ಯಗಳು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿರುವಂತಾಗಬೇಕು. ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿಲ್ಲಾ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತರ ಮೂಲಕ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಬೇಕು. ಊರಿನವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಕಲಿತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಪಂಚಾಯತಿ ಕಟ್ಟಡ ಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಸೌಕರ್ಯಗಳೂ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ನನಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇದೆ” ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮು.

“ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳೇ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನವರು ನನಗೆ ಯಾನಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ‘ರಾಮು, ನೀನು ದೊಡ್ಡ ವನಾದ ಮೇಲೆ

ಕಳಿಸಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಊರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು', ಎಂದು. ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯ ಅಣ್ಣನ ಹೆಸರೂ ಸೀತಾರಾಮು ಎಂದು ಇತ್ತಂತೆ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನವರೂ ಸೀತಾರಾಮುವೂ ಎರಡು ದೇಹ ಒಂದು ಪ್ರಾಣ ಎನ್ನುವಂತೆ ಇದ್ದರಂತೆ. ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರೋಣ. ನಮ್ಮ ಹೆಳ್ಳಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯೋಣ." ಎಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರ.

'ನಾವು ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣವೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡವರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮು ನೋಡಿದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು 'ನನಗೂ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಭಾವನೆ ಮೂಡುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಹೆಳ್ಳಿಗಳು ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದುವುದು ಖಂಡಿತ' ಎಂದನು.

ಸೀತಾರಾಮುವು ಒಂದು ಸಿಟ್ಟುಸಿರಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಹೆಳ್ಳಿಗಳು ಒಂದಿ ನಂತೆ ಪುನಃ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುವೆ" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು 'ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವವೆಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ. ಈಗ ವಿಶ್ವವೇ ಒಂದು ಸಂಸಾರದಂತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಳ್ಳಿಗಳು ಆ ವಿಶ್ವ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡು ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಣ ಭೂಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಕತ್ತಲೆ ಹರಿದು ಮುಂಬೆಳಕು ತೋರಿಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಭಾವೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ಪ್ರಭಾತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ 'ಕೋ, ಕೋ ಕೋ' ಎಂದು ಕೊಳಿಗಳು ಕೂಗಿದವು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾ ಅವರು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು | ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಮೂಡಲಲ್ಲಿ ಮುಂಬೆಳಕಿನ ಹೊಂಬಣ್ಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಆನಂದದಿಂದ ಸೂಸದಿನವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

ಸಂಪೂರ್ಣ

